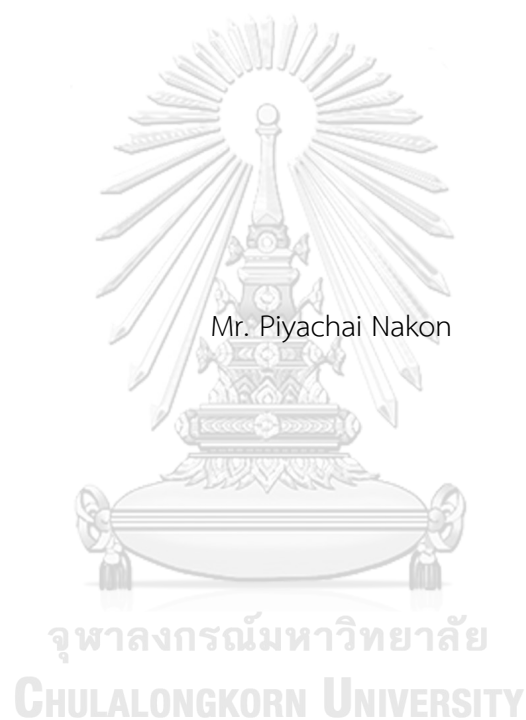


ชีวอำนาจกับฮาปีทึสของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในช่วงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในจังหวัดสมุทรสาคร



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Biopower and Habitus of Myanmar migrant workers During the Covid-19 Pandemic in
Samut-Sakhon Province.



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Sociology and Anthropology

Department of Sociology and Anthropology

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ชีวอำนาจกับฮาบีทัสของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ในช่วงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ใน จังหวัดสมุทรสาคร
โดย	นายปิยชัย นาคอ่อน
สาขาวิชา	สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.ศิริมา ทองสว่าง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.เอก ตังทรัพย์วัฒนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จักรกริช สังขมณี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.ศิริมา ทองสว่าง)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล เขาว์วัฒนกุล)

ปิยชัย นาคอ่อน : ชีวอำนาจกับฮาบิทัสของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในช่วงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในจังหวัดสมุทรสาคร. (Biopower and Habitus of Myanmar migrant workers During the Covid-19 Pandemic in Samut-Sakhon Province.) อ.ที่ปรึกษาหลัก : อ.ดร.ศิริมา ทองสว่าง

การวิจัยเรื่อง ชีวอำนาจกับฮาบิทัสของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในช่วงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในจังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในระลอกที่สองในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร 2.เพื่อศึกษาการใช้ชีวอำนาจที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร 3.เพื่อวิเคราะห์การปรับตัวของฮาบิทัสที่ได้รับผลจากชีวอำนาจของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา การศึกษานี้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลทิวทัศน์ การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจำนวน 15 คน ด้วยการคัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า การเกิดขึ้นของโรคระบาดเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้รัฐไทยเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการโรคระบาดในรูปแบบการส่งผ่านชีวอำนาจทางในมิติต่าง ๆ ประการแรกคือ การใช้อำนาจรัฐโดยตรงในระดับจังหวัดกล่าวคือ การออกนโยบาย กฎหมาย มาตรการ ประกาศจังหวัด เพื่อควบคุมแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาและองค์กรเอกชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร การดำเนินการดังกล่าวของรัฐเป็นไปเพื่อให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาและองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ดูแลรักษาตนเองให้เป็นปกติอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ประการที่สองการใช้อำนาจรัฐโดยส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา การใช้อำนาจดังกล่าวส่งผลให้การเคลื่อนย้าย การพบปะสังสรรค์ และการทำกิจกรรมทางศาสนาหยุดชะงักลงหรือได้รับการควบคุม ทั้งนี้สื่อสังคมออนไลน์เป็นปัจจัยที่เข้ามาทดแทนกิจกรรมดังกล่าว ประการสุดท้ายคือการใช้อำนาจรัฐโดยส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจอันส่งผลกระทบต่อแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาและองค์กรเอกชน การใช้อำนาจในส่วนนี้ได้ส่งผลกระทบต่อรายได้ ค่าใช้จ่ายประจำวัน และการส่งเงินกลับประเทศที่ลดลงอันเนื่องมาจากคำสั่งปิดกิจการชั่วคราวและการเข้าถึงความช่วยเหลือเยียวยาที่ยากลำบาก งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะว่า 1. หน่วยงานระดับจังหวัด ได้แก่ สำนักงานประกันสังคมและสำนักงานสาธารณสุข ต้องเข้ามาช่วยเหลือในส่วนของเงินเยียวยาจากผลกระทบเชื้อไวรัส Covid-19 ในเรื่องของสุขภาพและสุขภาพจิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเช่นเดียวกับชาวไทย 2. ผู้ประกอบการและเจ้าของกิจการควรเข้ามาอำนวยความสะดวกให้แก่กลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการต่อใบอนุญาตทำงานและดำเนินการด้านเอกสารประกันสังคมเพื่อช่วยเหลือเยียวยาต่อไป

สาขาวิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6280081124 : MAJOR SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY

KEYWORD: Myanmar migrant worker, biopower, habitus, COVID-19, Samut-Sakorn

Piyachai Nakon : Biopower and Habitus of Myanmar migrant workers During the Covid-19 Pandemic in Samut-Sakhon Province.. Advisor: SIRIMA THONGSAWANG, Ph.D.

The research of Biopower and Habitus of Myanmar migrant workers during Covid-19 Pandemic in Samut-Sakorn province aims 1. to study the situation of Covid-19 pandemic in the second wave in Samut-Sakorn province; 2. to study biopower applied in the area of Samut-Sakorn province. This study applies qualitative research method with secondary data analysis, non-participant observation and interview with 15 Myanmar migrant workers selected by purposeful sampling method. The result of this research shows that the spread of Covid-19 led the Thai government to play a role in the pandemic management in term of biopower transformation in various ways. First, the direct exercise of state's power at the provincial level to issue policies, laws, measures, and provincial announcements to control Myanmar migrant workers and private organizations in Samut-Sakorn province. The administration was planned to restrict Myanmar workers and other related organizations to always maintain their habitualness in compliance with government policies. Second, the exercise of state's power directly affects lifestyles of Myanmar migrant workers as their movements, meeting, and religious activities are disrupted, under control and supported by social media. Last, the use of state's power impacts economic activities resulted in Myanmar migrant workers and private organizations in term of income, daily expenses and less amount of money remitted to their country due to the orders of temporary closure of premises and difficulty in accessing assistance. The suggestions of this research are 1. provincial authorities such as the Social Security Office and the Public Health Office should provide financial aid for the impacts of Covid-19 in accordance with physical health and mental health of Myanmar migrant workers as they provide to Thais. 2. entrepreneurs and business owners should facilitate Myanmar workers, especially, to renew work permits and to proceed on social security documents for further assistance.

Field of Study: Sociology and Anthropology

Student's Signature

Academic Year: 2020

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง ชีวอำนาจกับฮาบิทัสของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในช่วงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในจังหวัดสมุทรสาคร สำเร็จลุล่วงได้นั้นต้องขอขอบคุณ อาจารย์ ดร. ศิริมา ทองสว่าง ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่คอยแนะนำ ช่วยเหลือ ปรับปรุง และอดทนต่อผู้วิจัยจนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จักรกริช สังขมณี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. กังสดาล เขาวังวัฒนกุล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้คำแนะนำแนวทางการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ลุล่วงไปได้อย่างดี

ขอขอบคุณแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาผู้ให้ข้อมูล 15 ท่านที่ยอมสละเวลาและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ขอขอบคุณหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน และองค์กรนอกภาครัฐที่อนุเคราะห์ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์มา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนร่วมหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอิร์ธ อัส ตรังค์ ป็อบแป็บ น็องดาร์ท ยศ พีปัง พีปานิภา สุขสม พิธัญญธร สายปัญญา ที่คอยให้คำปรึกษาและเป็นกำลังใจจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ และขอขอบคุณพี่ตอง พี่เกล พี่เจ้าหน้าที่ภาควิชาทุกท่านที่คอยดำเนินการด้านเอกสารและอำนวยความสะดวกให้

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอมอบความสำเร็จที่เกิดขึ้นนี้ให้กับทุกท่านที่ได้กล่าวถึงเช่นเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยไม่อาจจะกลั่นกรองความรู้สึกออกมาเป็นคำพูดใดได้นอกจากคำว่ากราบขอบพระคุณทุกท่านอย่างใจจริง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ปิยชัย นาคอ่อน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	2
1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
1.2 คำถามวิจัย.....	6
1.3 ขอบเขตงานวิจัย	7
1.4 กรอบแนวคิดในงานวิจัย.....	7
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
1.6 นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 แนวคิดการระบาดครั้งใหญ่ (Epidemics).....	10
2.1.1 เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19).....	12
2.1.2 การบริหารจัดการและควบคุมเชื้อไวรัส Covid-19	14
2.1.3 ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19.....	15
2.2 แนวคิดเรื่องชีวอำนาจ (Biopower)	18
2.3 การควบคุมโรคระบาดของรัฐไทย (Government policy in Pandemic).....	21
2.3.1 มาตรการการจัดการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส.....	22
2.3.2 มาตรการส่งเสริมการควบคุมการแพร่ระบาด.....	27
2.3.3 มาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัสระลอกที่หนึ่ง.....	27

2.3.4	มาตรการช่วยเหลือและป้องกันจากการแพร่ระบาดระลอกที่สอง.....	28
2.4	แนวคิดเรื่องฮาบิทัสและการปรับตัว (Habitus and Adaptation)	29
2.5	แนวคิดวิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา (lifestyle of Myanmar migrant worker).....	31
2.5.1	วิถีชีวิตและกิจกรรมทางสังคม.....	32
2.5.2	วิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ	33
2.6	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	34
บทที่ 3	วิธีการศึกษา	38
3.1	พื้นที่และประชากรที่ใช้ศึกษา.....	38
3.1.1	หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล	39
3.1.2	การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล	39
3.2	วิธีการเก็บข้อมูล	40
3.2.1	การเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ	40
3.2.2	การเก็บข้อมูลแบบทุติยภูมิ	41
3.2.3	การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล	42
3.3	การพิทักษ์สิทธิ์และการปกป้องสิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล	42
3.4	ความเสี่ยงในการเข้าร่วมการวิจัย	43
3.5	การวิเคราะห์ข้อมูล	43
3.6	ระยะเวลาและแผนการดำเนินงานในการเก็บข้อมูล	43
บทที่ 4	ผลการศึกษา.....	44
4.1	ข้อมูลเชิงพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร.....	44
4.1.1	ข้อมูลทางเศรษฐกิจ	46
4.1.2	การเข้ามาของแรงงานในรูปแบบต่าง ๆ	46
4.2	สถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในจังหวัดสมุทรสาคร	48
4.3	ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล	51

4.4 การปรับตัวของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในช่วงการแพร่ระบาด	53
4.4.1 กิจวัตรประจำวัน	54
4.4.2 กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	59
4.5 ตารางสรุปผลข้อมูล	63
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา	68
5.1 อภิปรายผล	68
5.1.1 ชีวอำนาจกับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา	69
5.1.2 ฮาบิทัสและการปรับตัวของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา	70
5.2 สรุปผลการศึกษา	74
5.2.1 ชีวอำนาจและการควบคุมวิถีชีวิตแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา	74
5.2.2 วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจากชีวอำนาจในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19	79
5.3 ข้อเสนอแนะ	83
บรรณานุกรม	84
ประวัติผู้เขียน	95

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 แสดงการกักกันโรคที่ตลาดแพกกลางกุ้งสมุทรสาคร	4
ภาพที่ 2 ตัวอย่างสื่อการเรียนรู้การป้องกันไวรัส covid-19	23
ภาพที่ 3 ประกาศมาตรการการป้องกันโรค covid-19ของประเทศญี่ปุ่น	24
ภาพที่ 4 intro 7 วิธีการเว้นระยะห่างทางสังคม.....	25
ภาพที่ 5 ตัวอย่างบริการส่งเงินข้ามประเทศ	34
ภาพที่ 6 การแบ่งพื้นที่สีต่าง ๆ ตามสถานการณ์การแพร่ระบาด	45
ภาพที่ 7 จำนวนแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่อาศัยอยู่ในตลาดแพกกลางกุ้งและใกล้เคียง	49
ภาพที่ 8 ตัวอย่างประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเชื้อไวรัส Covid-19 เป็นภาษาเมียนมา	51



บทที่ 1

บทนำ

ในช่วงปลายปี 2562 เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสจีนที่เมืองอู่ฮั่น (Wuhan) มลฑลหูเป่ย์ ทางตอนกลางของประเทศจีนโดยต้นตอของเชื้อมาจากตลาดกลางค้าสัตว์ป่าและตลาดขายอาหารทะเลสดจนทางการจีนต้องสั่งปิดเมืองอู่ฮั่นห้ามบุคคลเข้าออก เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2562 สาธารณสุขจีนได้ออกรายงานกล่าวถึงการแพร่ระบาดของโรค “ปอดอักเสบปริศนา” เป็นการยืนยันว่าพบผู้ติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ (World Health Organization, 2020) ในขณะนั้นการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ตรงกับช่วงวันหยุดปีใหม่ของชาวจีน ทำให้นักท่องเที่ยวจีนเดินทางกลับบ้านเกิดของตนและเดินทางไปท่องเที่ยวทั่วโลกจนเกิดการแพร่กระจายของเชื้อ

วันที่ 7 มกราคม 2563 มีการประกาศจากทางการจีนว่าเชื้อไวรัสที่พบในเมืองอู่ฮั่นคือไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ปี 2019 หรือชื่อย่อว่า Covid-19 จากประกาศนี้ทำให้หลายประเทศรวมไปถึงประเทศไทยเองมีการตรวจคัดกรองผู้เดินทางเข้ามาจากประเทศจีน โดยพบผู้ต้องสงสัยรายแรกเป็นนักท่องเที่ยวเดินทางมาจากเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน (จิราภรณ์ ศรีแจ่ม, 2563) ทางรัฐบาลไทยได้จัดการควบคุมให้จำนวนผู้ติดเชื้อเป็นที่น่าพอใจ แต่การควบคุมของรัฐบาลไทยที่ดำเนินการปิดด่านชายแดนและควบคุมการเดินทางเข้าออกประเทศมีความล่าช้า ทำให้เดือนมีนาคม 2563 เกิดการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสกลุ่มใหญ่ที่สนามมวยชื่อดังหลายแห่งในกรุงเทพมหานคร ทางรัฐบาลไทยต้องประกาศนโยบายควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 พร้อมกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินโดยมีมาตรการดังต่อไปนี้ ตรวจคัดกรองผู้เดินทางเข้ามาภายในประเทศไทยต้องดำเนินการกักตัวอย่างน้อย 14 วัน ห้ามเดินทางเข้าออกประเทศ ปิดสถานที่เสี่ยงต่อการแออัดของผู้คน เช่น สถานบันเทิง ห้างสรรพสินค้า โรงเรียน มหาวิทยาลัย ห้ามกิจกรรมเคลื่อนย้ายคนจำนวนมากข้ามจังหวัดและเพิ่มมาตรการในการดูแลความสะดวกของสถานที่ต่าง ๆ (กรมควบคุมโรค, 2563, หน้า. 6-8) เน้นการทำงานที่บ้าน (Work From Home) เป็นหลัก มุ่งเน้นไปที่การใช้งานเครือข่ายออนไลน์ เช่น การเรียนการสอนออนไลน์ การจัดประชุม เสวนาออนไลน์ และนโยบายส่งเสริมการป้องกันเชื้อไวรัส Covid-19 เช่น การใช้แอปพลิเคชัน ไทยชนะ หมอพร้อม เพื่อตรวจสอบการเข้าออกสถานที่รวมทั้งการเว้นระยะห่างทางสังคมเป็นการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส Covid-19 และค่อย ๆ ผ่อนคลายความเข้มงวดลงมาเป็นระยะ ในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน 2563 มีการตรวจพบผู้ติดเชื้อในจังหวัดเชียงใหม่เป็นพนักงานทำงานในสถานบันเทิงจังหวัดท่าซึกี้เหล็ก ประเทศพม่า ลักลอบเดินทางเข้ามาตามพรมแดนธรรมชาติเข้ามารักษาตัวที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีอีกหลายกลุ่มลักลอบเข้ามาทางพรมแดนธรรมชาติทำให้จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่เฝ้าระวังอย่างเข้มข้น

ในช่วงการระบาดระลอกแรกทางจังหวัดสมุทรสาครมีการดูแลการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ให้มีการแพร่กระจายอยู่ในระดับต่ำ จากรายงานของกรมควบคุมโรควันที่ 16 เมษายน 2563 จำนวนผู้ติดเชื้อในจังหวัดสมุทรสาครเป็นอันดับที่ 31 มีจำนวนผู้ติดเชื้อสะสมอยู่ที่ 13 คน และลดลงอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับโดยรักษาระดับผู้ติดเชื้อเฉลี่ยอยู่ที่ 15 คน ข้อมูลจากวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2563 มีผู้ติดเชื้ออยู่ที่ 18 คน และไม่พบผู้ป่วยรายใหม่มาแล้ว 158 วัน รวมถึงการติดเชื้อจากแรงงานข้ามชาติ แม้จะมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในอัตราที่ต่ำช่วงการระบาดระลอกที่หนึ่ง แต่จังหวัดสมุทรสาครยังคงเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของไวรัส Covid-19 เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีแรงงานข้ามชาติอาศัยและทำงานอยู่เป็นจำนวนมาก มีพื้นที่ติดกับกรุงเทพมหานครที่เป็นพื้นที่แพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 สูงในประเทศ เป็นจังหวัดทางผ่านไปสู่ภาคใต้ของประเทศไทย เป็นจุดศูนย์กลางการค้าส่งอาหารทะเลจากทั่วทุกภูมิภาค และมีภาพนำเสนอเกี่ยวกับสุขลักษณะของแรงงานข้ามชาติที่ไม่ค่อยดีนัก จากรายงานสถานการณ์เชื้อไวรัส Covid-19 ของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข พบว่ายังไม่มีรายงานผู้ติดเชื้อที่เป็นแรงงานข้ามชาติ (ข้อมูลวันที่ 2 มิถุนายน 2563)

อย่างไรก็ตามจุดเปลี่ยนสำคัญในวันที่ 18 ธันวาคม 2563 ตรวจพบหญิงไทยวัย 67 ปี ประกอบอาชีพค้าขายอยู่ที่ตลาดกลางกุ้ง ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง สมุทรสาคร เป็นผู้ที่ไม่มีการเดินทางออกนอกประเทศ คาดว่าติดเชื้อจากแรงงานข้ามชาติที่ทำงานอยู่ในตลาดกลางกุ้ง (BBC NEWS Thai, 2563d) เมื่อมีการตรวจเชื้อจากแรงงานข้ามชาติที่อาศัยอยู่ที่ตลาดกลางกุ้งกว่าพันราย พบผู้ติดเชื้อมากกว่า 40 % และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยตัวเลขจากการรายงานของกระทรวงสาธารณสุขที่รายงานจำนวนผู้ติดเชื้อสะสมทั่วประเทศสะสมกว่า 6,020 คน (28 ธันวาคม 2563) และพบผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดจากจังหวัดสมุทรสาครมากกว่า 33 จังหวัดทั่วประเทศ (สำนักงานองค์การอนามัยโลกประจำประเทศไทย, 2563) จังหวัดสมุทรสาครจึงถูก “ล็อกดาวน์” (Lockdown) คือการห้ามประชาชนเดินทางออกนอกเขตจังหวัด ห้ามจัดกิจกรรมที่เป็นการเสี่ยงต่อการติดเชื้อ และกิจกรรมที่รวมตัวของคนหมู่มาก ในเวลาต่อมาได้มีการจัดตั้งโรงพยาบาลสนามหรือที่เรียกว่า “ศูนย์ห่วงใยคนสาคร” ขึ้นในตลาดแพกลางกุ้งและเพิ่มแห่งต่อมาที่ สนามกีฬาจังหวัดสมุทรสาคร ลานปฏิบัติธรรมวัดโกรกกราก วัฒนาแพคต่อเรือรวมกว่า 9 แห่งทั่วทั้งจังหวัด ในช่วงเดือนมกราคม 2564 ตัวเลขผู้ติดเชื้อมีจำนวน 5,034 คนลดลงเหลือ 1,062 คนในเดือนมีนาคม (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร, 2564) จากมาตรการตรวจเชื้อเชิงรุกและมาตรการป้องกันที่ช่วยกันสนับสนุนจากทุกหน่วยงานในจังหวัด



ภาพที่ 1 แสดงการกักกันโรคที่ตลาดแพกลางกรุงเทพมหานคร

ที่มา: The Standard

จากเหตุการณ์ในครั้งนี้ทำให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในจังหวัดสมุทรสาครได้รับผลกระทบอย่างมาก (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2564) เนื่องจากผลตรวจเชื้อไวรัส Covid-19 ที่ออกมาจำนวน 821 คนจากจำนวน 1149 คน เกือบทั้งหมดที่พบเป็นแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาติดเชื้อ พบว่าการที่ผลออกมาเป็นในลักษณะนี้ทำให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันแก้ปัญหาเพื่อไม่ให้เป็นการแพร่ระบาดครั้งใหญ่ เพราะจังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีแรงงานข้ามชาติมากเป็นอันดับ 3 ของประเทศ ด้วยความแออัดในด้านประชากรแรงงานข้ามชาติอยู่ที่ประมาณ 2.8 แสนคนจากจำนวนประชากรทั้งหมดประมาณ 9 แสนคน (กระทรวงแรงงาน, 2561) และมีแรงงานข้ามชาติที่เดินทางเข้าออกภายในจังหวัดอีกเป็นจำนวนมาก แม้จังหวัดสมุทรสาครไม่ได้มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเมียนมา แต่เป็นจังหวัดปลายทางของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ต้องการมาทำงานในประเทศไทย เนื่องจากเป็นพื้นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่ง และเป็นพื้นที่ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมรวมถึงการทำประมงด้วย สำหรับการระบาดระลอกที่สองมีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้องให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส Covid-19 ในกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา เช่น สภาพความเป็นอยู่ที่แออัด เนื่องจากแรงงานข้ามชาติอาศัยอยู่ด้วยกัน 3-4 คนต่อหน่วยอาศัยหรือหนึ่งห้องเช่า (วิภาดา โนตา, 2552, หน้า. 88-89) บางส่วนอาศัยอยู่ในห้องเช่าที่ไม่ได้เป็นไปตามสุขลักษณะ เป็นกลุ่มประชากรอีกกลุ่มหนึ่งที่ทำงานในสถานที่แออัดเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรค และเป็นกลุ่มที่ต้องทำงานอยู่ในพื้นที่ปิด การเดินทางต้องอาศัยรถโดยสารประจำทางที่มีคนแออัดจำนวนมาก แม้จะมีการควบคุมสูงและการดูแลภายใต้กระทรวงสาธารณสุข แต่เชื้อไวรัสยังคงแพร่กระจายออกไปในหลายจังหวัดทั่วทั้งประเทศ

จากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทั้งสองระลอกนั้นหน่วยงานทุกภาคส่วนในจังหวัดสมุทรสาครสามารถควบคุมดูแลสถานการณ์ให้สามารถกลับมาเป็นปกติได้อย่างรวดเร็ว แม้จะมีปัจจัยเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ได้มากกว่าในพื้นที่อื่น รวมไปถึง

สามารถที่จะควบคุมแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่มีจำนวนผู้ติดเชื้อสูงให้กลับเป็นปกติได้ภายในระยะเวลา 3 เดือน

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาคือตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากเป็นพื้นที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดระลอกที่สอง เป็นพื้นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม สถานประกอบการ และสถานที่อยู่อาศัยของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเป็นจำนวนมาก โดยมุ่งศึกษาถึงกิจกรรมประจำวันและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาแบ่งออกเป็น ชีวิตการทำงานเพื่อให้เห็นถึงการปรับตัวจากการทำงานที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดระลอกที่สอง กิจกรรมในครอบครัวทั้งความสัมพันธ์ระหว่างสามี ภรรยา พ่อ แม่ ลูก หลาน และญาติพี่น้องคนใกล้ตัวที่แสดงถึงความสัมพันธ์ การถูกควบคุมการเดินทางไปมาหาสู่กัน และการเว้นระยะห่างทางสังคมที่เข้ามาเกี่ยวข้อง กิจกรรมทางศาสนาเป็นที่พึ่งทางจิตใจในช่วงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 การจับจ่ายใช้สอยที่ได้รับผลกระทบจากงานที่ทำได้น้อยลงและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น การเก็บออมเงินเพื่อเตรียมตัวรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ซึ่งส่งผลไปถึงการส่งเงินกลับประเทศที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น กิจกรรมทั้งหมดที่กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของฮาบิทัสที่ส่งผลมาจากชีวอำนาจที่รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เพื่อควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในระลอกที่สองได้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงนำไปสู่การศึกษาที่ว่า สถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในการระบาดระลอกที่สองเป็นอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ที่มีการระบาดซึ่งในที่นี้คือจังหวัดสมุทรสาคร จำนวนผู้ติดเชื้อทั้งชาวไทยและแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ความพร้อมในการดูแลสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การประกาศใช้นโยบาย มาตรการ กฎต่าง ๆ ความช่วยเหลือที่เข้ามาในจังหวัดสมุทรสาคร และการจัดการควบคุมพื้นที่ภายในจังหวัดสมุทรสาคร การควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้การศึกษาชิ้นนี้เอาแนวคิดในเรื่องชีวอำนาจ (Biopower) ของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ที่กล่าวถึงการใช้อำนาจเข้ามาควบคุมมนุษย์ผ่านเนื้อตัวร่างกายด้วยชุดความรู้ชุดหนึ่งเพื่อนำไปควบคุมและสร้างวินัยให้เป็นไปในทางที่รัฐต้องการให้เป็น (ธีรยุทธ บุญมี, 2557) มาใช้เพื่อทำให้สถานการณ์การระบาดในครั้งนี้กลับเป็นปกติโดยเร็ว นำไปสู่ประเด็นศึกษาว่า จากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 มีการใช้ชีวอำนาจเข้ามาจัดการอย่างไรผ่านมิติทางด้านใดบ้างและส่งผลกระทบในด้านใด นำไปสู่ประเด็นการศึกษาในเรื่องการใช้ชีวอำนาจที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลต่อการปรับตัวของฮาบิทัส (Habitus) ที่หมายถึงลักษณะการปฏิสัมพันธ์ การแสดงออก กิริยาท่าทาง อารมณ์ ความรู้สึก ซ้ำ ๆ เป็นความเคยชิน จนเกิดเป็นโครงสร้างในตัวมนุษย์ (Bourdieu, 1982) กับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาอย่างไร การศึกษาชิ้นนี้มีขั้นตอนในการดำเนินงานโดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ประกอบกับการสังเกตการณ์พื้นที่และผู้ให้ข้อมูล รวมไปถึงประสบการณ์ของผู้วิจัยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร เช่นเดียวกับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลทุติยภูมิได้แก่ รายงานสถานการณ์การระบาดในจังหวัด จำนวนแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในจังหวัดสมุทรสาคร การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้เจาะจงเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้มีประวัติเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อและเลือกผู้ให้ข้อมูลที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครมาเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี เนื่องจากมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมในประเทศไทยได้ในระดับหนึ่งแล้ว อย่างไรก็ตามยังเกิดปัญหาในเรื่องของการสื่อสาร โดยผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลที่สื่อสารภาษาไทยได้

งานวิจัยนี้สามารถเกิดประโยชน์ทางวิชาการด้านการสร้างความตระหนักรู้และเข้าใจในการป้องกันโรคระบาดของชาวเมียนมา การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดที่ดำเนินชีวิตได้อย่างยากลำบาก ทำให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา นำไปสู่การจัดแนวทางนโยบาย ความช่วยเหลือที่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาควรได้รับในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในระลอกที่สองในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

1.1.2 เพื่อศึกษาการใช้ชีวิตรอบข้างที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

1.1.3 เพื่อวิเคราะห์การปรับตัวของฮาบิทัสที่ได้รับผลจากชีวิตรอบข้างของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา

1.2 คำถามวิจัย

1.2.1 สถานการณ์ของเชื้อไวรัส Covid-19 ในการระบาดระลอกที่สองเป็นอย่างไร

1.2.2 จากสถานการณ์ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 มีการใช้ชีวิตรอบข้างอย่างไรบ้าง

1.2.3 การใช้ชีวิตรอบข้างที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลต่อการปรับตัวของฮาบิทัสต่อแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาอย่างไร

1.3 ขอบเขตงานวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษานี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในช่วงต้นของการระบาดระลอกที่สองจนถึงสิ้นสุดการระบาดระลอกที่สอง การใช้ชีวิตอำนาจของรัฐและการปรับตัวของฮาบิตส์ต่อแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา

1.3.2 ขอบเขตทางด้านประชากร

มุ่งศึกษาไปที่แรงงานข้ามชาติที่เดินทางมาจากประเทศเมียนมาเป็นจำนวน 15 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่ประมาณการไว้ หรือจนกว่าจะเกิดความอิ่มตัวของชุดข้อมูลที่ได้

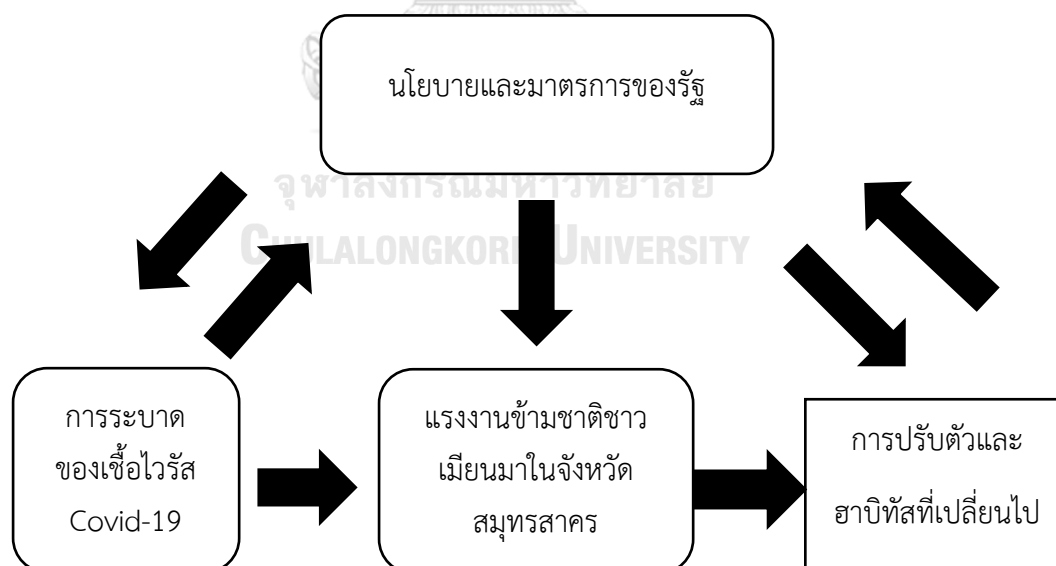
1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

1.3.4 ขอบเขตด้านเวลา

เริ่มทำการศึกษาตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2563 จนถึงเดือนมิถุนายน 2564 เป็นระยะเวลารวม 11 เดือน

1.4 กรอบแนวคิดในงานวิจัย



1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ตระหนักถึงการปรับตัวของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาต่อการป้องกันเชื้อไวรัส Covid-19

1.5.2 สามารถปรับมาใช้กับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 เพื่อการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 นิยามศัพท์

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

หมายถึงกิจกรรมที่เกิดจากการผลิต เปลี่ยนแปลง บริโภค โดยการจัดการสรรหาทรัพยากร เพื่อดำรงชีวิต ซึ่งในงานวิจัยนี้จะรวมถึง การทำงาน การจับจ่ายใช้สอย การแลกเปลี่ยนสินค้า และการส่งเงินกลับประเทศของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาด้วย

การระบาดระลอกที่หนึ่ง

การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในประเทศไทยครั้งแรก โดยเริ่มระบาดจากสนามมวย ในกรุงเทพมหานครช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 กระจายสู่ทุกภาคในประเทศ อย่างไรก็ตามการระบาดได้คลี่คลายลงในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2563

การระบาดระลอกที่สอง

การระบาดที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 โดยเริ่มจากตลาดแพกลางกุ้ง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีผู้ติดเชื้อเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องประกาศล็อกดาวน์จังหวัดสมุทรสาครและมีมาตรการต่าง ๆ ในการเข้ามาควบคุมดูแล ซึ่งสถานการณ์ได้คลี่คลายลงในช่วงปลายเดือนมีนาคม พ.ศ. 2564

การปรับตัว

พฤติกรรม กิจกรรมประจำวัน หรือการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิมเมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่ปกติเกิดขึ้น จนพฤติกรรมหรือกิจวัตรนั้นกลายเป็นสิ่งที่คุ้นชินไปโดยการปรับตัวนั้นมีแนวคิดริเริ่มมาจากแนวคิดวิวัฒนาการไปสู่การนำมาใช้อธิบายวัฒนธรรมหลักที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

ชีวอำนาจ

การใช้อำนาจเข้ามาควบคุมร่างกายมนุษย์ผ่านชุดความรู้จากผู้เชี่ยวชาญที่เป็นที่ยอมรับ และเข้ามาครอบงำอย่างซ้ำ ๆ จนเกิดเป็นวินัยเพื่อควบคุมให้ประชาชนเป็นไปอย่างที่รัฐต้องการ

เชื้อไวรัส Covid-19

หมายถึงเชื้อไวรัสอุบัติใหม่ซึ่งเกี่ยวข้องกับโรคทางเดินหายใจชนิดหนึ่งทำให้มีไข้ หายใจลำบาก ไม่ได้กลิ่น และไม่รู้สึก มีชื่อเต็มว่าไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (Corona virus 2019) เริ่มแพร่ระบาดในช่วงปลายปี 2019 มีรายงานการแพร่ระบาดจากมลฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน เป็นพื้นที่แรกจนแพร่กระจายไปทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยด้วย

แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา

หมายถึงกลุ่มแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่เข้ามาอาศัยและทำงานในประเทศไทยทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย โดยไม่ได้แบ่งแยกกลุ่มชาติพันธุ์

ชีวิตวิถีใหม่

การดำเนินแบบแผนการใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิถีชีวิตเดิม ในงานวิจัยชิ้นนี้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในรูปแบบใหม่เนื่องจากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งของรัฐบาลที่เป็นแนวทางในการป้องกันเชื้อไวรัส Covid-19

ฮาบิทัส

หมายถึงลักษณะการปฏิสัมพันธ์ การแสดงออก กิริยาท่าทาง อารมณ์ ความรู้สึก ซ้ำ ๆ เป็นความเคยชินจนเกิดเป็นโครงสร้างในตัวมนุษย์ ซึ่งโครงสร้างเหล่านั้นมีความยืดหยุ่นไม่ตายตัวสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบททางสังคมโดยรอบ



บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ฮาบิทัสและชีวอำนาจกับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในจังหวัดสมุทรสาคร ได้รวบรวมข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์และทำความเข้าใจดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดการระบาดครั้งใหญ่ (Epidemics)
- 2.2 แนวคิดเรื่องชีวอำนาจ (Biopower)
- 2.3 การควบคุมโรคระบาดของรัฐไทย (Government policy in Pandemic)
- 2.4 แนวคิดเรื่องฮาบิทัสการปรับตัว (Habitus and Adaptation)
- 2.5 แนวคิดวิถีชีวิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา (Myanmar migrant worker life and economic activity)
- 2.6 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2.1 แนวคิดการระบาดครั้งใหญ่ (Epidemics)

มนุษย์กับความเจ็บป่วยมักเป็นของคู่กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ บ้างก็กล่าวว่าเกิดจากการลงโทษเพราะไม่เคารพต่อธรรมชาติ หรือเกิดจากการกระทำของ ผี ปีศาจ จนมนุษย์ได้ค้นพบสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กที่มองด้วยตาเปล่าไม่เห็นผ่านสิ่งประดิษฐ์ที่เรียกว่ากล้องจุลทรรศน์ (Microscope) สามารถทำอันตรายต่อร่างกายมนุษย์ได้ ไม่ว่าจะเป็น เชื้อไวรัส แบคทีเรีย จุลชีพต่าง ๆ ที่แพร่กระจายและก่อให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บให้กับมนุษย์ในวงกว้างได้ ซึ่งเรียกกันว่า โรคระบาด

โรคระบาดเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นทั่วโลกโดยการระบาดของโรคนั้นถูกแบ่งขอบเขตการระบาดออกตามภูมิศาสตร์เป็น 4 ประเภทดังนี้ โรคประจำถิ่น (Endemic) เป็นการระบาดประจำพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งควบคุมและคาดการณ์ได้ อาจมีขนาดเล็กในระดับเมืองไปจนถึงระดับประเทศ เช่น ไข้เลือดออกในไทย ประเภทที่สองคือ การระบาด (Outbreak) คือการมีผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติไม่ว่าจะเป็นโรคประจำถิ่น หรือโรคอุบัติใหม่ ประเภทต่อมาคือ โรคระบาด (Epidemic) เป็นการระบาดที่กระจายวงกว้างจากประเทศหนึ่งสู่ประเทศหนึ่ง และประเภทสุดท้ายคือ การระบาดใหญ่ (Pandemic) ซึ่งเป็นการระบาดของโรคที่เกิดในทุกมุมโลก (ชนาธิป ไชยเหล็ก, 2563)

เมื่อกล่าวถึงเชื้อไวรัส Covid-19 แล้วนั้นในอดีตมีเชื้อไวรัสในตระกูลเดียวกันกับเชื้อไวรัส Covid-19 ระบาดมาก่อนคือโรคซาร์ส (Severe Acute Respiratory Syndrome : SARS) หรือกลุ่มอาการโรกระบบหายใจเฉียบพลันรุนแรง และโรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (Middle East Respiratory Syndrome : MERS) เริ่มที่โรคซาร์ส มีต้นกำเนิดจาก มลพิษทางอากาศ ประเทศจีน ในช่วงปี ค.ศ. 2002 ลูกหลานไปสู่ฮ่องกงและแพร่กระจายไปยังประเทศต่าง ๆ องค์การอนามัยโลกได้ประกาศประเทศที่เป็นพื้นที่การแพร่ระบาด 4 ประเทศได้แก่ ประเทศจีน เวียดนาม สิงคโปร์ แคนาดา โดยมีอาการไข้สูงอาการเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ เช่น หายใจลำบาก หายใจเร็ว และมีอาการเจ็บคอ เบื่ออาหารหรือท้องเสียร่วมด้วย (กุลกัญญา โชคไพบูลย์กิจ, 2553) ระยะเวลาในการฟักตัวของโรคอยู่ที่ 2 ถึง 14 วัน และในบางรายที่มีอาการหลังจากเกิน 14 วันไปแล้ว (กรมควบคุมโรค, 2563; โรงพยาบาลเพชรเวช, 2564) ประเทศไทยนั้นไม่พบการแพร่ระบาดในประเทศ แต่พบจากผู้ติดเชื้อที่เดินทางมาจากต่างประเทศ ในวันที่ 5 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2003 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศว่าการระบาดของโรคซาร์สได้ยุติลงแล้ว แต่ยังคงต้องมีการระมัดระวังอยู่

การระบาดของโรคซาร์สสามารถนำมาถอดบทเรียนเพื่อใช้ในการรับมือเชื้อไวรัส Covid-19 ได้แม้ผลการศึกษาของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮ่องกงพบว่าไวรัส Covid-19 มีความสามารถในการติดเชื้อที่ดีกว่าโรคซาร์สและแพร่กระจายได้ดีกว่าการระบาดของไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (สำนักข่าวซินหัว, 2563) นอกจากนี้เชื้อไวรัส Covid-19 ยังแพร่กระจายได้เป็นวงกว้างกว่าและอาการกำเริบที่รุนแรงกว่าโรคซาร์ส แต่ลักษณะของโรคซาร์สคล้ายคลึงกับเชื้อไวรัส Covid-19 ในเรื่องของอาการ ระยะการฟักตัวและพยาธิวิทยาในการระบาดที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จึงสามารถนำเอาบทเรียนที่เคยได้รับมาปรับใช้ได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการประสานงานกับต่างประเทศในการดูแลควบคุมโรค การให้ข้อมูลกับประชาชนอย่างทั่วถึง และยกระดับการรับมือให้สูงขึ้นกว่าไวรัสทั่ว ๆ ไป

โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลางเรียกสั้น ๆ ว่าเมอร์สหรือในอีกชื่อหนึ่งว่าเชื้อไวรัสโคโรนา 2012 เกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนาเช่นเดียวกับโรคซาร์สโดยพบครั้งแรกที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย ในปี ค.ศ. 2012 และได้แพร่กระจายไปยังประเทศต่าง ๆ ใกล้เคียง (กำธร มาลาธรรม, 2557) ลักษณะอาการคือมีไข้สูงกว่า 38 องศาเซลเซียส มีอาการหอบ หายใจลำบาก มีระยะเวลาการฟักตัวของโรคตั้งแต่ 2 ถึง 14 วัน หลังจากนั้นผู้ป่วยจะมีอาการแบบเฉียบพลันและไม่มียาที่ใช้ในการรักษา เมื่อเทียบกับเชื้อไวรัส Covid-19 แล้วนั้น โรคเมอร์สมีความรุนแรงมากกว่า ด้วยอัตราการเสียชีวิตที่ 30 % ต่อจำนวนผู้ติดเชื้อ ในขณะที่เชื้อไวรัส Covid-19 มีอัตราการเสียชีวิตต่อผู้ติดเชื้ออยู่ที่ 2.39 % (Jiratchaya Chaichumkhun, 2563) แม้โรคเมอร์สจะมีอัตราการเสียชีวิตที่สูงกว่า แต่เมื่อเทียบจำนวนผู้ติดเชื้อแล้วนั้น Covid-19 มีจำนวนผู้ติดเชื้อที่สูงกว่าอย่างเห็นได้ชัด การป้องกันเชื้อ

ไวรัสทั้งสองชนิดนี้ได้แก่การงดสัมผัสผู้ป่วยโดยตรง เนื่องจากเชื้อไวรัสสามารถติดต่อผ่านการไอ จาม หรือละอองน้ำมูก และงดการสัมผัสกับสัตว์ที่เป็นพาหะ ได้แก่ อูฐ ค้างคาว ชะมด เป็นต้น

โรคระบาดที่ผู้วิจัยได้ยกขึ้นมา นั้นมีความคล้ายคลึงกันในหลายเรื่อง ได้แก่ ในเรื่องของต้นตอของการแพร่ระบาดที่มาจากสัตว์เหมือนกัน มีการแพร่ระบาดจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งจนลุกลามไปทั่วโลกเช่นเดียวกัน มีผู้เสียชีวิตจำนวนมากและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่เช่นเดียวกัน ตัวอย่างการระบาดของกาฬโรค ทำให้มนุษย์รู้จักการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด การกักตัว 40 วัน และทำให้ระบบระบบศักดินาล่มสลาย (มนสิชา รุ่งชวาลนนท์, 2563) เนื่องจากโรคระบาดทำให้กำลังพล ทาส แรงงาน ประชาชนต้องเสียชีวิตไปเป็นจำนวนมาก ขุนนางขาดแคลนอำนาจจากกำลังพลทำให้การควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ เป็นไปได้ยากลำบาก ซึ่งแม้แต่อณาจักรอย่างไบเซ็นไทน์ก็ล่มสลายด้วยผลจากโรคระบาด หรือโรค HIV เองก็ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงในเรื่องเพศ การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการคุกคามทางเพศไปสู่ทางที่ดีขึ้น ยังคงมีโรคระบาดอีกหลายชนิดที่สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับโลก ไม่ว่าจะเป็นไข้หวัดสเปนที่สร้างความเปลี่ยนแปลงทางด้านสาธารณสุข ไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 ไข้หวัดนก ที่ร้ายแรงไม่ต่างกัน อย่างไรก็ตามเมอร์และโรคซาร์สเป็นตัวอย่างที่ผู้วิจัยยกขึ้นมาเพื่อเทียบเคียงกับการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากระบาดจากสัตว์เช่นเดียวกัน มีการติดเชื้อเป็นจำนวนมากซึ่งหมายถึงเป็นการระบาดขนาดใหญ่ และสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับโลก ตั้งแต่เรื่อง การตั้งฐานการผลิต การเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน การจัดการบริหารงานของรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงด้านที่อยู่อาศัย และการสร้างความมั่นคงยั่งยืนจากการระบาดครั้งนี้ (ฉกาจ ชลายุทธ, 2563)

2.1.1 เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์กลุ่มอาการทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง 2 (Coronavirus disease) หรือเชื้อไวรัส covid-19 เป็นไวรัสอุบัติใหม่ที่ยังไม่มีแนวทางในการรักษาเฉพาะแน่นอน โดยลักษณะอาการที่พบคือ มีไข้ เหนื่อยง่าย คอแห้ง ร่วมกับอาการอื่น ๆ ได้แก่ คัดจมูก เจ็บตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย หรือมีน้ำมูกไหล (WHO, 2019) โดยตรวจพบการแพร่ระบาดเป็นครั้งแรกที่ เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน ลักษณะของไวรัสตามที่ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ระบุไว้คือเป็นไวรัสที่ก่อให้เกิดโรคทางเดินหายใจในคนมีลักษณะใกล้เคียงกับไวรัส SAR หรือไวรัสทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS-CoV) โดยไวรัสชนิดนี้มีหลากหลายสายพันธุ์ บางแหล่งข่าวพบว่าแบ่งได้ 8 สายพันธุ์ หรือในบางแหล่งข่าวอาจแบ่งได้ถึง 36 สายพันธุ์ ซึ่งเกิดจากการกลายพันธุ์ตามธรรมชาติ แบ่งเป็น 8 สายพันธุ์หลัก ได้แก่สายพันธุ์ S, L, G,

V, GH, GR, O และสายพันธุ์ B นอกจากนี้ยังมีการแบ่งสายพันธุ์ออกตามพื้นที่ที่เกิดการระบาดของไวรัสชนิดนั้น ๆ ได้แก่ สายพันธุ์อังกฤษ สายพันธุ์บราซิล และสายพันธุ์แอฟริกาใต้

การระบาดของโรคสามารถแพร่กระจายได้จากการติดต่อหลังภายในร่างกายของผู้ที่ติดเชื้อผ่านการ ไอ การจาม และการสัมผัส ตัวเชื้อไวรัสสามารถอยู่ในที่พื้นผิวสัมผัสได้นานถึง 8 ชม สามารถแพร่กระจายในอากาศมีชีวิตได้ยาวนานกว่า 20 วันในสภาพอากาศเย็น และมีระยะฟักตัวที่ยาวนานถึง 14 วัน จึงเป็นไวรัสที่มีความอันตรายอย่างมาก เพราะในช่วงก่อนฟักตัวไม่มีการแสดงอาการใด ๆ และยังแพร่กระจายได้ในช่วงก่อนการฟักตัวอีกด้วย โดยมีรายงานว่าการระบาดเริ่มจากตลาดกลางค้าสัตว์ป่าแพร่กระจายไปทั่วทั้งเมือง มีรายงานจากสาธารณสุขจีนในช่วงเดือนธันวาคม 2562 ว่าเป็นโรคปอดบวมจากเชื้อไวรัสปริศนาจนกระทั่งองค์การอนามัยโรคเข้าไปตรวจสอบและพบว่าเป็นเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ, 2563) ช่วงการแพร่ระบาดเกิดขึ้นในช่วงเทศกาลขึ้นปีใหม่และวันหยุดยาวของจีน ประชาชนจึงเดินทางท่องเที่ยวกลับภูมิลำเนา ทำให้เชื้อไวรัสแพร่กระจายออกไปทั่วโลกจนทำให้มีการยกเลิกเที่ยวบินและดำเนินมาตรการในการควบคุมโรคกันอย่างเคร่งครัด

วิธีการรักษาเชื้อไวรัส covid-19 นั้นดำเนินการรักษาตามอาการที่แสดงออกมา เช่นมีไข้ ไอ ปวดหัว มีผื่นขึ้นตามร่างกาย ยังไม่มียาที่ใช้รักษาโดยตรง แต่มีการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันการระบาดและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน โดยชนิดของวัคซีนที่มีนั้นแตกต่างกันออกไปตามบริษัทที่ทำการวิจัยออกมา เช่น บริษัท Pfizer มีการใช้ยีนส์ (Genetic) ของเชื้อไวรัสมาสกัดเป็นวัคซีน การใช้การดัดแปลงเชื้อไวรัสอื่นนำมาใส่โปรตีนของเชื้อไวรัส Covid-19 ลงไป วัคซีนของบริษัท Astra Zeneca หรือ บริษัท Sinovac ที่ใช้เชื้อไวรัสที่ตายแล้ว (The killed SARS-CoV-2 virus) ในการสร้างภูมิคุ้มกัน (immunology, 2021) ซึ่งประเทศไทยเลือกใช้วัคซีนประเภทเชื้อตายและประเภทการดัดแปลงเชื้อสองชนิดหลังในการฉีดให้กับประชาชน ประเภทของวัคซีนที่แตกต่างกันมีผลต่อการป้องกันการติดเชื้อไวรัส Covid-19 แต่ไม่ได้รับรองว่าจะป้องกันการติดเชื้อได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ เนื่องจากเชื้อไวรัส Covid-19 ยังมีการกลายพันธุ์อยู่ตลอด จึงไม่ควรนิ่งนอนใจหากได้รับการฉีดวัคซีนไปแล้ว

การระบาดในประเทศไทยช่วงแรกในเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 จากนักท่องเที่ยวและผู้เดินทางเข้ามาจากต่างประเทศเป็นหลักโดยแพร่กระจายไปตามครอบครัวของผู้ที่เดินทางเข้ามาในประเทศ จนถึงการระบาดหนักในกรณีสนามมวยและสถานบันเทิงต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดโดยแบ่งผู้ป่วยออกเป็นกลุ่มเสี่ยงได้แก่ ผู้ที่ติดเชื้อจากการสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วย ผู้เดินทางมาจากต่างประเทศ อาชีพเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และผู้ที่ทำงานในสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาด (จุไร วงศ์สวัสดิ์, 2563) สำหรับการรักษาโรคนั้นยังไม่มีวัคซีนในการรักษาจึงต้องดำเนินการรักษาตามอาการ ด้วยลักษณะอาการของโรคที่คล้ายกับไข้หวัดใหญ่ มีอาการน้อยและ

หายได้เอง แต่ต้องให้ผู้ป่วยดูแลฟื้นฟูตนเองจะมีผู้ป่วยที่เป็นกลุ่มเสี่ยงคือผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัวอยู่ก่อนแล้วทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนจนถึงขั้นเสียชีวิตได้ง่าย

2.1.2 การบริหารจัดการและควบคุมเชื้อไวรัส Covid-19

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 เป็นผลกระทบระดับโลก ซึ่งในแต่ละประเทศมีการจัดการการระบาดในแนวทางที่แตกต่างกันออกไป เริ่มจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่าง เวียดนาม ทางรัฐบาลได้ดำเนินนโยบายที่ทำให้การแพร่กระจายของไวรัสเป็นไปได้ช้าที่สุดซึ่งใกล้เคียงกับหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่การปิดด่านชายแดน ติดตามตัวผู้มีความเสี่ยงสูง จำกัดการเดินทาง กักตัวผู้มีความเสี่ยง และเพิ่มการดูแลสุขภาพมากขึ้น (Tran, Le, Nguyen, & Hoang, 2020, p. 2) ซึ่งทางเวียดนามได้มีการเปลี่ยนค่ายทหาร หอพักมหาวิทยาลัย โรงแรม รีสอร์ทให้กลายเป็นสถานกักกันโรค นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นเองเป็นประเทศที่มีการจัดการกับการระบาดโดยดำเนินนโยบายเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ด้วยการ ปิดประเทศ ควบคุมกลุ่มเสี่ยงต่อการแพร่ระบาด และเลื่อนจัดงานโอลิมปิก 2020 ออกไปอย่างไม่มีกำหนด อย่างไรก็ตาม ประเทศญี่ปุ่นประสบปัญหาในการจัดการติดต่อสื่อสารกับรัฐบาลท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเข้าตรวจในโรงพยาบาลที่ต้องมีอาการหนักเท่านั้น หรือการควบคุมชายแดนที่มีความล่าช้าในการดำเนินงานที่ควรมีการจำกัดการเข้าออกตั้งแต่ในช่วงเทศกาลปีใหม่ (มกราคม 2563) ทำให้การระบาดเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว (Shimizu & Negita, 2020, pp. 8-10)

ในประเทศเพื่อนบ้านญี่ปุ่นอย่างเกาหลีใต้ได้นำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการควบคุมดูแลการแพร่ระบาดมาใช้ ได้แก่ การติดตามข้อมูลผู้เป็นกลุ่มเสี่ยงผ่านระบบติดตามตัว (GPS Tracking) การใช้จ่ายบัตรเครดิต หรือผ่านกล้อง CCTV ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากทั่วทั้งประเทศ นำร่องการใช้ ไดรฟ์ทรู (Drive Through) การเดินเข้าตรวจ (Walk Through) เชื้อไวรัส Covid-19 อย่างรวดเร็ว เพื่อเพิ่มการตรวจสอบให้รวดเร็วยิ่งขึ้น (Lee & Choi, 2020, pp. 593-594) ในขณะที่ประเทศออสเตรเลียสามารถควบคุมและจัดการการแพร่ระบาดไม่ให้ลุกลามได้อย่างดี และเป็นไปอย่างคงที่ด้วยการใช้ ACEMod (The Australian Census-based Epidemic Model) ในการสร้างแบบจำลองการระบาดซึ่งมีตัวอย่างมาจากการระบาดไข้หวัดนกโดยเริ่มจากการปิดโรงเรียนและวันระยะห่างทางสังคม ใช้ SEIR (Susceptible, Exposed, Infectious, Recovered/Removed) ในมาตรการเชิงรุก (Cook, Dri, Logan, Tan, & Flahault, 2020, pp. 8-9)

การจัดการควบคุมการแพร่ระบาดในหลายประเทศมีมาตรการที่ใกล้เคียงกัน ตั้งแต่การปิดประเทศ การจำกัดการเดินทาง กักตัวผู้อยู่ในกลุ่มเสี่ยง แต่ในประเทศที่ลงทุนกับระบบสุขภาพอย่างประเทศ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน หรือ ออสเตรเลีย ทำให้มีระบบบริการสุขภาพที่ดีและครอบคลุม

กับประชาชนในประเทศ ร่วมกับมีตัวอย่างจากประสบการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสชนิดอื่นใน
 ได้วันที่ได้รับประสบการณ์จากโรคระบาดเมอร์สได้ยกระดับศูนย์บัญชาการควบคุมโรคระบาด
 (Central Epidemic Command Center) ขึ้นให้มีอำนาจเทียบเท่ากระทรวงจึงสามารถสั่งการได้
 อย่างรวดเร็ว ในลักษณะเดียวกันกับประเทศเกาหลีใต้ ในส่วนของประเทศสิงคโปร์และฮ่องกงเน้น
 มาตรการลงโทษที่รุนแรงกับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง (An & Tang, 2020, pp. 794-795) จึงทำให้
 ควบคุมและเตรียมความพร้อมได้อย่างรวดเร็วกว่าประเทศอื่นรวมทั้งการประยุกต์เอาสิ่งที่ดีนำมาใช้
 เช่น เกาหลีใต้ ที่มีการวางโครงสร้างระบบรักษาความปลอดภัยขนาดใหญ่ในประเทศ และได้นำเอา
 ระบบนั้นมาใช้งานร่วมกันกับการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค

2.1.3 ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ได้ส่งผลกระทบต่อการเดินทางข้ามประเทศและ
 การท่องเที่ยว นานาชาติเริ่มดำเนินนโยบายกักกันและควบคุมผู้ที่เดินทางมาจากประเทศจีน การ
 ควบคุมการเดินทางเข้าออกของผู้เดินทางมาจากประเทศจีนทำให้ธุรกิจหลายประเภทที่พึ่งพาการ
 ผลิตจากประเทศจีนได้รับผลกระทบจากการระบาดในครั้งนี้และกระทบไปยังทั่วโลก เนื่องจาก
 ประเทศจีนมีระบบเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่และเชื่อมโยงกันเป็นห่วงโซ่ ทั้งนี้เฉพาะภาคอุตสาหกรรม
 อย่างเดียวนั้นมีการประมาณการว่าจะทำให้ GDP (Gross Domestic Product) ลดลงกว่าร้อยละ
 0.14 ซึ่งมากกว่าการระบาดของโรคซาร์ส (Severe Acute Respiratory Syndrome : SARS) ที่
 เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประเทศจีน (เสาวนีย์ จันทะพงษ์ และ ทศพล ต้องหุ้ย, 2563, หน้า. 14-17) ใน
 ประเทศไทยเองมีโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่งทยอยปิดตัวลงซึ่งเป็นผลกระทบจากการปิด
 ประเทศของจีน และการขนส่งระหว่างประเทศที่ต้องหยุดไป

2.1.3.1 ผลกระทบในภาคเศรษฐกิจ

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 มีผลกระทบทางเศรษฐกิจที่สำคัญด้าน
 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยประเทศในทวีปเอเชียจะได้รับผลกระทบมากที่สุดและทวีปยุโรป
 ตามลำดับ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พึ่งพาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลักการปิดรับ
 นักท่องเที่ยวจากจีนซึ่งเป็นลูกค้ากลุ่มใหญ่ที่สุดในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (สภาอุตสาหกรรม
 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562, หน้า. 5) ทำให้ภาคการท่องเที่ยวต้องปิดตัวไปเป็นจำนวน
 มาก บริษัทสายการบินรวมทั้งโรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร ต่างพากันปรับตัวเพื่อไม่ให้กระทบต่อ
 พนักงาน เช่น การให้พนักงานรับเงินเดือนตามร้อยละที่กำหนด ผลิตแบ่งเวลาการทำงาน หรือ
 การหารายได้เสริมให้กับพนักงาน ภาคงานบริการเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบตามมา
 เช่นเดียวกับกับภาคการท่องเที่ยวเมื่อนักท่องเที่ยวลดลง ผู้ให้บริการรถโดยสารสาธารณะประเภท

ต่าง ๆ ได้รับผลกระทบตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น รถแท็กซี่ รถจักรยานยนต์รับจ้างที่มีจำนวนลดลงไปด้วย และกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่แผงลอยที่ตั้งร้านขายข้างทางเพราะไม่มีกลุ่มลูกค้าออกมาใช้บริการ เนื่องจากกลัวการติดเชื้อและหันไปใช้บริการส่งอาหารแทนมากกว่า

จากผลกระทบที่กล่าวมานำไปสู่การปรับตัวของทุกภาคส่วนเพื่อประคับประคองธุรกิจของตนให้อยู่รอดต่อไปได้ การทำงานที่บ้าน (Work from Home) ถูกนำมาใช้เพื่อลดความแออัดในพื้นที่ทำงานและลดความเสี่ยงในระหว่างการเดินทาง พื้นที่อย่าง Co-Working Space มีแนวโน้มได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น การทำงานผ่านระบบออนไลน์จะเข้ามาแทนที่การทำงานในออฟฟิศซึ่งส่งผลไปถึงการเรียนในระบบออนไลน์ การพบปะสังสรรค์ หรือการแบ่งปันพื้นที่ จะทำบนโลกออนไลน์มากขึ้นเป็นอันเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 และการบังคับใช้มาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของรัฐ

2.1.3.2 ผลกระทบต่อกลุ่มแรงงาน

แรงงานข้ามชาติเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดครั้งนี้ด้วยเช่นกัน เนื่องจากพวกเขาเป็นกลไกขับเคลื่อนอยู่ในกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ รวมไปถึงกลุ่มอุตสาหกรรมเกือบทุกแห่งในประเทศไทย ถึงกระนั้น แม้แรงงานข้ามชาติบางกลุ่มที่จดทะเบียนเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้องตามกฎหมายและจ่ายเงินสมทบประกันสังคม แต่พวกเขากลับไม่ได้รับสิทธิและสวัสดิการจากรัฐจากการที่ถูกเลิกจ้างหรือถูกให้หยุดงาน เมื่อต้องประสบปัญหาด้านรายได้ การเดินทางกลับประเทศบ้านเกิดเป็นไปได้ยากลำบาก เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่สูง แรงงานที่ตกค้างอยู่มากกว่า 3 เดือน มีแนวโน้มที่จะแบกรับภาระค่าใช้จ่ายไม่ไหว ค่าห้องเช่า ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าอาหาร ซึ่งแรงงานเหล่านี้มีความเป็นไปได้สูงที่จะอาศัยอยู่ด้วยกันเพื่อลดค่าใช้จ่ายก่อให้เกิดความเสี่ยงในการระบาดในระลอกที่สองได้ (มนสิชา รุ่งชวาลนนท์, 2563)

แรงงานข้ามชาติเกิดการขาดแคลนสภาพคล่องทางรายได้ จึงต้องประทังชีวิตด้วยการอดมื้อกินมื้อหรือประทังชีวิตด้วยบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป “ถ้าวันไหนมีคนเอาของมาบริจาคให้ก็ดีหน่อย ผมก็จะเก็บของไว้กินหลาย ๆ วัน อย่างมาว่าหนึ่งซอง ผมก็จะกินได้สามวัน โดยแบ่งเส้นไว้กินดิบ ๆ สองวัน และกินเครื่องปรุงตักใส่ปากและดื่มน้ำตามมาก ๆ อีกวันหนึ่ง” จันหนั่งอธิบาย” (BBC NEWS Thai, 2563a) ในขณะที่แรงงานที่มีครอบครัวต้องแบกรับภาระจากค่าใช้จ่ายในการเรียนของลูกและการส่งเงินกลับประเทศให้ลูกที่อยู่ประเทศเมียนมา ค่าเฉลี่ยการส่งเงินนั้นอยู่ที่ 10,709.73 บาทต่อปี ซึ่งเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยการส่งเงินที่สูงกว่าเพศชายที่ 11,915.31 บาทต่อปี และค่าเฉลี่ยในการส่งต่อคนอยู่ที่ 5.5 ครั้งต่อปี แต่เมื่อมองถึงช่วงอายุจะพบว่าแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่มีอายุน้อยจะส่งเงินกลับประเทศของตนต่ำกว่าเนื่องจากปัจจัยที่ต้องการตั้งตัวและการอยู่อาศัยในประเทศไทยระยะยาว (दनัยกฤต อินทุฤทธิ์, 2561, หน้า. 210-212) จากค่าเฉลี่ยการส่งเงินพบว่าเป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของเงินรายได้เมื่อเทียบกับรายได้ต่อปีของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา แต่เมื่อเกิดการ

ระบาคการส่งเงินต้องหยุดลงเพราะต้องนำมาเป็นรายจ่ายในช่วงที่งานปิดกิจการหรือเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศ

หลังจากการระบาคระลอกที่สอง ทำให้แรงงานข้ามชาติได้รับผลกระทบที่รุนแรงเพิ่มขึ้นไปอีก เนื่องจากเกิดการระบาคในกลุ่มแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาครเป็นกลุ่มใหญ่ มีการห้ามการเข้า-ออกจากรัฐ จังหวัด แรงงานบางส่วนต้องหยุดงานเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส ในบางพื้นที่ ร้านค้าอุปโภคบริโภคไม่จำหน่ายสินค้าให้กับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา เนื่องจากกลัวการติดเชื้อ เหตุการณ์ที่กล่าวมานี้เป็นการตีตราทางสังคม (Social stigma) ซึ่งเกิดขึ้นได้กับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเกี่ยวข้องหรือมีลักษณะใกล้เคียงกับการเป็นพาหะของเชื้อโรคจะเกิดการดูถูกดูแคลน การเหมารวม การเลือกปฏิบัติ โดยมีปัจจัยมาจากเชื้อไวรัส Covid-19 เป็นโรคอุบัติใหม่ยังไม่มีข้อมูลมากพอ ส่งผลให้เกิดความหวาดกลัวในสิ่งที่ไม่รู้และการแสดงความรู้สึกกลัวทำได้โดยง่าย (WHO, 2563) ไม่เพียงแค่นั้น มีการรายงานข่าวเกี่ยวกับการนำแรงงานข้ามชาติไปปล่อยทิ้งไว้ข้างทางเพราะนายจ้างกลัวความผิดหากตรวจพบเชื้อไวรัส Covid-19 จากแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา และยังเพิ่มภาระให้กับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาด้วยการเก็บค่าตรวจเชื้อ Covid-19 เป็นจำนวนเงินตั้งแต่ 1,000–3,000 บาทขึ้นอยู่กับวิธีการตรวจ ซึ่งมูลนิธิต่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาพยายามเรียกร้องให้ยกเลิกการเก็บค่าตรวจดังกล่าว (ธนัชฐ์ นิละโยธิน, 2564) เนื่องจากการซ้ำเติมปัญหาให้มากขึ้นไปอีก ต่อมาได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2563 ให้แรงงานข้ามชาติที่ต่ออายุทำงานต้องมีการตรวจเชื้อไวรัส Covid-19 และนายจ้างหรือผู้ประกอบการต้องทำประกันไวรัส Covid-19 ให้แรงงานข้ามชาติด้วย แม้จะเป็นการแบ่งเบาภาระจากแรงงานข้ามชาติไป แต่กลายเป็นผู้ประกอบการ/นายจ้างต้องเป็นผู้แบกรับภาระในส่วนนี้แทน ซึ่งรัฐควรเข้ามาสนับสนุนในส่วนนี้มากกว่าการผลักภาระไปที่อื่น

2.1.3.3 ผลกระทบทางด้านสังคม

การระบาคของเชื้อไวรัส Covid-19 ไม่ได้ส่งผลเพียงแค่อารการเจ็บป่วยเพียงเท่านั้น แต่ยังกระทบไปถึงด้านความสัมพันธ์ระหว่างกันปัญหาสังคมที่ตามมาจากปัญหาเศรษฐกิจที่ต้องดกงานหรือหยุดกิจการชั่วคราวความเป็นอยู่ที่ถูกจำกัดอยู่แต่ภายในบ้าน การที่ต้อง Work From Home ซึ่งก่อให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวลขึ้นได้ สิ่งที่เกิดขึ้นนี้อาจเกิดเป็นผลต่อประชาชนที่ยากที่จะรักษาเยียวยา (ชาคร เลิศนิทัศน์ และ สมชัย จิตสุชน, 2020) โดยกลุ่มเปราะบางเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบทางสังคมมากที่สุด ไม่เพียงเท่านั้นยังคงประสบปัญหาในเรื่องของความไม่พร้อมที่จะเปลี่ยนจากการทำงานในพื้นที่ ไปสู่การทำงานในระบบออนไลน์ นักเรียน นักศึกษา ต่างกังวลในเรื่องของการเรียนออนไลน์ แม้จะสะดวกขึ้นแต่ไม่สามารถจดจ่อกับการเรียนได้มากนัก นอกจากนี้ประชาชนยังมีความกังวลในเรื่องของอุปกรณ์ป้องกันเชื้อโรคที่ไม่พอเพียงรวมไปถึงความไม่พร้อมในการจัดการวัคซีนที่จะนำมาฉีดด้วย

ประชาชนส่วนใหญ่จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเรื่องความกังวลในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ประชาชนเลือกที่จะบรรเทาความกังวลเหล่านี้ด้วยการใช้เวลาในการท่องอินเทอร์เน็ต และเล่นสื่อสังคมออนไลน์ รวมไปถึงการซื้อสินค้าออนไลน์ที่เพิ่มขึ้น 39.71 % (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) แต่ยังคงเลือกที่จะซื้อจากร้านค้าทั่วไปอยู่ ผู้ที่ติดเชื้อไวรัส Covid-19 หรือผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงจะได้รับผลกระทบทางสังคมมากกว่าผู้อื่นเนื่องจากกลัวผู้อื่นจะรังเกียจตนหรือไม่ยอมบอกความจริงซึ่งอาจจะส่งผลร้ายต่อบุคคลโดยรอบได้

จากที่กล่าวมานั้นการเกิดโรคระบาดตั้งแต่ในอดีตทำให้การดำเนินชีวิตของประชาชนนั้นเปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกันกับการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ที่ส่งผลกระทบต่อ ภาคเศรษฐกิจ กลุ่มแรงงาน และส่งผลกระทบต่อสังคม ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนรายได้ของภาคธุรกิจท่องเที่ยว เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลงจากการปิดประเทศ สถานประกอบการหลายแห่ง เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร โรงงานอุตสาหกรรมต้องปิดกิจการชั่วคราวเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 รวมไปถึงการออกนโยบายในการช่วยเหลือฟื้นฟูสถานประกอบการที่ต้องปิดทำการลงเนื่องจากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ที่ไม่ครอบคลุมและไม่ตรงจุดที่ต้องการช่วยเหลือซึ่งแตกต่างจากการจัดการเชื้อไวรัส Covid-19 ของประเทศอื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ผลกระทบต่อแรงงานทั้งชาวไทยและแรงงานข้ามชาติที่ต้องขาดแคลนรายได้ประจำวัน นำไปสู่ปัญหาสังคม ความเครียด ความวิตกกังวลต่อสถานการณ์อันไม่แน่นอน ซึ่งพวกเขาจะต้องใช้ชีวิตต่อไปด้วยการปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตได้ภายในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในครั้งนี้

2.2 แนวคิดเรื่องชีวอำนาจ (Biopower)

จากมาตรการดูแลและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้รัฐบาลเข้ามามีอำนาจในการควบคุมดูแลร่างกายการเคลื่อนย้ายของประชาชนด้วยเหตุผลของการป้องกันเชื้อไวรัส มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ได้กล่าวถึงเรื่องการใช้อำนาจผ่านเนื้อตัวและร่างกายของมนุษย์ที่เรียกว่า ชีวอำนาจ (Biopower) เพื่อควบคุมประชากรให้เป็นไปตามเป้าหมายที่รัฐต้องการ การระบาดของไวรัสเป็นช่วงที่ชีวอำนาจได้แสดงผลของมันออกมามากที่สุด (Foucault, 1977)

ชีวอำนาจเป็นการเข้ามาควบคุมมนุษย์โดยตรงผ่านเนื้อตัวร่างกายผ่านอำนาจทางความรู้ชุดหนึ่งที่สูงขึ้นมาเรียกว่าวาทกรรมเป็นชุดความรู้ที่ยอมรับและเข้ามาครอบงำอย่างช้า ๆ จนเราตกเข้าไปอยู่ในชุดอำนาจนั้นอย่างแยกย่อย (จารุณี วงศละคร, 2561, หน้า. 55-56) การสร้างชีวอำนาจเริ่มขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 18 ถึง 19 ในช่วงที่ไม่สามารถพูดถึงเรื่องเพศได้อย่างเปิดเผย การพูดถึงเรื่องทางเพศเป็นวาทกรรมที่ครอบงำประชาชนซึ่งฟูโกต์ เรียกการถูกครอบงำนี้ว่าชีวอำนาจ (Dillon, 2014, p. 372) ชุดความรู้เหล่านั้นถูกสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญและถูกทำให้เป็นศาสตร์ที่เข้าถึง

ได้อย่างเฉพาะ ตัวอย่างเช่น การสร้างชุดความรู้ในเรื่องของไวรัส มนุษย์ต้องใส่หน้ากากอนามัย และล้างมือบ่อย ๆ เพื่อป้องกันการติดเชื้อการกระทำเหล่านี้จะช่วยสร้างประโยชน์ให้กับรัฐในการควบคุมจัดการกับโรคระบาดที่เกิดขึ้นประชาชนจะรับรู้ว่าเป็นการช่วยเหลือกันในสังคม โดยที่รัฐทำหน้าที่เป็นผู้คุ้มครอง ปกป้อง และสั่งการให้ประชาชนต้องทำอะไร นอกจากนี้การสร้างชีวอำนาจยังทำให้เกิดการมองเป็นสองขั้วได้แก่ความ “ปกติ” และความ “ไม่ปกติ” หรือระหว่างบุคคลที่สามารถใช้งานได้ และบุคคลที่ไม่สามารถใช้งานได้ ที่กีดกันความไม่ปกติออกไปให้กลายเป็นชายขอบและถูกมองข้ามจากสังคม ความพิการเป็นส่วนหนึ่งของความไม่ปกติที่สังคมได้มอบให้กับผู้พิการด้วยความที่ไม่เหมือนกับธรรมชาติของมนุษย์เช่นเดียวกันกับผู้ติดเชื้อไวรัสจะถูกจำแนกออกไปเป็นไม่ปกติ เพราะมีสิ่งที่แตกต่างจากประชาชนทั่วไปคือการที่สามารถแพร่เชื้อความไม่ปกติให้กับผู้อื่น จึงต้องถูกควบคุมร่างกายด้วยการกักตัว การแยกออกจากกลุ่มคนทั่วไป ประชาชนจึงต้องคอยดูแลรักษาตัวให้เป็นปกติอยู่เสมอเพื่อไม่ให้ถูกกีดกันออกไปเป็นกลุ่มชายขอบของสังคม

นอกจากนี้ชีวอำนาจยังพัวพันกับความรู้ทางการแพทย์ที่เข้ามากำกับดูแลชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดไปจนถึงตาย เนื่องจากชีวิตของมนุษย์นั้นมีคุณค่ากับระบบเศรษฐกิจ (ประชาธิปไตย กะทา, 2557, หน้า. 24-25) รัฐจึงเข้ามาควบคุมร่างกายของประชาชนให้สามารถเป็นปกติเพื่อขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมต่อไปได้ พูโกต์ยังกล่าวถึงการใช้อำนาจผ่านเทคโนโลยีที่เรียกว่าการสร้างวินัย ซึ่งต่างกับการใช้อำนาจแบบรุนแรงและเด็ดขาดแบบในสมัยก่อน กล่าวคือการขัดเกลาวินัยจะค่อย ๆ เริ่มสร้างขึ้นทีละเล็กละน้อยจนกลายเป็นนิสัยสร้างแบบแผนที่ทำให้รัฐสามารถเข้ามาควบคุมร่างกายมนุษย์ได้อย่างง่ายดาย

การสร้างวินัย (Discipline) เกิดจากอำนาจหรือเครือข่ายอย่างใดอย่างหนึ่งเข้ามาครอบงำคนในสังคมให้เป็นไปตามที่รัฐต้องการให้เป็น การจัดการสิ่งต่าง ๆ เริ่มขึ้นจากการฝึกวินัยทหาร จากนั้นจึงขยายมณฑลออกมาสู่ประชาชนภายนอก การประสานกันของร่างกายกับวัตถุ ระเบียบวินัยคอยกำหนดว่าร่างกายจะต้องสัมพันธ์กับวัตถุที่เรากำลังใช้งานอยู่อย่างไรบ้างโดยสร้างระบบระเบียบอันพิถีพิถันเพื่อประสานร่างกายกับวัตถุให้สอดคล้องกัน (ทองกร โภคธรรม, 2558, หน้า. 41) ดังทหารที่ปฏิบัติสัมพันธ์กับปืน ท่วงท่าต่าง ๆ ถูกออกแบบให้เคลื่อนไหวไปตามอุปกรณ์ที่ใช้ ตัวอย่างจากการพยายามให้ประชาชนสวมหน้ากากอนามัยเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรค เมื่อประชาชนต้องการออกจากบ้านเป็นที่สังเกตได้ว่าต้องสวมหน้ากากอยู่ตลอดเวลา หากไม่สวมจะมีอำนาจบางอย่างในสังคมคอยบีบบังคับให้สวมอยู่ตลอดเวลา มีเจ้าหน้าที่คอยสอดส่อง ตักเตือนให้เราสวมหน้ากาก จนกลายเป็นระเบียบวินัยไป พูโกต์มองว่าการลงทุนสร้างระเบียบวินัยมีความสำคัญพอ ๆ กับการสะสมทุน และเป็น 2 ปัจจัยหลักที่ทำให้สังคมสมัยใหม่ที่เป็นที่เป็นทุนนิยมและอุตสาหกรรมนิยมสร้างตัวขึ้นมาได้ (ธีรยุทธ บุญมี, 2557, หน้า. 161) ซึ่งเป็นผลดีต่อรัฐเอง แต่กับส่งผลเสียต่อประชาชนเนื่องจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น ราคาของหน้ากากอนามัย กิจกรรมที่ไม่

สามารถใส่ได้ เป็นต้น การสร้างวินัยแบบนี้จึงส่งผลกระทบต่อประชาชนพอ ๆ กับการสร้างผลดีให้กับประชาชน

จากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 มีข้อถกเถียงเรื่องการเปิดภาคเรียนของเด็กนักเรียนในระดับที่ต่ำกว่ามัธยมเพราะว่าเด็กเล็ก ๆ ไม่สามารถเว้นระยะห่างทางสังคมให้ เป็นไปได้อย่างง่ายดาย แต่เมื่อถูกปลุกฝังนานขึ้นก็สามารถอยู่ในระเบียบวินัยได้ ซึ่งนั่นแสดงให้เห็นว่า การสร้างวินัยเป็นกระบวนการที่ยาวนานและค่อยเป็นค่อยไปจะติดตัวเราไปจนถึงวัยรุ่น (Hannah, Hutta, & Schemann, 2020) ซึ่งนั่นทำให้การขอจากรัฐบาลให้ใช้ชีวิตในแบบวิถีใหม่ หรือการเว้นระยะห่างทางสังคมเป็นไปได้ง่ายขึ้น เพราะประชาชนได้ถูกฝึกฝนให้ยอมรับในอำนาจ มาตั้งแต่วัยเด็ก จึงเกิดการเชื่อต่ออำนาจของรัฐอย่างง่ายดาย

นอกจากการสร้างวินัยแล้วฟูโกต์เองยังมองอำนาจออกมาเป็นอีกหนึ่งข้อคือ ชีวการเมือง (Biopolitics) ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการใช้ชีวิตของประชาชนทั่วไป วินัยนั้นถูกสร้างขึ้นโดย “รูปแบบ” ของความเป็นสมัยใหม่ผ่านองค์ประกอบทางสถาบันอันได้แก่ โรงเรียน โรงงาน ซึ่งส่งผล ต่อปัจเจกบุคคลไปสู่สังคม แต่ในขณะที่ ชีวการเมืองนั้นอยู่ภายในระบบทางสังคมที่อยู่เบื้องหลังการ สร้างวินัย (Kristensen, 2013, pp. 20-27) ซึ่งเกิดมาจากการเปลี่ยนแปลงจากโครงสร้างสังคมแบบ ดั้งเดิมไปสู่สังคมในระบบทุนนิยม ชีวการเมืองยังส่งผลต่อการเคลื่อนไหวและการประท้วงของผู้ เรียกร้องประชาธิปไตย ประเทศไทยมีคำสั่งต่ออายุพระราชบัญญัติบริหารราชการในสถานการณ์ ฉุกเฉินออกไปอีก 1 เดือน จากเดิมที่ต้องสิ้นสุดในวันที่ 31 กรกฎาคม 2563 โดยนายกรัฐมนตรีให้ เหตุผลว่าเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 (BBC NEWS Thai, 2563c) สามารถ เชื่อมโยงเกี่ยวกับแนวคิดที่สะท้อนถึงการบังคับใช้พระราชบัญญัติผ่านชี้อำนาจโดยอ้างการควบคุม โรคระบาด และความไม่ปลอดภัยจากการแพร่กระจายของเชื้อโรคเป็นการต่ออายุอำนาจของตน ต่อไป (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2564)

Nick Pearce ได้กล่าวถึงการใช้ชีวการเมือง(Biopolitics) ในช่วงหลังการแพร่ระบาดของเชื้อ ไวรัส Covid-19 ว่าเป็นชีวิตที่ว่างเปล่า (Bare life) รัฐนำเอาเรื่องโรคระบาดมาเป็นข้ออ้างในการ ควบคุมมนุษย์ให้อยู่แต่ในบ้านและนั่งรอความตายโดยที่รัฐบาลไม่ต้องกระทำการสิ่งใดไม่จำเป็นต้อง หาทางรักษา เพราะประชาชนกำลังหาทางด้วยตนเอง (Pearce, 2020) รัฐบาลมีหน้าที่เพียงแค่ ควบคุมไม่ให้ประชาชนออกมาเฟ้นพ่านเท่านั้น เพราะถือว่าเป็นผู้สร้างความเสี่ยงต่อการระบาด ซึ่ง นั้นทำให้มนุษย์ต้องรอคอยวิถีชีวิตเปลี่ยนไปจากเดิม รวมไปถึงความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนไป ประเทศ อังกฤษเป็นประเทศที่มีความเข้มงวดในมาตรการป้องกันโรคระบาดตั้งแต่การบังคับให้สวมหน้ากาก อนามัย การปิดเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อมาอย่างมาไม่ว่าจะเป็นปัญหาสุขภาพจิต สุขภาพหัวใจ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ (BBC NEWS Thai, 2563b) แต่ตัวเลขการเสียชีวิตของประชาชนก็ไม่ได้ ลดลงแต่อย่างใด

การควบคุมค่อย ๆ ข้ามมาสู่เนื้อตัวผู้คนที่หลังการเกิดโรคระบาดโดยเริ่มจากการใส่หน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้า การวางเจลแอลกอฮอล์ล้างมือไว้ที่ทางเข้าสถานที่ต่าง ๆ พร้อมด้วยคนที่เราต้องหยุดแล้วก้มหัวให้พวกเขาว่าดอคุณหมุมิที่กำหนดมา ร่างกายจะตอบสนองไปตามสิ่งที่เห็นนั่นคือ กดเจลแอลกอฮอล์เพื่อล้างมือ และก้มหัวให้วัดไข้เพื่อแสดงตัวว่าเรานั้นไม่ใช่ “ผู้ต้องสงสัย” ในการแพร่ระบาด ชีวอำนาจได้เข้ามาควบคุมเราเพิ่มขึ้นเมื่อมีการใช้งานแอปพลิเคชัน “ไทยชนะ” ด้วยการยกโทรศัพท์ขึ้นมาสแกน QR code ที่ตั้งขึ้นเพื่อแสดงว่าเราได้เข้าไปในสถานที่นี้จากที่เราไม่จำเป็นต้องทำกริยาเหล่านี้ในการเข้าใช้บริการสถานที่ต่าง ๆ แต่เมื่อโรคระบาดและอำนาจทางการแพทย์ถูกใช้งาน วินัยได้เข้ามาบังคับผู้คนให้ปฏิบัติตามไปด้วยการปฏิบัติเหล่านี้ได้ดึงเอาความเป็นส่วนตัวของเราออกไปอย่างช้า ๆ ประชาชนทุกคนจำเป็นต้องมอบข้อมูลส่วนตัวให้กับรัฐเพื่อความสบายใจ ท้ายที่สุดแล้วเราจะทำมันเป็นปกติจนเรารู้เรื่องความเป็นส่วนตัวไป

ชีวอำนาจเป็นรูปแบบหนึ่งในการใช้อำนาจที่เข้ามาควบคุมเนื้อตัวร่างกายของประชาชนให้ เป็นไปตามที่รัฐต้องการที่จะให้เป็นโดยที่กระบวนการจะเกิดขึ้นโดยที่ประชาชนไม่รู้ตัวผ่านการสร้าง วินัยจนกลายมาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 นั้นเป็น จุดสำคัญที่ทำให้รัฐสามารถนำเอาชีวอำนาจมาใช้ในการจัดการควบคุมให้ประชาชนปลอดภัย โดยการแบ่งแยกระหว่างความ ปกติ และความไม่ปกติ ออกจากกันและกักกันไว้จนกว่าคนที่ไม่ปกติ จะกลับสู่ความปกติ ทั้งนี้เมื่อเกิดการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ระลอกที่สองในจังหวัด สมุทรสาคร มีการนำเอาชีวอำนาจผ่านรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมเข้ามาควบคุมแรงงาน ข้ามชาติชาวเมียนมาที่มีจำนวนผู้ติดเชื้อสูง ไม่ว่าจะเป็นการออกนโยบาย คำสั่ง ประกาศต่าง ๆ เพื่อ ควบคุมการเดินทาง ต้องใส่หน้ากากตลอดเวลาที่อยู่ในพื้นที่สาธารณะ การตรวจสอบร่างกาย วัด อุณหภูมิ และตรวจสอบการเดินทางว่าได้เข้าไปในสถานที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อหรือไม่ซึ่งนั่นคือการใช้ ชีวอำนาจกับการควบคุมแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาให้อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐไทย

2.3 การควบคุมโรคระบาดของรัฐไทย (Government policy in Pandemic)

ทางรัฐบาลไทยได้จัดตั้งศูนย์ข้อมูลมาตรการแก้ไขปัญหาจากโรคติดเชื้อไวรัส Covid-19 ใน ชื่อว่าศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) สังกัด กระทรวงมหาดไทย เพื่อคอยควบคุมดูแลการแพร่กระจายของไวรัส และได้ออกมาตรการในการ ป้องกันการแพร่ระบาด ได้แก่ พระราชบัญญัติบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (พรก.ฉุกเฉิน) ที่ใช้จำกัดการชุมนุมของประชาชนในช่วงเวลากลางคืน การห้ามออกจากเคหสถาน การปิดจังหวัดหรือสถานที่ที่ต้องสงสัยว่ามีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 มาตรการตรวจ

เชื้อและการกักตัว 14 วันสำหรับผู้ที่เดินทางกลับมาจากต่างประเทศ แจกจ่ายเครื่องป้องกัน เช่น หน้ากากอนามัย เจลล้างมือ เพื่อช่วยลดความเสี่ยงที่จะเพิ่มจำนวนการติดเชื้อ รวมไปถึงคำแนะนำในการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (New normal life) จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข นอกจากนี้ยังมีมาตรการในการช่วยเหลือเยียวยาแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือในเรื่องเงินเยียวยา การลดเงินสมทบประกันสังคม การออกนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ เป็นต้น โดยจะแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อได้แก่ มาตรการการจัดการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส มาตรการการส่งเสริมการควบคุมการแพร่ระบาด มาตรการช่วยเหลือและป้องกันการแพร่ระบาดระลอกที่หนึ่ง และมาตรการช่วยเหลือและป้องกันการแพร่ระบาดระลอกที่สอง

2.3.1 มาตรการการจัดการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส

เชื้อไวรัส Covid-19 สามารถแพร่กระจายผ่านทางสัมผัส ละอองเสมหะของผู้ป่วย และสามารถแพร่กระจายได้ไกลกว่า 1 เมตร รวมทั้งมีความเสี่ยงสูงกับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 11 ปี และผู้สูงอายุหากได้รับเชื้อไวรัส Covid-19 เข้าไป จึงทำให้รัฐบาลออกมาตรการสำหรับปฏิบัติร่วมกันในสังคมได้แก่

มาตรการใช้ชีวิตในรูปแบบวิถีใหม่ (New normal life)

รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีตอันเนื่องมาจากมีบางสิ่งมากระทบส่งผลให้แบบแผนแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคยโดยมีเรื่องหลัก ๆ เพิ่มเข้ามาในการใช้ชีวิตในรูปแบบวิถีใหม่ได้แก่ การดูแลรักษาความสะอาดของร่างกายและสถานที่ มีการสนับสนุนให้ใช้เจลแอลกอฮอล์ล้างมือที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์มากกว่า 70 % ช่วยในการฆ่าเชื้อโรคได้ การพ่นยาฆ่าเชื้อโรค หรือทำความสะอาดสถานที่ที่มีคนใช้งานทุก ๆ 30 นาที สวมใส่หน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยตลอดเวลาที่พบปะผู้คน และเว้นระยะห่างทางสังคม อย่างน้อย 1-2 เมตร สถานที่ราชการและเอกชนต่างปรับตัวเข้ากับชีวิตวิถีใหม่นี้ด้วยการติดตั้งฉากกั้นระหว่างผู้มาติดต่อ ให้วัดอุณหภูมิและล้างมือทุกครั้งก่อนเข้าใช้บริการ เป็นต้น คณะแพทยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยจอห์นฮอปกินส์ (Johns Hopkins Medicine) ได้ให้ความหมายของ ชีวิตวิถีใหม่ใกล้เคียงกันคือมีการดูแลรักษาร่างกายให้สะอาดอยู่เสมอ เว้นระยะห่างทางสังคม ใส่หน้ากากอนามัย ได้เพิ่มการใช้ชีวิตหลังโรคระบาดเพิ่มเข้ามาด้วยคือ พนักงานจะหันมาทำงานที่บ้านมากกว่าการไปที่บริษัทและการบริการถึงบ้าน (Delivery) จะเป็นเรื่องที่สำคัญ

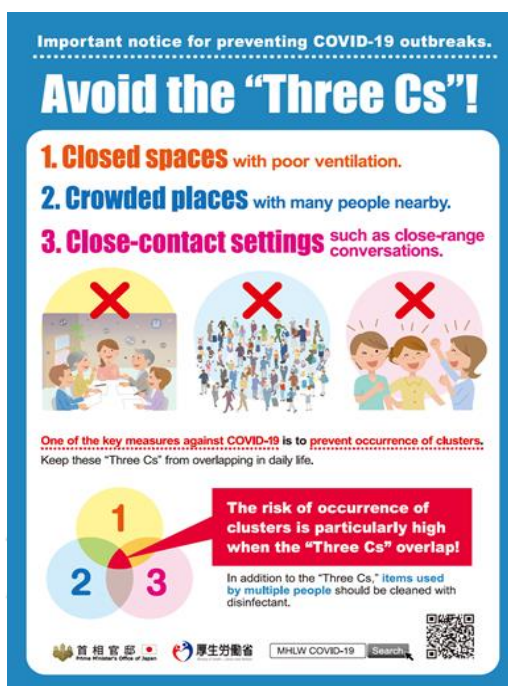


ภาพที่ 2 ตัวอย่างสื่อการเรียนรู้การป้องกันไวรัส covid-19
ที่มา: กรมควบคุมโรค

นอกจากคำว่าชีวิตวิถีใหม่แล้วยังมีการใช้คำว่า ความปกติใหม่และฐานชีวิตใหม่ ซึ่งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส Covid-19 เลือกใช้คำว่าวิถีชีวิตใหม่ เนื่องจากเปรียบเสมือนการเริ่มต้นใหม่ของทุกคนและปรับตัวและรูปแบบให้เป็นนิสัยเพื่อประโยชน์ร่วมกัน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2563, หน้า. 3) ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอย่าง ประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และประเทศในทวีปเอเชียใต้ อย่าง อินเดีย ไม่มีการใช้คำว่าชีวิตวิถีใหม่อย่างชัดเจนนัก แต่ให้คำแนะนำถึงการใช้ชีวิตในสถานการณ์ที่มีการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ว่าหลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานที่แออัด เปิดให้อากาศถ่ายเท และหมั่นล้างมืออยู่บ่อย ๆ ดังประกาศมาตรการป้องกันเชื้อไวรัส Covid-19 ของประเทศญี่ปุ่น (ภาพที่ 3) ที่แนะนำให้ประชาชนอาศัยอยู่ในพื้นที่ปิด หลีกเลี่ยงการเดินทางไปในพื้นที่แออัด และหลีกเลี่ยงการติดต่อแบบใกล้ชิด หรือประเทศเกาหลีใต้เอง มีการประชาสัมพันธ์ผ่านระบบโซเชี่ยลมีเดีย และมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์เท่านั้น ไม่ได้มีการแจ้งประชาชนเกี่ยวกับการใช้ชีวิตวิถีใหม่อย่างทั่วถึงมากนัก

ประกาศแนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุขเพื่อจัดการภาวะระบาดของโรคโควิด-19 ในข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 1) ในหัวข้อการปฏิบัติตนของบุคคลไม่มีการกล่าวถึงชีวิตวิถีใหม่ แต่กล่าวถึงหลักการ “3 ล” อันได้แก่ “ลด เลี่ยง ดูแล” มาใช้แทน โดยเป็นการ ลดการสัมผัส ล้างมือด้วยสบู่ น้ำ หรือเจลแอลกอฮอล์ทุกครั้ง ลดการเข้าไปในสถานที่เสี่ยง ดูแลตนเองกับคนรอบข้างให้มีร่างกาย

แข็งแรงอยู่เสมอ และมีการกล่าวถึงการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social distancing) ไม่ว่าจะเป็นการ
กับครอบครัวหรือบุคคลอื่นด้วย



ภาพที่ 3 ประกาศมาตรการป้องกันการป้องกันโรค covid-19 ของประเทศญี่ปุ่น
ที่มา: กระทรวงสุขภาพ สวัสดิการและแรงงาน ประเทศญี่ปุ่น

มาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social distancing)

เนื่องจากเชื้อไวรัสสามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนได้ภายในระยะ 1–2 เมตร จากการ ไอ จาม การเว้นระยะห่างทางสังคมจึงช่วยให้การแพร่ระบาดเป็นไปได้อย่างขึ้นทำให้ห้างร้าน ระบบขนส่งต่างปรับตัวเพื่อป้องกันโรคระบาดนี้โดยการจัดที่นั่งเว้นระยะห่างเพื่อลดความแออัดภายในรถโดยสาร ติดสติ๊กเกอร์เว้นระยะห่างในการเข้าแถว เข้าคิวทำกิจกรรม พร้อมทั้งมีการตั้งจุดคัดกรองโรคก่อนใช้บริการทุกครั้ง ทั้งนี้ความหมายของระยะห่างทางสังคมเป็นเพียงแค่การเว้นระยะห่างตามสัดส่วนที่แท้จริงเท่านั้นไม่ได้เกิดจากความสัมพันธ์ที่ห่างไกล หรือความห่างเหินแต่อย่างใด ซึ่งการเว้นระยะห่างทางสังคมเป็นการกระทำเพื่อลดความวิตกกังวลในการใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมลง และหันมาใช้ชีวิตแบบเสมือนจริงมากขึ้น เช่น การท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานเหมือน การดูภาพยนตร์อยู่ที่บ้าน เป็นต้น อย่างไรก็ตามเนื่องจากเป็นการปฏิบัติที่ดำเนินการได้ยาก ด้วยข้อจำกัดทางด้านพื้นที่และเวลา เช่น การโดยสารรถไฟฟ้าหรือรถโดยสารสาธารณะในช่วงเวลาเร่งด่วน ซึ่งต้องพบเจอกับปัญหาการแออัดของผู้คน หรือการเข้าแถวต่อคิวซื้อสินค้า การสร้างระยะห่างทางสังคมจึงเป็นแนวคิดที่นำมาใช้บนพื้นฐานของความเป็นจริงได้ยาก เพราะต้องใช้พื้นที่มาก และสิ้นเปลือง

งบประมาณในการจัดการ ส่งผลให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จำกัดได้แก่ แรงงานข้ามชาติ นักโทษ ผู้ต้องหา ได้รับผลกระทบจากมาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคมนี้ไปด้วย

การเว้นระยะห่างทางสังคมเป็นหนึ่งในแนวทางการลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส ได้มีการทดลองในปี 2006 ในสหราชอาณาจักรเกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคระบาดไข้หวัดใหญ่ในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และวัยทำงาน พบว่าหากเว้นระยะห่างทางสังคมจะช่วยลดการระบาดของไข้หวัดใหญ่ได้โดยไม่ต้องพึ่งวัคซีนหรือยารักษา (ไทยรัฐออนไลน์, 2563) จึงนำมาปรับใช้กับสถานการณ์การระบาดของไวรัสชนิดอื่น ไม่เพียงแต่การเว้นระยะห่างจากบุคคลต่อบุคคลเท่านั้น การกักตัวอยู่ภายในบ้าน และการติดต่อผ่านสื่อสังคมออนไลน์ก็เป็นการเว้นระยะห่างทางสังคมด้วยเช่นเดียวกัน คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ได้ออก 7 วิธีเว้นระยะห่างทางสังคมขึ้นมาดังต่อไปนี้ (ในภาพที่ 4) เว้นระยะห่างกัน 1.5–2 เมตร งดการรวมตัวกันในสถานศึกษา ที่ทำงาน หรือสถานบันเทิงต่าง ๆ รับประทานอาหารที่เป็นชุดคนเดียว หันมาใช้ระบบการทำธุรกิจโดยใช้ออนไลน์ เรียนในระบบออนไลน์ จัดให้จองหนังสือออนไลน์หรืออ่านแบบอิเล็กทรอนิกส์และลดความหนาแน่นของลิฟต์ เน้นการขึ้นบันได



ภาพที่ 4 intro 7 วิธีการเว้นระยะห่างทางสังคม
ที่มา Rama channel

ภายในวิธีการนั้นได้เน้นไปที่การติดต่อสื่อสารผ่านทางระบบออนไลน์เป็นหลักเพื่อไม่ให้เกิดการพบปะกันระหว่างบุคคล และเป็นการพึ่งพาเทคโนโลยีมาตอบสนองต่อชีวิตประจำวันยิ่งขึ้น (คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563)

มาตรการการกักตัว 14 วัน

ผู้ที่เดินทางกลับมาจากต่างประเทศรวมทั้งผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงอันได้แก่ ผู้ที่ใกล้ชิดหรือสัมผัสกับผู้ที่ยกกลับจากประเทศกลุ่มเสี่ยง บุคคลผู้มีอาการต้องสงสัย และผู้ที่เดินทางไปในพื้นที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดจะต้องได้รับการกักตัวที่ศูนย์กักกันที่รัฐได้จัดไว้ให้ (State Quarantine) หรือดำเนินการกักตัวเองเป็นเวลา 14 วันนับจากวันที่เดินทาง ซึ่งการกำหนดศูนย์กักกันตามประกาศของกระทรวงสาธารณสุขเป็นไปดังนี้

1. สามารถแยกห้องนอน ห้องน้ำของผู้ป่วยกับบุคคลอื่น
2. มีอากาศถ่ายเทที่ดี
3. มีอุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อทั้งผู้เดินทางกลับและผู้ร่วมอาคาร
4. สามารถติดต่อกับโรงพยาบาลได้ดี
5. มีระบบจัดเก็บขยะและสิ่งสกปรก หรือมีเจ้าหน้าที่ดูแลความสะอาดอยู่เสมอ (กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

เนื่องจากระยะเวลาการฟักตัวของโรค อยู่ที่ 1-14 วัน โดยร้อยละ 99 ของผู้ป่วยที่ติดเชื้อจะแสดงอาการภายใน 14 วันหลังการติดเชื้อ ในผู้ป่วยบางรายระยะฟักตัวอาจยาวนานถึง 1 เดือน (วนัทปรียาพงษ์สามารถ, 2563) ในระหว่างการกักตัวห้ามผู้ที่ถูกกักตัวอยู่ใกล้กับบุคคลอื่น โดยเว้นระยะห่างอย่างน้อย 1 เมตร หยุดทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีการพบปะผู้คน ไอ หรือจามให้ใช้ผ้าปิดปาก ทำความสะอาดที่พอกและเครื่องใช้ หมั่นล้างมือด้วยแอลกอฮอล์อยู่เสมอ

มาตรการการป้องกันเชื้อไวรัส Covid-19 ของรัฐบาลไทยถูกมองว่าเป็นการจัดการไวรัสได้อย่างเด็ดขาด แต่กลับส่งผลร้ายทางด้านเศรษฐกิจของประเทศมากกว่าเมื่อครั้งวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้ง เนื่องจากประเทศไทยต้องพึ่งพาการขับเคลื่อนจากทั้งภาคการส่งออกและภาคการท่องเที่ยว (International Crisis Group, 2020, pp. 4-5) เมื่อทุกอย่างหยุดชะงักลงผลกระทบจึงแพร่กระจายเป็นวงกว้าง ซึ่งทางรัฐบาลไทยได้ออกนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจมาช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นการกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชน และการวางนโยบายที่กำหนดให้นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ฉีดวัคซีนแล้วสามารถเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้ ซึ่งนโยบายที่กล่าวมานี้ยังไม่มีผลชัดเจนนัก ซึ่งการจัดการการแพร่ระบาดนี้ รัฐจะต้องชั่งน้ำหนักระหว่าง ชีวิตมนุษย์ เศรษฐกิจ การใช้ชีวิตอย่างปกติ ประชาธิปไตยและประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์สูงสุด ตัวอย่างจากประเทศไต้หวันที่ได้นำบทเรียนจากการระบาดของไวรัสซาร์มาพัฒนาศูนย์ดูแลสุขภาพแห่งชาติ (National Health Command Center) (Anttiroiko, 2020, pp. 3-5) ทำให้สามารถควบคุมการระบาดของเชื้อไวรัสได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.2 มาตรการส่งเสริมการควบคุมการแพร่ระบาด

นอกจากนี้ยังมีนโยบายที่คอยควบคุมดูแลในช่วงผ่อนคลายมาตรการเพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ (ใหม่) ในรูปแบบแอปพลิเคชัน (Application) ได้แก่ ไทยชนะ หรือ www.ไทยชนะ.com เป็นแพลตฟอร์ม (Platform) ในการดำเนินการตรวจสอบผู้ใช้บริการห้างร้าน ระบบคมนาคม หรือสถานประกอบการ โดยระบบจะทำการคำนวณจำนวนผู้ใช้บริการว่ามีจำนวนเหมาะสมหรือไม่ และแจ้งเตือนได้อย่างถูกต้อง วิธีการใช้งานเพียงแค่สแกน QR Code ทั้งตอนเข้าและออกสถานบริการ (ข่าวไทยพีบีเอส, 2563) อีกหนึ่งแอปพลิเคชันคือ หมอชนะ เป็นการร่วมมือกันระหว่างภาคเอกชนและรัฐบาลโดยมีลักษณะการใช้งานที่ใกล้เคียงกัน แต่มีความแตกต่างตรงที่ หมอชนะจะมีแบบประเมินการความเสี่ยง Covid-19 เบื้องต้น มีการบันทึกการเดินทางผ่าน GPS และใช้ Bluetooth ในการติดต่อและแจ้งเตือนกับเครื่องที่อยู่ใกล้เคียงเมื่อพบผู้ติดเชื้อ (ไทยรัฐออนไลน์, 2564) เมื่อเกิดการระบาดระลอกใหม่ขึ้นที่สมุทรสาครทำให้ประชาชนไม่มั่นใจในการใช้บริการแอปพลิเคชันดังกล่าว เนื่องจาก ไม่มีการรายงานจากไทยชนะว่ามีผู้ติดเชื้อที่เฝ้าอย่างไรบ้าง

2.3.3 มาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัสระลอกที่หนึ่ง

ทางภาครัฐยังมีมาตรการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ไม่ว่าจะเป็น ร้านค้า ผู้ประกอบการท่องเที่ยว พนักงานบริษัท และประชาชนที่อยู่ในกลุ่มที่ได้รับผลกระทบด้วยมาตรการดังนี้

ประชาชนทั่วไปและผู้ที่มีรายได้น้อยหรือกลุ่มผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจะได้รับการช่วยเหลือโดยมาตรการแรกคือ “เราไม่ทิ้งกัน” มาตรการนี้มุ่งไปที่กลุ่มผู้มีรายได้น้อยและผู้ประสบปัญหาจากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 โดยผู้ลงทะเบียนรับสิทธิ์จะได้รับเงินเยียวยา 5,000 บาทเป็นระยะเวลา 3 เดือน รวมทั้งสิ้น 15,000 บาท เงื่อนไขคือคนที่มีสัญชาติไทยอายุมากกว่า 18 ปี ต้องเป็นแรงงาน ลูกจ้าง หรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระ (Karoonporn Chetpayark, 2563) จึงจะได้รับสิทธิ์นี้ โครงการต่อมาได้แก่ “เราเที่ยวด้วยกัน” เป็นโครงการผลักดันให้เกิดการจับจ่ายภายในประเทศจากการท่องเที่ยวดำเนินการผ่านแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” โดยรัฐบาลจะออกเงินค่าที่พักโรงแรมให้เป็นจำนวน 40 % ในส่วนที่เหลือเป็นผู้ใช้สิทธิ์ออกค่าใช้จ่ายรวมทั้งจะได้รับคูปองอาหาร จำนวน 600 บาท เพื่อใช้ในการรับประทานอาหารด้วย และนโยบายต่อมาคือ “คนละครึ่ง” เป็นการสนับสนุนงบประมาณในการจับจ่ายใช้สอยครึ่งหนึ่ง โดยได้รับสิทธิ์ไม่เกินคนละ 3,000 บาท และยังมีนโยบายช่วยเหลือที่ยังไม่ได้กล่าวถึงอีก เช่น “ม.(มาตรา) 33 เรารักกัน” การพักชำระหนี้เกษตรกร เงินกู้ฉุกเฉินดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น

ผู้ที่ทำงานบริษัทเอกชน ผู้ประกันตนตามมาตราที่ 33 ของพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ได้รับสิทธิตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ได้แก่ การว่างงานจะได้รับการชดเชยเป็นจำนวน 50 % ของเงินเดือน ไม่เกิน 180 วัน หากถูกไล่ออก และ 30 % จากการลาออกจากงาน กรณีเจ็บป่วยรับเงินชดเชยการหยุดงาน 70 % ของเงินเดือน เงินช่วยเหลือกรณีคลอดบุตรและเงินสงเคราะห์บุตร เงินสงเคราะห์ชราภาพและทุพพลภาพ และในเหตุสุดวิสัยอย่างการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 จะได้รับค่าจ้าง 50 % ของค่าจ้างต่อวันเมื่อต้องถูกกักตัวหรือมีคำสั่งให้ปิดสถานประกอบการ (สำนักงานประกันสังคม, 2564) นอกจากนี้ยังมีมาตรการในการลดการจ่ายประกันสังคมจาก 5 % ของเงินเดือนเหลือ 3 % ของเงินเดือน และลดเงินสมทบจากนายจ้างเหลือ 2 % เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ประกอบการอีกทางหนึ่งด้วย

สำหรับกลุ่มสุดท้ายคือข้าราชการ พนักงานของรัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ไม่มีมาตรการในการช่วยเหลือในระยะแรก โดยกลุ่มพนักงานราชการบางส่วนใช้ระบบประกันสังคมจึงสามารถใช้สิทธิร่วมกับพนักงานบริษัทหรือผู้จ่ายเงินสมทบประกันสังคมได้

2.3.4 มาตรการช่วยเหลือและป้องกันจากการแพร่ระบาดระลอกที่สอง

มาตรการช่วยเหลือสำหรับการระบาดในระลอกที่สองนี้ก็มีความคล้ายคลึงกันกับมาตรการในการระบาดระลอกแรก ได้แก่ การพักชำระหนี้จากสถาบันเงินกู้ต่าง ๆ ลดภาระค่าใช้จ่ายด้วยการลดค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าอินเทอร์เน็ตเป็นเวลา 2 เดือน เพิ่มจำนวนผู้ได้รับสิทธิ “คนละครึ่ง” เป็นอีกหนึ่งล้านสิทธิและมาตรการ “เราชนะ” ที่ให้เงินช่วยเหลือเช่นเดียวกับโครงการเราไม่ทิ้งกันวงเงิน 7,000 บาทต่อคน เป็นระยะเวลา 2 เดือน ในส่วนของพนักงานเอกชนและกลุ่มผู้ประกันตนนั้นได้มีมาตรการ “ม. 33 เรารักกัน” วงเงิน 4,000 บาทต่อคน โดยจ่ายเงินสัปดาห์ละ 1,000 บาท 4 ครั้ง ใช้งานผ่านแอปพลิเคชัน “เป่าตัง” เช่นเดียวกับกับมาตรการอื่น ๆ ของรัฐ และกลุ่มสุดท้ายคือข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ จะได้รับเงินเยียวยาเช่นเดียวกันกับบุคคลสองกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้นด้วย ในส่วนของมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดที่เพิ่มขึ้นมาโดยการปรับโครงสร้างใหม่ของ ศบค.โดยเพิ่มศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 กระทรวงมหาดไทยเพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจในการสั่งการควบคุมดูแล รวมทั้งเผยแพร่ “การใช้ชีวิตในความปกติใหม่” สำหรับแรงงานข้ามชาติ

จากที่กล่าวมานั้น การจัดการเชื้อไวรัส Covid-19 ของรัฐบาลไทยนั้นมี 3 แนวทางได้แก่ การใช้ชีวิตวิถีใหม่ ซึ่งเป็นการรณรงค์ให้ประชาชนดำเนินชีวิตในรูปแบบใหม่ไม่ว่าจะเป็น การสวมหน้ากากอนามัย การล้างมือบ่อย ๆ หลีกเลี่ยงการเดินทางไปยังพื้นที่เสี่ยงและพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่ม

ของบุคคลจำนวนมาก และการเว้นระยะห่างทางสังคม ซึ่งเป็นนโยบายหนึ่งที่ต้องการให้ประชาชน เว้นระยะห่างกันอย่างน้อย 1-2 เมตร เพื่อที่เชื้อไวรัส Covid-19 ไม่แพร่กระจายหากันได้ง่าย และการกักตัว 14 วันสำหรับผู้เดินทางมาจากต่างประเทศต้องได้รับการกักตัวเพื่อสังเกตอาการและ ตรวจสอบว่าติดเชื้อหรือไม่และเริ่มมีการประยุกต์ใช้กับผู้ติดเชื้อภายในประเทศด้วยการกักตัว ภายในโรงพยาบาลสนามเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส Covid-19 ไปสู่ผู้อื่น นโยบาย ต่าง ๆ เหล่านี้มีความสามารถในการป้องกันและควบคุมเชื้อไวรัส Covid-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและบางนโยบายที่ใช้ทรัพยากรสูง ได้แก่ การ เว้นระยะห่างทางสังคมที่ต้องใช้พื้นที่เป็นจำนวนมาก และการกักตัว 14 วันที่มีค่าใช้จ่ายสูง เป็นต้น

นโยบายที่เป็นส่วนของการช่วยเหลือเยียวยาทั้งหมดไม่ได้ครอบคลุมกลุ่มประชาชนที่อาศัย อยู่ในประเทศไทยทั้งหมด และไม่ครอบคลุมถึงแรงงานข้ามชาติชาวมียนมา เนื่องจากบางนโยบาย ต้องมีการลงทะเบียนด้วยบัตรประจำตัวประชาชน ต้องแยงกันลงทะเบียน อีกทั้งการเข้าถึง อินเทอร์เน็ตและการมีสมาร์ตโฟนที่บางรายไม่มี ทางรัฐบาลไทยควรที่จะมีมาตรการในการ ช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติเนื่องจากพวกเขาจ่ายภาษีเช่นเดียวกับคนไทย อีกทั้งยังเป็นกำลัง สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอีกด้วย

2.4 แนวคิดเรื่องฮาบิทัสและการปรับตัว (Habitus and Adaptation)

ปีแอร์ บูดีเยอร์ (Pierre Bourdieu) ได้กล่าวถึง ฮาบิทัส (Habitus) ที่หมายถึงลักษณะการ ปฏิสัมพันธ์ การแสดงออก กิริยาท่าทาง อารมณ์ ความรู้สึก ซ้ำๆ เป็นความเคยชินจนเกิดเป็น โครงสร้างในตัวมนุษย์ (Bourdieu, 1982) ซึ่งโครงสร้างเหล่านั้นมีความยืดหยุ่นไม่ตายตัวสามารถ ปรับเปลี่ยนได้ตามบริบททางสังคมโดยรอบ นำไปสู่การจำแนกว่าอากัปกริยาท่าทางที่เกิดขึ้นนั้นมา จากชนชั้นใด เป็นแบบผู้ดี เป็นแบบชนชั้นสูง หรือเป็นแบบชนชั้นแรงงาน นอกจากนี้ความแตกต่าง ทางด้าน เพศ ร่างกาย ลักษณะทางธรรมชาติที่ไม่เหมือนกันก็นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของฮาบิทัสที่ ไม่เหมือนกันเช่นเดียวกันกับที่กล่าวมาในข้างต้น ซึ่งกระบวนการของฮาบิทัสนั้นเกี่ยวข้องกับ ทุนทางสังคมที่แต่ละคนมีติดตัวมาแตกต่างกันออกไป โดยทุนทางสังคมนั้นถูกแบ่งออกเป็น 4 ประเภทตามทัศนะของบูดีเยอร์กล่าวคือ ทุนทางเศรษฐกิจซึ่งหมายถึงสินทรัพย์ที่สามารถแปลงเป็น ตัวเงินได้ ทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงทุนที่เป็นวัตถุ เช่นงานศิลปะ ภาพวาด เครื่องปั้น และยัง รวมไปถึงทุนที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น อากัปกริยา ท่าทาง หรือทุนทางวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปแบบสถาบัน เช่น ใบบประกาศ ปริญญาบัตร เป็นต้น และทุนทางสังคม คือเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มีต่อคนในสังคมนั้นๆ และทุนทางสัญลักษณ์คือสถานภาพ ชื่อเสียง เป็นต้น (อัครนัย ขวัญอยู่, 2560)

ปฏิบัติการของฮาบิตส์นั้นอยู่ในหลายระดับชั้นของโครงสร้างร่างกายมนุษย์ ตั้งแต่ลักษณะร่างกายตามธรรมชาติ รูปร่างหน้าตา เพศ สถานภาพทางสังคมความสัมพันธ์ การขัดเกลาทางสังคม ระดับชั้นนำไปสู่ “การโน้มเอียงทางอุปนิสัย” (Dispositions) ที่เกิดจากการหล่อหลอมเข้ากับสภาพทางสังคมกลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคมที่อาศัยอยู่ และยังสะท้อนระดับชั้นทางสังคมที่มีอยู่ด้วยโดยมีการแบ่งระดับของฮาบิตส์ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ฮาบิตส์ระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งหมายถึงการซึมซับเอาลักษณะทางสังคมเข้าไปภายในร่างกายที่แสดงออกมาจากกิริยา ท่าทาง จนเกิดเป็นนิสัย ระดับต่อมาคือฮาบิตส์ระดับชนชั้นทางสังคม เกิดจากการกระทำระดับกลุ่มอย่างเป็นรูปแบบ เช่นการทำงานตามระบบฤดูกาล และระดับสุดท้ายคือฮาบิตส์ระดับชนชั้น จะแสดงให้เห็นผ่านทางรสนิยม ความชอบที่สะท้อนออกมาจากชนชั้นนั้น ๆ (สุณีย์ ประสงค์บัณฑิต, 2553) เช่นกลุ่มชนชั้นแรงงานจะมีลักษณะความชอบที่แตกต่างจากกลุ่มชนชั้นกลางหรือชนชั้นสูง คือชนชั้นสูงจะฟังเพลงคลาสสิกแต่ชนชั้นแรงงานจะฟังเพลงแจ๊ซ เป็นต้น ดังนั้นการที่คนอยู่ในระดับชนชั้นเดียวกันจะมีลักษณะ ประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน การตัดสินใจ รสนิยม การเลือกข้าวของเครื่องใช้ ซึ่งสะสมอยู่ในร่างกายและพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้เห็น

อย่างไรก็ตามโครงสร้างของฮาบิตส์นั้นสามารถเปลี่ยนแปลงโยกย้ายตำแหน่งแห่งที่ได้ ตัวอย่างตามมณฑลใหญ่ ๆ ของประเทศจีนอย่าง ปักกิ่ง ชนชั้นกลางนิยมส่งบุตรหลานของตนไปเรียนต่อที่ต่างประเทศ (สหรัฐอเมริกา) ฮาบิตส์ของครอบครัวจะเป็นตัวกำหนดว่าบุตรหลานของตนจะเรียนอะไร ผู้ปกครองคาดหวังว่าบุตรหลานจะได้รับภาษาและวัฒนธรรมจากประเทศนั้น ๆ มาด้วยเพื่อช่วยเพิ่มโอกาสในการทำงาน (Wang, 2020, pp. 1318-1321) และยังทำให้เกิดการเลื่อนระดับชั้นทางสังคมจากชนชั้นกลางขึ้นไปสู่ชนชั้นกลาง-สูงได้ จากการซึมซับเอาบริบททางสังคมที่อาศัยอยู่ใหม่เข้ามา

นั่นหมายความว่าฮาบิตส์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ไม่ได้หยุดอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง เพราะโครงสร้างที่ยืดหยุ่นของมันที่ไม่ได้มีกฎเกณฑ์ตายตัวและมนุษย์ที่ไม่ได้เป็นผู้กระทำเพียงอย่างเดียว แต่ร่วมกับบริบทโดยรอบด้วย

จากที่กล่าวมานั้นฮาบิตส์ใกล้เคียงกับความหมายของคำว่า วิถีชีวิต การดำเนินชีวิต หรือการใช้ชีวิต โดยมีงานวิจัยหลากหลายงานได้ทำการสรุปไว้กล่าวคือ แบบแผนหรือกิจวัตรประจำวันที่บุคคลนั้นได้เลือกแล้วซึ่งเป็นไปตามสังคม วัฒนธรรม และสภาพทางเศรษฐกิจ (จารุตา เต็มโชค, 2557, หน้า. 9-10) หากมองย้อนไปที่ความหมายของฮาบิตส์ในภาษาอังกฤษที่ใกล้เคียงคือ “Acquired disposition” และ “Habits” นั่นคือลักษณะนิสัยและสิ่งที่ได้รับมาคือการเลือกจัดการตำแหน่งที่เหมาะสมของลักษณะนิสัยที่ควรจะเป็น (Crossley, 2005) ซึ่งมีเป้าหมายในลักษณะเดียวกันคือความสงบสุขทางสังคม และการบรรลุเป้าหมายของบุคคล ในแต่ละสังคมจะมีแนวทางในการดำเนินวิถีชีวิตที่แตกต่างกันออกไปหรือมีความใกล้เคียงกันดังเช่นกลุ่มผู้ย้ายถิ่นชาวลาวที่มา

ทำงานในจังหวัดหนองคายที่ไม่ต้องปรับตัวมากเพราะวิถีชีวิต ภาษา และวัฒนธรรมใกล้เคียงกับชาวไทย ในขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวมอญที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร ต้องมีการปรับตัวทั้งที่อยู่อาศัยที่ต้องอยู่รวมกันเพื่อความประหยัดตามสภาพทางเศรษฐกิจ การบริโภคที่ปรับเปลี่ยนไปตามบริบททางพื้นที่ โดยนำเอาวัตถุดิบที่เคยรับประทานมาผนวกกับวัตถุดิบในท้องถิ่น (ปิยะธิดา นาคะเกษียร และ ฤดี ปุ่บบางกะดี, 2556, หน้า. 110-112)

แนวคิดเรื่องฮาปัทสนั้นแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของบุคคลในระดับที่แตกต่างกันออกไป โดยการปรับตัวนั้นต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือทุนที่มีติดตัวมารวมไปถึงลักษณะทางสังคมที่อาศัยอยู่โดยรอบ ซึ่งลักษณะทางโครงสร้างของฮาปัทสนั้นมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนไปตามบริบทที่เกิดขึ้นได้ด้วยหากมองแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยด้วยแนวทางแบบฮาปัทสแล้วนั้น พวกเขาวิถีชีวิตที่แตกต่างกับชาวไทย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของประสบการณ์ ความเชื่อ ธรรมเนียม ความเป็นอยู่และทุนที่สั่งสมมาแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่เพิ่งเข้ามาทำงานใหม่ ๆ เพียงแค่มุ่งงานทำ ไม่ถูกตำรวจจับ มีที่พักอาศัย ไม่ถูกนายจ้างโกงเงินค่าจ้าง ก็เพียงพอแล้ว (ภัทร พิระพันธุ์ หินเมืองเก่า, 2563, หน้า. 8-10) โดยมีนายหน้าเป็นผู้แนะนำชี้แนะความเป็นอยู่ในประเทศไทยให้ แต่เมื่อเข้ามาอาศัยในประเทศไทยนานขึ้นวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ได้มีการเปลี่ยนไปเพราะได้มีการซึมซับเอาบริบททางสังคมโดยรอบที่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาได้อาศัยอยู่เข้าไป ได้แก่ การซื้อสิ่งของอำนวยความสะดวก การพบปะสังสรรค์กันระหว่างกลุ่มแรงงานข้ามชาติ การเดินทางท่องเที่ยว และการส่งเงินกลับประเทศบ้านเกิดของตน การแต่งกาย การซื้อสินค้าที่แตกต่างออกไปจากเดิม

2.5 แนวคิดวิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา (lifestyle of Myanmar migrant worker)

การเคลื่อนย้ายของแรงงานที่เข้ามาในประเทศไทยเกิดจากปัจจัยหลายอย่างอันได้แก่ ปัจจัยภายในประเทศไทยที่มีการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจนำไปสู่ค่าแรงที่สูงขึ้น การนำเข้าแรงงานข้ามชาติจึงเป็นตัวเลือกหนึ่งทดแทนแรงงานภายในประเทศ และยังมีปัจจัยภายนอกประเทศไทยประกอบด้วยได้แก่ สภาพทางภูมิศาสตร์ ประเทศเมียนมามีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทยเป็นระยะทางกว่า 2,401 กิโลเมตร เป็นเหตุให้การลักลอบเข้าเมืองทำได้ง่ายและการสกัดกั้นหรือผลักดันกลับประเทศนั้นทำได้ยากลำบาก ปัจจัยที่สองได้แก่ปัจจัยผลักดันจากประเทศต้นทาง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเมืองภายในประเทศ ความขัดแย้งของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่กระทบต่อปากท้องของประชาชน จนนำไปสู่การแสวงหาสภาพความเป็นอยู่ที่ดี

ขึ้นของชาวเมียนมา (ศิริพิมพ์ ศรีบังลังก์ และ สุรชาติ บำรุงสุข, 2555, หน้า. 19-37) แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อแสวงหาชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิมจากการทำเกษตรกรรมที่ทำงานเป็นฤดู ถูกปรับเปลี่ยนให้ทำงานตามระบบอุตสาหกรรมคือทำงานตั้งแต่ 8.00 น จนถึง 17.00 น มีระยะเวลาในการพัก 1 ชม และมีการทำงานนอกเวลาบ้างในบางวัน จากนั้นจึงเดินทางกลับไปยังห้องพักเพื่อใช้เวลาว่างทำกิจกรรมต่าง ๆ (วรารคณา วันธนาวิชัย, 2548, หน้า. 45) กิจกรรมทางศาสนาก็เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา เช่นเดียวกัน การทำบุญตักบาตร ฟังธรรมในวันหยุด หรือการช่วยเหลือทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ก็เป็นหนึ่งในกิจกรรมของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา กิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้นก็มีส่วนในการวิถีชีวิตของชาวเมียนมาเช่นกัน การเลือกจับจ่ายใช้สอย การทำงาน การเก็บเงิน ล้วนแต่มีจุดประสงค์เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของพวกเขา ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกันและสามารถจำแนกออกมาได้ดังนี้

2.5.1 วิถีชีวิตและกิจกรรมทางสังคม

แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามักใช้พื้นที่ของวัดในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เช่นกิจกรรมวันชาติ การพักผ่อน การรักษาโรค และการทำนุบำรุง เนื่องจากใกล้ที่ที่พักของตนจึงสามารถบูชาสลุบเจดีย์ควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมได้โดยที่ตำรวจไม่เข้ามาจับกุมในกรณีที่เป็นแรงงานผิดกฎหมาย (อนรรักษ์ สิงห์ชัย, วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์, และ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2558, หน้า. 98) กิจกรรมทางสังคมมีหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการพบปะสังสรรค์กัน การเล่นเกม การพูดคุยเกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งกิจกรรมทางสังคมโดยมากจัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนาด้วย เช่น งานเข้าพรรษา ออกพรรษา วันพระ เป็นต้น พื้นที่ของการทำงานนั้นรวมถึงการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ร้านค้า หรือบ้านของนายจ้าง สามารถเป็นพื้นที่ทางสังคมให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาได้เช่นกัน แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจะปรึกษาหารือกันเรื่องการทำงานหรือเลือกที่จะทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม หรืองานรับจ้างด้วยกันเป็นกลุ่ม ซึ่งในตอนพักเที่ยงแรงงานพม่ามักจะจับกลุ่มรวมกันเมื่อขึ้นรถประจำทางจะจับกลุ่มพูดคุยเฉพาะกับกลุ่มของตน และแบ่งกลุ่มว่ากลุ่มคนพม่าหรือกลุ่มคนไทยหรือแม้แต่ตอนที่โรงงานมีกิจกรรมชาวพม่าก็จะมาร่วมงานอยู่เสมอ (ขวัญชนก พันธุ์พัก, 2557, หน้า. 68) นอกจากนี้ยังมีการนัดเล่นเกมหรือจับกลุ่มดื่มสุรากันหลังเลิกงานด้วย แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามักไม่คบหาหรือช่วยเหลือชาวไทยมากนัก ในส่วนของการแต่งงานพบคู่สมรสที่เป็นชาวไทยกับชาวเมียนมาอยู่บ้าง แต่ก็สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้ และกิจกรรมในครอบครัวที่หลังจากทำงานเสร็จหรือมีเวลาว่างจะมาเลี้ยงดูลูกหลาน พูดคุยเกี่ยวกับกิจกรรมประจำวัน ทำอาหาร ซักเสื้อผ้า ทำงานบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางไปพบปะญาติพี่น้องที่อยู่ต่างจังหวัด หรือการเดินทางกลับประเทศของตน ซึ่งกระทำในช่วงของวันหยุดยาวโดยจะ

เดินไปทำบุญตักบาตรตามวัดต่าง ๆ ระหว่างทางที่ไปหาญาติพี่น้อง ส่วนของการเดินทางกลับประเทศนั้นมีเป้าหมายเดียวกันคือเดินทางไปเยี่ยมญาติพี่น้อง รวมไปถึงการนำเอาสินค้าท้องถิ่นกลับมาอุปโภคบริโภคที่ประเทศไทยด้วย

จากที่กล่าวมานั้นกิจกรรมทางสังคมแบ่งได้เป็น 3 กิจกรรมใหญ่ ๆ หลังจากการทำงานนั้น ได้แก่ การทำกิจกรรมในวัด นอกจากการทำบุญตักบาตรแล้ว ยังคงใช้พื้นที่ของวัดในการทำกิจกรรมอื่นด้วยไม่ว่าจะเป็นการทำความสะดวกพื้นที่ การจัดกิจกรรมเพื่อระดมเงินทำบุญ หรือจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนา กิจกรรมต่อมาคือการพบปะสังสรรค์พูดคุยกัน กิจกรรมนี้จะใช้พื้นที่หลากหลายตั้งแต่ที่หน้าห้องพัก ที่ทำงาน หรือที่วัด โดยจะเป็นการแลกเปลี่ยนพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ และกิจกรรมสุดท้ายคือเรื่องกิจกรรมในครอบครัวที่ใช้เวลาส่วนใหญ่นี้กับการทำอาหาร ดูหนังฟังเพลงร่วมกัน และการเลี้ยงดูบุตร

2.5.2 วิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ

แรงงานข้ามชาติมักจะทำงานประจำในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ งานรับจ้าง และงานค้าขาย ซึ่งแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาพึงพอใจที่จะทำงานในส่วนนี้เนื่องจากมีรายได้ที่มากกว่างานที่ทำในประเทศบ้านเกิดของตน ไม่ต้องการเปลี่ยนงาน มักทำงานวันละ 8-12 ชั่วโมงต่อวันและพักผ่อนวันละ 3-4 ชั่วโมงต่อวัน (สุทธิวรรณ ปัญญาดี, 2557, หน้า. 38-39) โดยไม่ได้ทำงานอื่นเสริม ในส่วนของการใช้จ่ายแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาส่วนมากไม่มีหนี้สิน มีสินทรัพย์เป็นข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ หุ่นยนต์ พัดลม โทรศัพทมือถือ เป็นต้น มักจะออมเงินเก็บไว้ครวละมาก ๆ ก่อนที่จะนำเงินที่เก็บรวบรวมได้ส่งกลับไปยังครอบครัวที่ประเทศบ้านเกิดของตน

การส่งเงินนั้นมีหลายวิธีได้แก่ การส่งเงินผ่านนายหน้า ฝากญาตินำไป และฝากผ่านธนาคาร โดยวิธีที่เป็นที่นิยมสุดคือการส่งเงินผ่านนายหน้า (วารณาวิชัย, 2548, หน้า. 52) หรือใช้การส่งเป็นสินค้า ทองรูปพรรณกลับไปให้ครอบครัวของตน การส่งเงินนั้นไม่ได้รับผลกระทบเท่าการค้าขายหรือนายหน้าที่คอยรับส่งเงินกลับประเทศ เนื่องจากการส่งเงินในอีกรูปแบบหนึ่งคือการใช้บริการผ่านแอปพลิเคชัน (Mobile Applications) ซึ่งสะดวกและรวดเร็วกว่าการส่งเงินแบบอื่น เช่น จากภาพที่ 5 เป็นการแสดงการให้บริการของ ทูร์ มั่นนี่ (Ture Money) ที่ให้บริการโอนเงินทั้งผ่านแอปพลิเคชันและผ่านเคาน์เตอร์บริการ ซึ่งทำให้มีความสะดวกและรวดเร็วในการรับส่งเงินกว่าการส่งแบบผ่านธนาคารหรือผ่านนายหน้า

วิถีชีวิตทางเศรษฐกิจของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมานั้นแบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ในเรื่องของการทำงาน ส่วนใหญ่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม รับจ้างทั่วไป และการค้าขาย ประเด็นต่อมาคือในเรื่องของการออมเงินซึ่งส่วนมากจะเก็บออมเป็นจำนวนมากเพื่อซื้อสินค้า หรือส่งเงินกลับ

ประเทศ โดยมีปัจจัยในการส่งเงินในหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การส่งเงินผ่านนายหน้า การส่งเงินผ่านธนาคาร และการส่งเงินผ่านแอปพลิเคชัน

true money TRANSFER บริการโอนเงินระหว่างประเทศ
 ฝากเงินผ่านแอปพลิเคชัน TrueMoney Transfer

ฝากเงินผ่านแอปพลิเคชัน "ไม่มีค่าธรรมเนียม"
 ฝากเงินระหว่างประเทศ 20% ฝากเงินภายในประเทศ

มีเงินฝากผ่านแอปพลิเคชัน TrueMoney Transfer ฝากเงินผ่านแอปพลิเคชัน TrueMoney Transfer ฝากเงินผ่านแอปพลิเคชัน TrueMoney Transfer ฝากเงินผ่านแอปพลิเคชัน TrueMoney Transfer ฝากเงินผ่านแอปพลิเคชัน TrueMoney Transfer

โอนเงินไปมาฟรี! ค่าธรรมเนียม
 ที่โอน TrueMoney Transfer ทุกสาขา และในแอปพลิเคชัน
 5% - 31% ค.ศ. 59
 หรือบริการโอนเงินในแอปพลิเคชัน
 โฉมใหม่ TrueMoney Transfer ฝากเงินผ่านแอปพลิเคชัน TrueMoney Transfer ฝากเงินผ่านแอปพลิเคชัน TrueMoney Transfer ฝากเงินผ่านแอปพลิเคชัน TrueMoney Transfer

ภาพที่ 5 ตัวอย่างบริการส่งเงินข้ามประเทศ
 ที่มา True Money Transfer

วิถีชีวิตของชาวเมียนมานั้นมีการปรับเปลี่ยนจากการทำงานในภาคเกษตรกรรมแบบเดิม ไปสู่ภาคอุตสาหกรรม จึงทำให้ลักษณะการใช้ชีวิตนั้นค่อนข้างเป็นรูปแบบโดยเริ่มจากกิจวัตรประจำวัน ที่ออกไปทำงานตอนเช้าและกลับมาที่บ้านในตอนเย็นจากนั้นทำกิจกรรมในครอบครัวไม่ว่าจะเป็น การพบปะสังสรรค์พูดคุย เล่นกีฬา หรือใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมในรูปแบบอื่นที่อยู่รวมกันเป็น กลุ่ม ในช่วงวันหยุดและวันหยุดยาวจะเดินทางไปท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้างสรรพสินค้า แหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการเดินทางไปตามวัด สถานที่สำคัญทางศาสนาเพื่อทำบุญ หรือประกอบ กิจกรรมทางศาสนา มีการเดินทางข้ามแดนกลับไปสู่ประเทศบ้านเกิดของตนเพื่อไปเยี่ยมญาติพี่น้อง ด้วยเช่นกัน ต่อมาคือกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีการใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน เป็นการซื้อสินค้า อุปโภคบริโภคเป็นส่วนใหญ่ การเก็บออมเงินไว้ใช้และเพื่อส่งเงินกลับประเทศให้กับครอบครัวของ ตนที่อยู่ในประเทศบ้านเกิด จากที่กล่าวมาทำให้ทราบถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของแรงงานข้าม ชาตชาวเมียนมาที่สามารถนำมาวิเคราะห์การปรับตัวของการดำเนินชีวิตในช่วงการแพร่ระบาดของ เชื้อไวรัส Covid-19 ได้

2.6 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

จากการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นในเรื่องของความเป็นอยู่ ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาและการจัดการดูแลการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ซึ่งทั้งสองประเด็นมีความเกี่ยวข้องกันดังนี้

จากนโยบายเปิดรับแรงงานข้ามชาติทำให้แรงงานข้ามชาติหลังไหลเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก จังหวัดสมุทรสาครเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีแรงงานข้ามชาติมากเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ แต่ความเป็นอยู่นั้นกลับไม่ได้ดีเท่าที่ควร วิภาดา โนตา (2552) ศึกษาเรื่องสภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร : กรณีศึกษา ชุมชนวัดตึก และนุชรัตน์ ตำบลระกูล (2553) เรื่องสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว : กรณีศึกษาชุมชนมหาชัยนิเวศน์ ตำบลโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร พบว่างานศึกษาทั้งสองชิ้นนี้มีข้อมูลที่คล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นแรงงานข้ามชาติเป็นเพศหญิงที่มากกว่าเพศชาย การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม โดยอาศัยตึกแถวอยู่โดยเป็นพื้นที่เพื่อการอาศัยเพียงอย่างเดียวซึ่งมีสภาพต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเมื่อพิจารณาจากพื้นที่อาศัยโดยรอบคืออยู่ระหว่าง 13-15 ตารางเมตร ที่พักอาศัยอยู่ห่างจากที่ทำงานประมาณ 4-6 กิโลเมตร เดินทางโดยรถโดยสารของบริษัทปัญหาที่พบในที่อยู่อาศัยคือ การระบายอากาศที่น้อย ปัญหาด้านสาธารณูปโภคที่ไม่สะดวก เช่นน้ำไม่ไหล ไฟดับ ปัญหาด้านความแออัดในพื้นที่ การจัดการขยะ น้ำท่วมขัง และปัญหาด้านมลพิษซึ่งในการศึกษาไม่ได้กล่าวถึงวิธีการแก้ปัญหาความแออัดของที่พักอาศัยของแรงงานข้ามชาติและการจัดการของภาครัฐในเรื่องนี้ เพราะส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่บริเวณโดยรอบ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของธีรยุทธ รัตนวงศ์ (2553) ที่ได้ศึกษาถึงผลกระทบในการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวในชุมชนคลองครุ ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ได้เปรียบเทียบผลกระทบของการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าว โดยแบ่งเป็นด้านสิ่งแวดล้อม คือเกิดเป็นชุมชนแออัด ทัศนียภาพไม่สวยงาม รวมทั้งสาธารณูปโภคที่ไม่เหมาะสม ขาดสุขลักษณะ ก่อให้เกิดโรคระบาดตามมา ในด้านเศรษฐกิจที่โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ หันมาจากแรงงานต่างด้าวเพราะมีค่าแรงถูกกว่าชาวไทย และได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรจัดระเบียบความเป็นอยู่ของแรงงานต่างด้าวให้เรียบร้อย จัดลำเลียงเพื่อคอยดูแลในโรงพยาบาล และจัดเจ้าหน้าที่มาตรวจโรคให้กับแรงงานต่างด้าวซึ่งข้อเสนอจากการศึกษาในงานชิ้นนี้สามารถนำไปตอบปัญหาในการศึกษาของวิภาดา (2552) และ นุชรัตน์ ตำบลระกูล (2553) ได้

เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มแรงงานในหลายภาคส่วนงานศึกษาของ นิภาพรณ เจนสันติกุล (2563) พบว่าแรงงาน 3 กลุ่มมีความเสี่ยงที่ถูกเลิกจ้างมากกว่ากลุ่มอื่นได้แก่แรงงานสูงอายุซึ่งกลุ่มแรงงานข้ามชาติไม่ได้อยู่ในกลุ่มนี้ แต่ธุรกิจและสถานประกอบการที่ไม่สามารถผ่อนผันให้เปิดได้อย่างร้านอาหาร สปา ร้านทำผม ซึ่งมีกลุ่มแรงงานข้ามชาติทำงานอยู่ด้วยก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน ไม่เพียงแต่เกิดผลกระทบในประเทศไทยเท่านั้นเชื้อไวรัส Covid-19 ได้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างในระดับโลก ในมุมมองของการจ้างงานและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ต้องหยุดชะงักไปรวมไปถึงแรงงานข้ามชาติด้วย Milojevic Daniel (2020) ได้ศึกษาเรื่องความยั่งยืนทางสังคมในช่วงวิกฤตการณ์เชื้อไวรัส Covid-19 จากกรณีศึกษาอุตสาหกรรมการโรงแรมพบว่า การแพร่ระบาดของไวรัส Covid-19 ในช่วงต้นปี 2020 ทำให้โรงแรมหลายแห่ง

ต้องปิดทำการไปชั่วคราวและได้สร้างปัญหาใหญ่กับนายจ้างอย่างมาก อย่างไรก็ตามโรงแรมหลายแห่งตัดสินใจเปลี่ยนตัวเองเป็นสถานที่กักตัว (Quarantine zone) หลังจากที่มีการระบาดของไวรัส Covid-19 แล้วเพื่อการอยู่รอดของธุรกิจโรงแรมที่เป็นอยู่ แต่ในการศึกษาไม่ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการแรงงานของโรงแรมว่ามีมาตรการช่วยเหลืออย่างไร และมีมาตรการป้องกันสำหรับผู้ที่มาทำงานในช่วงที่โรงแรมเปลี่ยนเป็นสถานที่กักตัว จากผลกระทบที่กล่าวมานั้นทำให้หลายประเทศนำนโยบายและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาดูแลจัดการเชื้อไวรัส Covid-19 เพื่อไม่ให้ผลกระทบทางเศรษฐกิจรุนแรงขึ้น การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรื่องเชื้อไวรัส Covid-19 Lee และคณะ (2020) ได้นำเอาบทเรียนจากประเทศเกาหลีใต้ที่เคยผ่านการระบาดขนาดใหญ่มาก่อน ได้แก่การใช้การควบคุม ดูแล และติดตาม ผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อนอกจากการ ล็อกดาวน์เพียงอย่างเดียว คือการใช้เทคโนโลยีติดตามตัว กล้องวงจรปิดในการควบคุมดูแลผู้ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อ แต่การใช้เทคโนโลยีนั้นก็ยังมีผลกระทบต่อสิทธิของผู้เป็นกลุ่มเสี่ยง Ward Natalie (2019) ศึกษาเรื่องเทคโนโลยีในการต่อต้านเชื้อไวรัส Covid-19 ผลกระทบในสิทธิมนุษยชนและคำแนะนำพบว่าการสร้างเทคโนโลยีขึ้นมาต่อสู้และจัดการกับเชื้อไวรัส covid-19 ทั้งของรัฐบาล หน่วยงานเอกชนและหน่วยงานอื่น ๆ เป็นการสร้างเครื่องมือและนวัตกรรมครั้งใหญ่แบบไม่เคยมีมาก่อน แต่อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์การใช้เทคโนโลยีในการจัดการไวรัส เกิดปัญหาความเป็นส่วนตัวในการจัดเก็บข้อมูลจากเทคโนโลยีเหล่านี้ สร้างความไม่มั่นใจต่อเสรีภาพของพลเมืองที่อาจจะถูกคุกคามได้ในอนาคต

การล็อกดาวน์นั้นเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการควบคุมโรคระบาดแต่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจอย่างมาก หนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบคือประเทศออสเตรเลีย จากการศึกษาคณะ Cook และคณะ (2020) ที่อธิบายปรากฏการณ์การล็อกดาวน์ของออสเตรเลียพบว่าการล็อกดาวน์ทำให้เศรษฐกิจแย่ลงอย่างเห็นได้ชัดจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลงทำให้ร้านสะดวกซื้อไม่มีคนและมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเป็นอยู่ไม่ว่าจะเป็นการล้างมือบ่อย ๆ การเว้นระยะห่างทางสังคม และการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการรับรู้ข่าวสารเพิ่มมากขึ้น หรือจากการศึกษาของ Gill Walton (2020) แสดงให้เห็นว่ากลุ่มงานผดุงครรภ์และครอบครัวรวมไปถึงผู้หญิงที่มากลอดลูกมีความกังวลที่จะติดเชื้อจึงเลือกที่จะใช้การโทรศัพท์หรือการติดต่อสื่อสารผ่านวิดีโอคอล (Video Call) ในการปรึกษาและให้คำปรึกษาเพื่อลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัส Covid-19

การศึกษาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตและความเป็นอยู่ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ต้องอาศัยอยู่ในห้องเช่าที่ไม่ถูกสุขลักษณะมากนัก อีกทั้งยังถูกมองมาเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาด เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ที่เป็น การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ได้ส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้างไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาก็ได้รับผลกระทบนั้นเช่นกัน การล็อกดาวน์ทำให้ต้องปิดกิจการชั่วคราวนำไปสู่การขาดรายได้ แม้ภาครัฐจะมีมาตรการ

ช่วยเหลือแต่ไม่เพียงพอต่ความเป็นอยู่ของประชาชน อย่างไรก็ตามควรมีการจัดการควบคุมดูแลเชื้อไวรัส Covid-19 อย่างเหมาะสมเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการดูแลกลุ่มเสี่ยง เพื่อไม่ให้ผลกระทบนั้นเกิดขึ้นเป็นวงกว้างมากจนเกินไป



บทที่ 3 วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ฮาบิตัสและชีวอำนาจกับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในจังหวัดสมุทรสาคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในระลอกที่สอง การใช้ชีวอำนาจที่เกิดขึ้นในพื้นที่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครและวิเคราะห์การปรับตัวของฮาบิตัสที่ส่งผลจากชีวอำนาจของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงต่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ผู้วิจัยเลือกใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเหมาะสมแก่การเก็บข้อมูลกับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 เนื่องจากพวกเขาประสบกับเหตุการณ์เหล่านั้นโดยตรง การศึกษาผ่านเอกสาร (Document analysis) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในระลอกที่สองการใช้ชีวอำนาจที่เกิดขึ้นในพื้นที่และการปรับตัวของฮาบิตัสที่ส่งผลจากชีวอำนาจของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 พื้นที่และประชากรที่ใช้ศึกษา

การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 เริ่มขึ้นที่ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จากตลาดแพกกลางกุ้งซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นการระบาดซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความน่าสนใจในการศึกษา เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการระบาดในระลอกที่สอง แต่เนื่องจากในพื้นที่ตำบลมหาชัยถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ควบคุมสูงสุดและมีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อไวรัส Covid-19 สูง ผู้วิจัยจึงได้เลือกพื้นที่ที่ใกล้เคียงกับตำบลมหาชัยคือตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่ในการศึกษาแทนเนื่องจากเป็นตำบลที่ติดต่อกับตำบลมหาชัย มีนิคมอุตสาหกรรม โรงงาน สถานประกอบการ ที่พึ่งพาแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาวมไปถึงที่พักของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาอยู่เป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ตามพื้นที่ที่ผู้วิจัยเลือกเป็นพื้นที่ศึกษานั้นเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ำจากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ไม่มีสถานที่ที่ถูกสั่งปิดและต้องเฝ้าระวังตามคำสั่งจังหวัดสมุทรสาคร¹ในเรื่องมาตรการการควบคุม เฝ้าระวังและควบคุมเวลาปิดเปิดสถานประกอบการ อยู่ห่างจากพื้นที่

¹ คำสั่งจังหวัดสมุทรสาครที่ 307/2564 เรื่องมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ฉบับที่ 44

ระบาศของเชื้อไวรัส Covid-19 (แพกลางกึ่ง) มากกว่า 10 กิโลเมตร และยังไม่พบผู้ติดเชื้อไวรัส Covid-19 ภายในพื้นที่จากการสำรวจของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร (มกราคม 2563)

3.1.1 หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

จำนวนของผู้ให้ข้อมูลมีการกำหนดไว้ที่ 15 คน แต่จะใช้การเก็บข้อมูลจนกว่าจะเกิดการอิ่มตัวของข้อมูล และได้มีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ทำงานและอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงโดยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposeful) ดังต่อไปนี้

1. เป็นแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ไม่จำกัดเพศ อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี และไม่เกิน 65 ปี
2. อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือทำงานอยู่ในตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 อย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป
3. เป็นแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ไม่ได้เดินทางกลับไปยังประเทศบ้านเกิดของตน หรือเดินทางกลับมาจากประเทศบ้านเกิดของตนแล้วถูกกักตัว (Quarantine) ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส covid-19
4. เป็นแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ไม่ได้มีประวัติการเดินทางไปในสถานที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ
5. สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือเดินทางไปทำงานในช่วงการแพร่ระบาดได้
6. เป็นแรงงานที่ได้รับอนุญาตเข้าเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย
7. สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ หรือสื่อสารได้บ้าง

ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถตอบคำถามสัมภาษณ์ทั้งหมดได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านภาษา ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาซึ่งน้ำหนักกว่าสามารถใช้ข้อมูลเหล่านั้นได้หรือไม่ โดยปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หากไม่สามารถใช้ข้อมูลข้างต้นได้ ผู้วิจัยจะดำเนินการหาผู้ให้ข้อมูลมาทดแทนเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่างข้างต้น

3.1.2 การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลด้วยการติดต่อผ่านเจ้าของห้องเช่าจำนวน 3 แห่ง และเจ้าของโรงงานจำนวน 1 แห่ง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำความรู้จักกับเจ้าของห้องเช่าและเจ้าของโรงงานในเบื้องต้นก่อนแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการอธิบายผู้ดูแลห้องเช่าเกี่ยวกับกักตัวประสงค์การวิจัยและเป็นการเก็บข้อมูลด้วย

ความสมัครใจของผู้อยู่อาศัยเท่านั้น ผู้ดูแลห้องเช่าจะเป็นเพียงผู้คัดกรองกลุ่มตัวอย่างในเบื้องต้นให้ เป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและเป็นคนกลางในการติดต่อสื่อสารกับผู้ให้ข้อมูลของ ผู้วิจัย โดยทำการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูลในเวลาที่เหมาะสมต่อการสัมภาษณ์ ก่อนสัมภาษณ์ ผู้วิจัยอธิบายเพื่อทำความเข้าใจเรื่องการเก็บข้อมูลในงานวิจัยชิ้นนี้และแจ้งสิทธิของผู้ให้ข้อมูลว่า สามารถถอนตัวออกจากงานวิจัยได้ตามความประสงค์โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผลซึ่งการถอนตัวจากการ วิจัยจะไม่มีผลลบใด ๆ ต่อผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งผู้วิจัยจะใช้ชื่อสมมติ และไม่ขอช่องทางการติดต่อ เพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่างนอกจากการติดต่อผ่านคนกลางเพื่อขอสัมภาษณ์เพิ่มเติม

3.2 วิธีการเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลนั้นมีทั้งข้อมูลแบบปฐมภูมิที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลโดยตรงและข้อมูลทุติยภูมิที่ ได้จากการรวบรวมข้อมูลผ่านเอกสาร สื่อ ฐานข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งในการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมินั้น ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 รูปแบบดังต่อไปนี้

3.2.1 การเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ

การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้เลือกใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง (Semi-structure) และมีการถามเพิ่มเติมในประเด็นที่มีความน่าสนใจ โดยคำถาม สัมภาษณ์ได้ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ซึ่งมีการขวนขวายนอกเหนือจากประเด็นข้าง เพื่อให้เกิดความเป็นกันเอง จากนั้นนำเข้าสู่ประเด็นสำคัญของคำถาม

ผู้วิจัยติดต่อกับผู้ให้ข้อมูลผ่านทางผู้ดูแลห้องเช่าในฐานะผู้นำไปสู่ผู้ให้ข้อมูล (Gatekeeper) ในการขอเข้าไปสัมภาษณ์กับกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่อาศัยอยู่ในห้องเช่า นั้น ๆ เลือกใช้ช่วงเวลา วันหยุดหรือหลังกลับจากการทำงานของแรงงานข้ามชาติ เพื่อไม่เป็นการรบกวนและให้เกิดความ ต่อเนื่องในการสัมภาษณ์ จากนั้นทำการขออนุญาตในการสัมภาษณ์ตามจริยธรรมการวิจัย เนื่องจากการเก็บข้อมูลอยู่ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ผู้วิจัยจึงมีมาตรการในการ ป้องกันและดูแลสุขอนามัยของทั้งผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลดังนี้

เลือกสัมภาษณ์ในพื้นที่ที่เปิดได้แก่ พื้นที่ส่วนกลาง สถานที่พักผ่อน เป็นต้น ใส่หน้ากากอนามัยและเตรียมเจลล้างมือไปด้วยทุกครั้งที่ยังสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ในพื้นที่ที่ไม่มีใช้ทางสัญจรไปมา และไม่ใช้สถานที่ที่เปลี่ยนแปลงไป มีการขอความอนุเคราะห์ไม่เข้าร่วมฟังหรือพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลจาก ผู้ที่ใช้พื้นที่ส่วนกลางในขณะที่มีการสัมภาษณ์ เพื่อคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก หากมีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์หรือทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) แทน

ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ขอความยินยอมด้วยวาจาจากก่อนเริ่มทำการสัมภาษณ์โดยใช้เวลาสัมภาษณ์ไม่เกิน 1 ชั่วโมงโดยมีการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยจะทำการขออนุญาตในการบันทึกเสียงทุกครั้ง โดยไม่มีการส่งข้อความที่ถอดเป็นคำพูดให้กับผู้ให้ข้อมูลและการสัมภาษณ์จะดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 2 ครั้ง เพื่อไม่รบกวนกลุ่มตัวอย่างมากเกินไป

ในส่วนของโครงสร้างคำถามสัมภาษณ์นั้น เริ่มจากการสอบถามถึงความเป็นอยู่เบื้องต้นของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป สุขภาพร่างกาย สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเชื้อไวรัส Covid-19 และความรู้ในการป้องกันเชื้อไวรัส จากนั้นจึงนำเข้าสู่ประเด็นหลักของงานวิจัยโดยสอบถามถึงความเป็นอยู่ในช่วงที่รัฐบาลไทยประกาศควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 จนถึงวันที่ให้ข้อมูล โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้

1. ประเด็นเรื่องการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19
2. ประเด็นเรื่องการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
3. ประเด็นในเรื่องการเคลื่อนย้ายและการเดินทาง
4. คำแนะนำความเห็นต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

การสังเกต

ในการเก็บข้อมูลแบบการสังเกตนั้นผู้วิจัยจะเลือกใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) เพื่อเฝ้าดูปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นในช่วงเวลาสัมภาษณ์หรือในเวลาที่ยังไม่สัมภาษณ์ โดยมุ่งการสังเกตไปที่บริเวณโดยรอบที่อยู่อาศัยที่ไม่ใช่ภายในห้องพัก การจัดพื้นที่ในช่วงการแพร่ระบาด การเตรียมความพร้อมในการรับมือเชื้อไวรัส Covid-19 เช่น การซื้อหน้ากากอนามัย การพกเจลล้างมือ เป็นต้น เพื่อไม่ให้ผู้วิจัยไปมีผลกระทบต่อปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้น และเพื่อไม่ให้เกิดความลึกลับความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลมากเกินไป

จากนั้นนำข้อมูลมาตรงสอบความถูกต้องด้วยวิธีการสามเส้าด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลอันได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกตด้วยตัวของผู้วิจัยเอง และการรวบรวมจากเอกสารเพื่อยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมา

3.2.2 การเก็บข้อมูลแบบพหุติยภูมิ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์กรของรัฐนั้นผู้วิจัยได้เลือกเก็บข้อมูลจาก กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร องค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดสมุทรสาคร และสำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร เพื่ออธิบายถึงข้อมูลเชิงพื้นที่ จำนวนประชากร จำนวนแรงงานข้ามชาติ ลักษณะทางเศรษฐกิจ ในเรื่องของข้อมูลตัวเลขผู้ติดเชื้อภายในจังหวัดสมุทรสาคร ประกาศจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับ

การควบคุมดูแลและการจัดการเชื้อไวรัส Covid-19 รวมไปถึงนโยบาย มาตรการต่าง ๆ จาก กรมควบคุมโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร ประชาสัมพันธ์จังหวัดสมุทรสาคร และ คณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดสมุทรสาคร ในเรื่องของการเข้าออกของแรงงานข้ามชาติการพิสูจน์สัญชาติและการเดินทางข้ามแดน ได้แก่ กรมการจัดหางาน กองการต่างประเทศ ตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ในจังหวัดสมุทรสาครยังมีองค์กรสาธารณประโยชน์ที่ตั้งขึ้น เพื่อช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติ ได้แก่ องค์กรเครือข่ายแรงงานข้ามชาติ (LPN) และมูลนิธิรักไทย โดยทั้งสององค์กรทำงานในด้าน การช่วยเหลือและสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญอีกส่วนหนึ่งอันได้แก่ สวัสดิการ ในเรื่องการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสCovid-19 และความช่วยเหลือเบื้องต้นจากโรงงาน ของแรงงานข้ามชาติ

3.2.3 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

เพื่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือทางด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้เลือกใช้การตรวจสอบแบบ สามเส้า (Triangulation) ผ่านการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data triangulation) ด้วยการ ตรวจสอบแหล่งเวลา การตรวจสอบสถานที่ และการตรวจสอบบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกที่จะเก็บ ข้อมูลในระยะที่ห่างกันอย่างน้อย 1 เดือนเพื่อตรวจสอบแหล่งเวลา เลือกเก็บพื้นที่ที่แตกต่างกัน และ ผู้ให้ข้อมูลที่ต่างกันออกไปและนำมาเทียบเคียงเพื่อตรวจสอบ ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้ทำการ เก็บข้อมูลมาว่าเหมือนเดิมหรือไม่

3.3 การพิทักษ์สิทธิ์และการปกป้องสิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

งานวิจัยชิ้นนี้ได้เก็บข้อมูลกับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ผู้วิจัยได้คำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิ์ใน การให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล โดยการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน จาก คณะกรรมการ พิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อตรวจสอบ ความถูกต้อง เมื่อได้รับการพิจารณาแล้วผู้วิจัยได้ทำการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูลด้วยการแนะนำตัว ชี้แจงในการเข้าร่วมวิจัยให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยทราบวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัย ขอความ ร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งลงนามยินยอมและการยินยอมด้วยวาจา โดยชี้แจงสิทธิ์ของ ผู้ให้ข้อมูลว่าสามารถเข้าร่วมการวิจัยหรือสามารถปฏิเสธที่จะเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ได้ โดยข้อมูล ที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ นำเสนอแต่ข้อมูลที่เป็นจริงและเกิดประโยชน์ต่องานวิจัยนี้เท่านั้น และ ข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลายด้วยการลบแบบถาวร (Format) จากอุปกรณ์เก็บข้อมูลของผู้วิจัย รวมทั้ง ในสถานที่เก็บข้อมูลอื่น ๆ ภายหลังจากการตีพิมพ์ผลงานแล้ว 1 ปี

3.4 ความเสี่ยงในการเข้าร่วมการวิจัย

งานวิจัยนี้อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงของผู้ให้ข้อมูลจากการเข้าร่วมการวิจัย ได้แก่ ความเสี่ยงจากการตกงานและความเสี่ยงต่อการถูกตีตราจากสังคม ผู้วิจัยได้มีมาตรการในการลดความเสี่ยงจากการเข้าร่วมงานวิจัยด้วยการปกป้องข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลได้แก่ การใช้นามสมมติในการอ้างถึงผู้ให้ข้อมูล การรักษาความลับจากการสัมภาษณ์ และการขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลทุกครั้งที่ในการสัมภาษณ์ ในส่วนของการตีความและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะพิจารณาจากประโยชน์และความปลอดภัยของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูล (Content analysis) ในเชิงการตีความเพื่ออธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นผ่านแนวคิดและทฤษฎีที่ได้กำหนดกรอบไว้ โดยเริ่มจากการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้มาเป็นระบบเป็นหมวดหมู่เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน ในระหว่างการเก็บข้อมูลนั้นมีการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อนำมาเปรียบเทียบหาความเชื่อมโยง รวมทั้งนำมาประกอบการพิจารณาในแต่ละครั้งที่เก็บข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางให้กับการวิเคราะห์ข้อมูลรวม

3.6 ระยะเวลาและแผนการดำเนินงานในการเก็บข้อมูล

การศึกษาเอกสารไปจนถึงการเก็บข้อมูลภาคสนาม เริ่มตั้งแต่ สิงหาคม 2563 ไปจนถึง มิถุนายน 2564

โดยแบ่งเป็น 3 ระยะในการทำงานได้แก่

ระยะแรก รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาออกแบบหัวข้อการวิจัย จากนั้นจึงทำการทบทวนวรรณกรรม ออกแบบวิธีวิจัย และการดำเนินการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 3 เดือน

ระยะที่สอง หลังจากที่ได้รับคำแนะนำจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว จึงดำเนินการปรับแก้โครงร่างวิทยานิพนธ์ ทำการขอรับการพิจารณาจริยธรรมในคน เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วจึงลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บข้อมูลโดยเริ่มจากการติดต่อผู้ให้ข้อมูลหลัก นำไปสู่กลุ่มตัวอย่าง และทำการเก็บข้อมูลจนเกิดความอิ่มตัวของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้เหล่านั้นมาวิเคราะห์ จัดระเบียบของข้อมูล และนำมาซึ่งบทสรุปของการศึกษา เป็นระยะเวลา 6 เดือน

ระยะที่สาม นำเสนอผลการศึกษาที่ได้กับคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ จากนั้นจึงนำไปตีพิมพ์ลงในวารสารทางวิชาการ หรือนำเสนอในงานเสวนาทางวิชาการ ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น 11 เดือน

บทที่ 4 ผลการศึกษา

จากการเก็บข้อมูลในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ตั้งแต่ระลอกที่หนึ่งจนถึงระลอกที่สอง โดยมีผู้ให้ข้อมูลเป็นแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจำนวน 15 ราย เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 4 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเชิงพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

ส่วนที่ 2 สถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในจังหวัดสมุทรสาคร

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 4 การปรับตัวของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในช่วงการแพร่ระบาด

ส่วนที่ 5 ตารางแสดงข้อมูลและการสรุปผล

4.1 ข้อมูลเชิงพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

จังหวัดสมุทรสาครตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนซึ่งเป็นปากแม่น้ำไหลไปสู่อ่าวไทย ด้วยความที่ภูมิศาสตร์ของจังหวัดติดชายฝั่งทะเลทำให้มีการขุดคลองเพื่อใช้ในการทำเกษตรกรรมและการประมง มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานครทางทิศตะวันออกจึงถูกกำหนดให้เป็นจังหวัดปริมณฑล ทางทิศเหนือติดกับจังหวัดนครปฐม ทางทิศตะวันตกติดกับจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2564) เป็นทางผ่านของทางหลวงแผ่นดินหลายเลข 35 หรือถนนพระรามสองมุ่งไปสู่ภาคใต้ มีเนื้อที่ 872.347 ตารางกิโลเมตร แบ่งออกเป็น 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน ในส่วนของอำเภอเมืองสมุทรสาครยังเป็นที่ตั้งของเมืองมหาชัย ซึ่งเป็นเมืองแห่งการค้าปลีก-ส่งอาหารทะเล และมีทางรถไฟสาย วงเวียนใหญ่ - มหาชัย เชื่อมต่อกับกรุงเทพมหานครและรถไฟชานเมืองสายมหาชัย - แม่กลอง เชื่อมต่อกับอำเภอแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม ด้วยพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) จึงได้มีการกำหนดเขตพื้นที่ควบคุมออกเป็นสีต่างๆ ได้แก่ สีแดง เป็นพื้นที่ที่มีผู้ติดเชื้อจำนวนมาก หลายพื้นที่ สีส้ม พื้นที่ที่มีผู้ติดเชื้อมากกว่า 10 ราย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สีเหลือง มีผู้ติดเชื้อไม่เกิน 10 รายสามารถควบคุมสถานการณ์ได้ และสีเขียวเป็นพื้นที่ที่มีผู้ติดเชื้อน้อย (กรมควบคุมโรค, 2563ก) ในช่วงการระบาดระลอกแรกจังหวัดสมุทรสาครเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสีส้มเนื่องจากมีผู้ติดเชื้อไม่มากนักโดยมีจำนวนอยู่ที่ไม่เกิน 20 รายต่อเดือนและ

ลดลงเรื่อย ๆ เมื่อเกิดการระบาดระลอกที่สองขึ้น ทำให้จังหวัดสมุทรสาครเปลี่ยนเป็นพื้นที่สีแดง และมีการควบคุมสูงสุด เมื่อสถานการณ์ผ่อนคลายลงทาง ศบค.ได้กำหนดสีของจังหวัดสมุทรสาคร ให้เป็นสีส้ม



ภาพที่ 6 การแบ่งพื้นที่สีต่างๆ ตามสถานการณ์การแพร่ระบาด
ที่มา: กรมควบคุมโรค

การแบ่งพื้นที่ตามการระบาดทำให้ผู้ประกอบการสินค้าประมงได้รับผลกระทบเนื่องจากการเดินทางขนส่งสินค้าเป็นไปได้ยาก ต้องขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ในการเดินทางเข้าออกจังหวัดต่าง ๆ ดังคำสั่งจังหวัดสมุทรสาครที่ 32/2564² ที่ควบคุมการเข้าออกของเรือและการขนถ่ายสัตว์น้ำให้เป็นเวลา โดยต้องผ่านการตรวจสอบเชื้อไวรัส Covid-19 ก่อนเข้าขนถ่ายสัตว์น้ำ สร้างความล่าช้าและเสียโอกาสในการขนส่งสัตว์น้ำ นอกจากนี้การระบาดระลอกที่สองเกิดขึ้นในตลาดแพกกลางกุ้งที่เป็นแหล่งค้าส่งกุ้งรายใหญ่ของจังหวัดสมุทรสาคร ทำให้ประชาชนที่นิยมบริโภคกุ้งหลีกเลี่ยงกุ้งที่มาจากจังหวัดสมุทรสาครเพราะกลัวเชื้อไวรัส Covid-19 ปนเปื้อนมากับกุ้งที่มาจากจำหน่ายนายกรัฐมนตรึประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ออกมาชี้แจงเรื่องเชื้อไวรัส Covid-19 ว่าไม่แพร่กระจายในอาหารทะเล พร้อมทั้งรับประทานกุ้งที่มาจากจังหวัดสมุทรสาครเพื่อแสดงความมั่นใจต่อประชาชนว่าไม่มีเชื้อไวรัส Covid-19 ในกุ้ง (ข่าวช่อง 8, 2563)

² คำสั่งสมุทรสาครที่ 32/2564 เรื่องมาตรการควบคุมการเข้า-ออกเรือประมงและการขนถ่ายสัตว์น้ำ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) สำนักงานภาคประมงทะเลจังหวัดสมุทรสาคร (ฉบับที่39)

4.1.1 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

ลักษณะทางพื้นที่ที่ติดกับอ่าวไทยจึงทำให้จังหวัดสมุทรสาคร เน้นอาชีพประมง และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมงเป็นหลัก มีเรือประมงทะเล แพปลา ระบบขนส่งที่รองรับการทำประมง ทำให้เป็นพื้นที่ในการประมงครบวงจรและได้มีการต่อยอดไปยังการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อุตสาหกรรมห้องเย็น อุตสาหกรรมปลากระป๋อง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบรรจุหีบห่อและการต่อเรือ จังหวัดสมุทรสาครมีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นมาถึง 3 แห่ง ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร นิคมอุตสาหกรรมการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์สินสาคร และนิคมอุตสาหกรรมมหาธาราชนคร โดยมีจำนวนโรงงานในจังหวัดทั้งสิ้น 6,164 โรงงาน และมีจำนวนแรงงานทั้งสิ้น 351,857 คน (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2564) มีจำนวนแรงงานข้ามชาติทำงานอยู่ในจังหวัด 259,743 คนแบ่งเป็นพิสูจน์สัญชาติแล้วร้อยละ 50.3 จากโครงการ MOU (Memorandum of Understanding) ร้อยละ 46.2 และที่เหลือเป็นประเภทไม่มีสถานะทางทะเบียน (สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร, 2563) เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในจังหวัดแล้วนั้นพบว่าจำนวนแรงงานข้ามชาติคิดเป็นกึ่งหนึ่งจำนวนประชากรของจังหวัดสมุทรสาคร จากตัวเลขประชากร ณ เดือนธันวาคม 2563 ที่ 586,199 คน แบ่งเป็นเพศหญิงจำนวน 303,476 คน และเพศชาย 282,723 คน (สำนักบริหารการทะเบียน, 2563) แม้จังหวัดสมุทรสาครจะไม่ได้มีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน แต่เป็นจังหวัดที่มีการเดินทางเข้ามาทำงานจากแรงงานข้ามชาติเป็นจำนวนมาก สาเหตุที่แรงงานข้ามชาติมีจำนวนมากในจังหวัดเกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยการผลักดันจากต้นทางไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางภูมิศาสตร์ เสถียรภาพทางการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ และปัญหาสังคม ปัจจัยภายนอกก็ดูดีไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ดีกว่า พร้อมทั้งโอกาสในการยกระดับฐานะของตนเอง (ศิริพิมพ์ ศรีบังลังก์ และ สุรชาติ บำรุงสุข, 2555) นั่นทำให้เกิดการเดินทางเข้ามาทำงานทั้งแบบถูกกฎหมายและการลักลอบเข้าเมืองมาด้วยวิธีการต่างกันไป

4.1.2 การเข้ามาของแรงงานในรูปแบบต่าง ๆ

การเข้ามาทำงานในจังหวัดสมุทรสาครรวมไปถึงในประเทศไทยนั้นมีหลายรูปแบบ ทั้งผ่านการตกลงระหว่างรัฐ และการลักลอบเข้าเมือง ในที่นี้จะแบ่งการเข้ามาทำงานของแรงงานข้ามชาติออกเป็น 2 รูปแบบคือ การเข้ามาทำงานโดยถูกกฎหมายและการเข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมาย

สำหรับการเข้ามาทำงานโดยถูกกฎหมายนั้นจะผ่านข้อตกลงระหว่างรัฐกับรัฐ (MOU) ในการจัดหาแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศจากบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการจ้างแรงงานระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พบว่าต้องผ่านการคัดกรอง

ทักษะแรงงานที่เหมาะสมต่อการทำงานในประเทศไทยรวมทั้งต้องมีนายจ้างที่ได้รับอนุญาต และมีความประสงค์ที่จะรับแรงงานข้ามชาติ

ขั้นตอนการนำเข้าแรงงานข้ามชาติ (เมียนมา) มีดังนี้ ยื่นความจำนงต่อกรมการจัดหางานจากนั้นนำความต้องการส่งไปยังนายหน้า (Agency) ที่ประเทศต้นทาง เมื่อได้รายชื่อแล้วนายจ้างจ่ายค่าเอกสารการทำงาน จากนั้นจึงประสานกับทางสถานทูตเพื่อขอทำวีซ่า (Visa) และทำบัตรแรงงาน จากนั้นจึงนำแรงงานตรวจลงตราเข้าประเทศ ตรวจโรคและแจ้งกับกรมการจัดหางาน ด้วยขั้นตอนที่ยุงยากและมีค่าใช้จ่ายที่สูงต่อการนำเข้าแรงงานข้ามชาติเข้ามาจึงมีการลักลอบนำเข้าแรงงานข้ามชาติผ่านทางช่องทางธรรมชาติหรือผ่านนายหน้านำเข้ามาแบบผิดกฎหมาย ซึ่งกลุ่มแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายบางส่วน ได้รับการผ่อนปรนให้อยู่อาศัยและทำงานได้ชั่วคราว โดยต้องไปจดทะเบียนกับกรมการปกครองตามพื้นที่ที่อาศัยอยู่ จากนั้นจึงทำการพิสูจน์สัญชาติจากประเทศต้นทาง และออกหนังสือเดินทางชั่วคราว หรือเอกสารยืนยันตัวตน เพื่อทำการขึ้นทะเบียนวีซ่าเพื่อการทำงาน สามารถต่ออายุได้ 2 ปี ไม่เกิน 4 ปี ต้องเดินทางกลับประเทศต้นทาง (สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์ และ นรินทร์ สังข์รักษา, 2560, หน้า. 2426) ทำให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามีความหวังในการเดินทางเข้าประเทศไทยด้วยการลักลอบเข้ามา

การลักลอบนำเข้าแรงงานแบบผิดกฎหมายนั้นหมายถึงบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐ ให้เข้ามาในดินแดน ไม่ว่าจะเป็นการอยู่อาศัย ทำงาน รวมไปถึงผู้ที่ไม่ใช่เอกสารทางกฎหมายและผู้ที่ใช้เอกสารปลอมเป็นผู้ที่ทำผิดบรรทัดฐานและกฎหมายของรัฐ ซึ่งรวมไปถึงการอาศัยอยู่นอกเงื่อนไข เช่น การอยู่เกินกำหนดวีซ่า (Overstay) (อุษามาต เสียมภักดี, 2560, หน้า. 14-15) การหลบหนีเข้าเมืองมีหลายรูปแบบแต่ที่เป็นที่นิยมได้แก่ การลักลอบเข้าเมืองผ่านทางช่องทางธรรมชาติและติดต่อผ่านนายหน้าพาเข้ามาในประเทศ ประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านอย่าง เมียนมา ลาว กัมพูชา มาเลเซีย ซึ่งทางฝั่งเมียนมาหรือทางภาคตะวันตกของไทยมีพรมแดนติดกันยาวทั้งสิ้น 2401 กิโลเมตรติดกับจังหวัด เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรีราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง มีจุดผ่านแดนถาวรจำนวน 5 แห่ง จุดผ่อนปรนข้ามแดน 13 แห่ง จุดผ่อนปรนพิเศษ 1 แห่ง จุดผ่านแดนชั่วคราวจำนวน 2 แห่ง (กองการต่างประเทศ, 2562) และยังมีช่องทางธรรมชาติอื่น ๆ ที่เป็นช่องโหว่ให้แรงงานข้ามชาติสามารถลักลอบเข้ามาได้ แม้มีการกวดขันอย่างเข้มงวดก็ตาม การเดินทางเข้ามาทำงานของแรงงานข้ามชาติอีกรูปแบบหนึ่งคือ การติดต่อผ่านนายหน้า โดยนายหน้าจะเป็นคนกลางในการลักลอบพาแรงงานข้ามชาติเข้ามาในประเทศไทย ผ่านการติดสินบนเจ้าหน้าที่ หรือการลักลอบเข้ามาจากการหลบซ่อน การปลอมแปลงเอกสาร ทั้งนี้การเข้ามาของแรงงานข้ามชาติอย่างผิดกฎหมาย รัฐบาลไทยได้พยายามตรวจสอบอัตลักษณ์ เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย และมีบางส่วนที่ต้องถูกส่งกลับเนื่องจากทำผิดกฎหมายการเข้าเมืองของประเทศไทย

4.2 สถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในจังหวัดสมุทรสาคร

จังหวัดสมุทรสาครได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทั้งจากระลอกที่หนึ่งและระลอกที่สองเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยในการระบาดระลอกที่หนึ่งนั้นจังหวัดสมุทรสาครมีตัวเลขผู้ติดเชื้อที่ต่ำ แม้จะเป็นพื้นที่เสี่ยงจากการแพร่ระบาดเนื่องจากมีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนผู้ติดเชื้อไวรัส Covid-19 สูง รวมไปถึงเป็นพื้นที่ที่เป็นทางผ่านลงไปสู่ภาคใต้ของประเทศไทย จากรายงานวันที่ 18 เมษายน 2563 พบผู้ติดเชื้อจำนวน 13 ราย คงที่ในระดับที่ต่ำกว่า 20 รายจนถึงช่วงเดือนพฤศจิกายน ผู้ประกอบการบางส่วนได้รับผลกระทบจากการปิดกิจการชั่วคราวและมาตรการการควบคุมการแพร่ระบาดของรัฐ จังหวัดสมุทรสาครได้ดำเนินนโยบายในลักษณะเดียวกันกับทั่วทั้งประเทศไม่ว่าจะเป็น การควบคุมการเดินทางของประชาชนกลุ่มเสี่ยง การกักตัว 14 วันสำหรับผู้เดินทางมาจากต่างประเทศและผู้ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อ และดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามนโยบายของรัฐไม่ว่าจะเป็น โครงการเที่ยวด้วยกันที่รัฐช่วยเหลือในการลดค่าที่พักโรงแรม เกสต์เฮาส์ (Gest House) โฮมสเตย์ (Homestay) พร้อมทั้งเงินช่วยเหลือค่าเดินทางและค่ากินอยู่ โครงการเราไม่ทิ้งกันที่ให้เงินเยียวยาประชาชนคนละ 5,000 บาทต่อเดือนเป็นเวลาสามเดือนเพื่อเยียวยาผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 สำหรับโครงการเที่ยวด้วยกันนั้นผู้ประกอบการในจังหวัดสมุทรสาครไม่ได้รับผลประโยชน์เท่าใดเนื่องจากจำนวนโรงแรมและที่พักในจังหวัดที่เข้าร่วมมีแค่ 3 แห่ง (เราเที่ยวด้วยกัน, 2563) อย่างไรก็ตาม ในช่วงการระบาดระลอกที่หนึ่งไม่มีรายงานการพบผู้ติดเชื้อเป็นแรงงานข้ามชาติ

กระทั่งการระบาดระลอกที่สองเริ่มจากการระบาดที่ตลาดแพกลางกุ้ง ตำบลมหาชัย อำเภอเมืองสมุทรสาคร ซึ่งมีจำนวนแรงงานข้ามชาติทำงานอยู่เป็นจำนวนมาก โดยรอบเป็นที่อยู่อาศัยของแรงงานข้ามชาติขนาดใหญ่ หลังจากพบผู้ติดเชื้อเป็นหญิงสูงวัยที่ทำงานอยู่ในตลาดแพกลางกุ้งทางหน่วยงานในจังหวัดจึงสั่งปิดตลาดและเริ่มค้นหาเชิงรุก พบผู้ติดเชื้อในวันแรก 548 รายและรอผลตรวจอีก 1149 ราย (ข่าวสด, 2563) การระบาดครั้งนี้คาดว่าเกิดจากการที่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาหลบหนีเข้ามาจากช่องทางธรรมชาติทำให้เกิดการระบาดขึ้น มีการค้นหาเชิงรุกจากแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมากว่า 4,000 รายบริเวณโดยรอบตลาดแพกลางกุ้ง มีการจัดตั้งโรงพยาบาลสนามขึ้นภายในพื้นที่ตลาดแพกลางกุ้ง กางรั้วลวดหนามปิดล้อมบริเวณโดยรอบ เพื่อควบคุมการเข้าออก แต่ยังมีข่าวการหลบหนีของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นเนื่องจากกลัว

ความผิด ทางผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาครจึงสั่งล็อกดาวน์จังหวัดสมุทรสาครห้ามเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติและเดินทางเข้าออกจังหวัด³



ภาพที่ 7 จำนวนแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่อาศัยอยู่ในตลาดแพกลางกุ่มและใกล้เคียง
ที่มา: The Standard

มีคำสั่งปิดสถานประกอบการที่มีผู้ติดเชื้อและผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อ จัดตั้งโรงพยาบาลสนามในนาม “ศูนย์ห่วงใยคนสาคร”⁴ ขึ้นเป็นจำนวน 3 แห่งในเดือนแรก ได้แก่ โรงพยาบาลสนามในตลาดแพกลางกุ่ม สนามกีฬาากลางจังหวัดสมุทรสาคร บริษัทพิทยาฟู้ดอินดัสตรี จำกัด และเพิ่มขึ้นเป็น 9 แห่ง ในความหมายของโรงพยาบาลสนามนั้นคือ สถานที่ที่ให้การดูแลรักษาพยาบาลที่มีลักษณะการทำงานใกล้เคียงกับโรงพยาบาลเฉพาะทาง โดยขึ้นกับหน่วยงานที่ดำเนินการว่าจะจัดสรรพื้นที่ใดในการจัดตั้ง เช่น วัด สนามกีฬา หอประชุม (กรมการแพทย์, 2564) และต้องมีลักษณะที่เป็นไปตามข้อกำหนดคือมีอากาศที่ถ่ายเท ไม่ควรอยู่ในที่ชุมชน มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีระบบการจัดการและเวชภัณฑ์ที่เหมาะสมต่อการรักษา อย่างไรก็ตามโรงพยาบาลสนามหนึ่งแห่งของจังหวัดสมุทรสาคร ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ของวัดที่มีชุมชนโดยรอบซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะติดเชื้อไวรัส Covid-19 เนื่องจากการขนส่งผู้ป่วยและการระบายอากาศจากโรงพยาบาลสนาม อย่างไรก็ตามประชาชนโดยรอบให้การสนับสนุนและไม่ได้คัดค้านต่อการตั้งโรงพยาบาลสนามแห่งนี้ มีการขออาสาสมัครที่เป็นบุคลากรทางการแพทย์จากทั่วทั้งประเทศมาช่วยเหลือในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ดำเนินการตรวจค้นหาเชิงรุกทั้งชาวไทยและแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา และขอความร่วมมือประชาชนภายในจังหวัดให้อาศัยอยู่ที่พักของตนเพื่อลดการ

³ คำสั่งจังหวัดสมุทรสาครที่ 896/2564 เรื่อง ห้ามเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าว เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ฉบับที่ 53

⁴ คำสั่งจังหวัดสมุทรสาคร ที่ 3563/2563 เรื่องจัดตั้งสถานที่ป้องกันและควบคุมโรค หรือ “ศูนย์ห่วงใยคนสาคร” (ฉบับที่ 28)

แพร่กระจายของเชื้อโรค ตัวเลขผู้ติดเชื้อในแต่ละเดือนเพิ่มสูงขึ้นจากเดือนธันวาคมจนถึงเดือนมีนาคม มากกว่าหนึ่งหมื่นราย

ตารางที่ 1 แสดงผู้ติดเชื้อไวรัส Covid-19 (ตัวเลขผู้ป่วยสะสม) เดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคม 2564

เดือน	ผู้ติดเชื้อใน โรงพยาบาล (ราย)	ผู้ติดเชื้อจากการค้นหา เชิงรุก (ราย)	จำนวนผู้ติดเชื้อ สะสม (ราย)
ธันวาคม	345	1,393	1,738
มกราคม	1,672	9,671	11,343
กุมภาพันธ์	2,889	13,488	16,377
มีนาคม	3,342	13,941	17,283

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร

จำนวนตัวเลขผู้ติดเชื้อส่วนใหญ่เป็นแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา และชาวไทยจากในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร ทางคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดสมุทรสาครจึงได้สั่งการให้โรงพยาบาลสมุทรสาครและโรงพยาบาลเอกชนรับอาสาเข้ามาดูแลผู้ป่วย แต่เนื่องจากโรงพยาบาลสมุทรสาครมีขีดจำกัดในการรองรับผู้ป่วยที่มีจำนวนมาก ทำให้โรงพยาบาลในต่างอำเภออย่างโรงพยาบาลกระทุ่มแบน โรงพยาบาลบ้านแพ้ว ต้องเข้ามาช่วยเหลือและช่วยจัดการในการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อไวรัส Covid-19 นอกจากนี้หลายหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือและจัดการกับสถานการณ์การระบาดที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการนำหน่วยตรวจหาเชื้อไวรัส Covid-19 การบริจาคสิ่งของเพื่อสนับสนุนการสร้างโรงพยาบาลสนามและข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็น มีการทำความสะอาดพื้นที่ด้วยน้ำยาคลอรีนฉีดพ่นทุกสัปดาห์ นำโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการป้องกันและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเชื้อไวรัส Covid-19 เช่น ลักษณะอาการของโรค การป้องกันการติดเชื้อไวรัส หรือความเสี่ยงที่จะเกิดการติดต่อเมื่อไม่ใส่หน้ากากอนามัยหรือล้างมือบ่อย ๆ มาประชาสัมพันธ์บริเวณที่พักของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา แต่ไม่มีการเข้ามาให้ความรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเชื้อไวรัส Covid-19 จากหน่วยงานใด เมื่ออ้างอิงจากประกาศจังหวัดสมุทรสาคร⁵ ให้มีอาสาสมัครสาธารณสุขข้ามชาติอย่างน้อย 1 คนต่อจำนวนแรงงานข้ามชาติ 100 คนซึ่งไม่เพียงพอต่อการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลอย่างทั่วถึง ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ทางจังหวัดสมุทรสาครได้รับการจัดสรรวัคซีนมาจากทางรัฐบาลให้ดำเนินการฉีดแก่บุคลากรทางการแพทย์และดำเนินการฉีดให้ประชาชนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัส covid-19 การดำเนินการค้นหาเชิงรุกและการรักษายังคงดำเนินต่อจนในช่วง

⁵ ประกาศจังหวัดสมุทรสาครเรื่อง การอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว (อสต) สำหรับสถานประกอบการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)

เดือนมีนาคมจำนวนผู้ติดเชื้อลดลงเป็นอย่างมาก สามารถคลายล็อกดาวน์และใช้ชีวิตอย่างปกติอีกครั้ง



ภาพที่ 8 ตัวอย่างประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเชื้อไวรัส Covid-19 เป็นภาษาเมียนมา
ที่มา : ผู้วิจัย

4.3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาคือหนึ่งในผู้ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 แต่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครพวกเขาได้รับผลกระทบมากที่สุด ทั้งเสี่ยงต่อการติดเชื้อห้ามเดินทางออกนอกจังหวัด และถูกมองว่าเป็นผู้ทำให้เกิดการระบาดในระลอกที่สอง ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาวิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากเป็นอำเภอที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 มากกว่าพื้นที่ในอำเภออื่น ๆ และเป็นอำเภอที่มีแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาอาศัยอยู่มากที่สุด โดยคัดเลือกจากระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 1 ปี อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี เพื่อให้สามารถให้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง สามารถพูดภาษาไทยได้หรือสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ ไม่ได้อยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัส Covid-19 ไม่ได้ทำงานและอาศัยอยู่ในพื้นที่ตลาดแพกลางกุ้งหรือชุมชนวัดศรีเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่การระบาด และเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อทำความเข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาผ่านมุมมองของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเอง โดยที่ผู้วิจัยยึดหลักความปลอดภัยจากการติดเชื้อไวรัส Covid-19 ด้วยการสัมภาษณ์ในพื้นที่เปิด สวมใส่หน้ากากอนามัยทุกครั้งที่ทำกรสัมภาษณ์ และนั่งห่างกันอย่างน้อย 1 เมตรหรือมากกว่า หากมีพื้นที่เพียงพออาศัยการสังเกตความเป็นอยู่ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมานำมาประกอบกันเป็นข้อมูลร่วมกับการเก็บข้อมูลผ่านเอกสาร เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19

จากที่กล่าวมานั้นผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีความเหมาะสมในการให้ข้อมูลเพื่อศึกษาวิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจำนวน 15 ราย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลกลุ่มตัวอย่างแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา⁶

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	เพศ	อาชีพ	รายได้ เฉลี่ย(วัน)	ภูมิลำเนา เดิม	สถานะทาง กฎหมาย
1	ชามอง	31	หญิง	แรงงาน อุตสาหกรรม	315	ตะนาวศรี	ถูกกฎหมาย
2	มองตู	32	ชาย	แรงงาน อุตสาหกรรม	335	ตะนาวศรี	ถูกกฎหมาย
3	สามธน	32	ชาย	แรงงาน อุตสาหกรรม	400	กะเหรี่ยง	ถูกกฎหมาย
4	ยา	32	หญิง	แรงงาน อุตสาหกรรม	350	มะริด	ถูกกฎหมาย
5	โกมอง	32	ชาย	แรงงาน อุตสาหกรรม	320	มอญ	ถูกกฎหมาย
6	เนา	33	หญิง	ค้าขาย	450	มอญ	ถูกกฎหมาย
7	ตะมั่ง	35	ชาย	แรงงาน อุตสาหกรรม	320	ตะนาวศรี	ถูกกฎหมาย
8	สด	35	ชาย	แรงงาน อุตสาหกรรม	350	มอญ	ถูกกฎหมาย
9	สมชาย	35	ชาย	รับจ้างทั่วไป	ไม่แน่นอน	มอญ	ถูกกฎหมาย
10	ตาตาเอ	36	หญิง	แรงงาน อุตสาหกรรม	331	มอญ	ถูกกฎหมาย
11	ดอง	36	ชาย	รับจ้างทั่วไป	400	มะริด	ถูกกฎหมาย
12	เฮ	38	ชาย	แรงงาน อุตสาหกรรม	350	มอญ	ถูกกฎหมาย
13	ชัย	41	ชาย	รับจ้างทั่วไป	400	ทวาย	ถูกกฎหมาย
14	จอลา	43	ชาย	-	-	มอญ	ถูกกฎหมาย
15	อุ	48	ชาย	แรงงาน อุตสาหกรรม	350	ตะนาวศรี	ถูกกฎหมาย

เห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 30 ถึง 50 ปี จากการสัมภาษณ์และการพูดคุยกับ
ผู้วิจัยมีการสื่อสารภาษาไทยได้ตั้งแต่ระดับสื่อสารได้เข้าใจ สื่อสารได้ในระดับดี และสื่อสารได้อย่าง
คล่องแคล่ว ผู้ให้ข้อมูลเข้ามาทำงานโดยถูกกฎหมายผ่าน MOU มีเพียงบางคนที่ทำงานแบบผิด
กฎหมายมาก่อน ปัจจุบันได้รับใบอนุญาตทำงานแล้ว แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเกือบทุกคนมี

⁶ ข้อมูลที่ปรากฏในตารางเป็นข้อมูลในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ปี พ.ศ. 2563 ถึง 2564 เท่านั้น

ญาติ พี่น้อง และครอบครัวอาศัยอยู่ร่วมกันในห้องเช่าอาชีพส่วนใหญ่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปอาหารทะเล การแปรรูปไม้ การประกอบเครื่องใช้ไฟฟ้าและรับจ้างทั่วไป เกี่ยวข้องกับการดูแลโรงงานและการขับรถรับส่ง และมีหนึ่งคนที่ทำอาชีพค้าขาย มีรายได้ตั้งแต่ 300 บาทไปจนถึง 500 บาทต่อวัน ซึ่งใกล้เคียงกับค่าแรงขั้นต่ำในจังหวัดสมุทรสาครที่ 331 บาทต่อวัน (สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร, 2563) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะฝีมือและประสบการณ์ในการทำงานของแต่ละบุคคลด้วย การเดินทางมาจากหลากหลายภูมิภาคในประเทเมียนมา ไม่ว่าจะป็นรัฐมอญ รัฐกะเหรี่ยง ตะนาวศรี ซึ่งเป็นรัฐที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทย แต่เดินทางมาจากรัฐมอญมากที่สุด โดยเดินทางผ่านด่านที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และด่านชายแดนจังหวัดระนอง จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ อนุรักษ์ สิงห์ชัย ว่าแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในจังหวัดสมุทรสาครเป็นกลุ่มเชื้อชาติ มอญ พม่า กะเหรี่ยง ทวาย และมักจะอยู่ร่วมกันห้องละ 4-5 คน งานที่ทำคือโรงงานแปรรูปอาหารทะเล (อนุรักษ์ สิงห์ชัย และคณะ, 2558) ยังมีผู้ให้ข้อมูลที่ไม่มีอาชีพและประกอบอาชีพแตกต่างจากผู้ให้ข้อมูลอื่นจำนวน 4 รายคือ เนา ดอง ชัย และจอยซา โดยที่เนาประกอบอาชีพค้าขายรายได้จะขึ้นอยู่กับสินค้าที่ขายได้ในแต่ละวัน แต่ระยะเวลาการขายสินค้าเป็นช่วงเวลาเช่นเดียวกันกับผู้ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ดองและชัยประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเกี่ยวกับการดูแลบ้านโดยลักษณะคล้ายงานพนักงานรักษาความสะอาดที่เข้างานเป็นเวลาแต่มีงานอย่างอื่นเพิ่มเติมโดยรวมกับเวลาในการทำงานปกติ ทั้งสองอยู่ในระบบประกันสังคมเช่นเดียวกัน และจอยซาที่ว่างงานแต่ได้รับเงินรายวันจากน้องชายซึ่งอาจจะมีการใช้เวลาที่ต่างออกไป แต่กิจกรรมทางเศรษฐกิจยังคงใกล้เคียงกับสมัยที่จอยซาเคยทำงานเดิม

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดเลือกอาศัยอยู่ในห้องเช่าที่เลือกด้วยตนเอง แตกต่างจากงานศึกษาของ กาญจนา เค้าปัญญา ที่ศึกษาแรงงานอพยพพม่าในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน ซึ่งแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามักเลือกที่จะอาศัยอยู่ที่พักในโรงงานที่ทางผู้ประกอบการจัดไว้ให้ (กาญจนา เค้าปัญญา, บั้วพันธ์ พรหมพิทักษ์, และ พ้ารุ่ง มีบุตร, 2554) ด้วยปัจจัยหลายอย่างเช่นความสะดวกของการอยู่อาศัย และผู้ประกอบการในพื้นที่ศึกษาไม่นิยมทำที่พักให้กับแรงงานทั้งชาวไทยและชาวเมียนมา ทำให้กลุ่มตัวอย่างเลือกที่จะเช่าห้องพักอยู่อาศัยเอง แม้มีราคาที่สูงกว่าการอยู่อาศัยภายในโรงงาน

4.4 การปรับตัวของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในช่วงการแพร่ระบาด

เมื่อแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเข้ามาทำงานในประเทศไทย ด้วยลักษณะการทำงานทำให้พวกเขามีรูปแบบในการใช้เวลาที่ชัดเจน ได้แก่ การเข้างานตั้งแต่เวลา 8.00 น จนถึง 17.00 น และงานนอกเวลาจนถึง 22.00 น เวลาที่เหลือเป็นเวลาที่ใช้อยู่กับครอบครัวและใช้ไปกับกิจกรรม

ทางศาสนา การจับจ่ายใช้สอยและการออมเงินยังเป็นส่วนหนึ่งในการจัดสรรเวลาที่ใช้ในแต่ละวันด้วย เมื่อเกิดการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้พวกเขาต้องมีการปรับตัวต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในที่นี้คือการระบาด ไม่ว่าจะเป็นการถูกจำกัดการเดินทาง เวลาทำงานที่ลดน้อยลง ต้องประหยัดต่อออมมากขึ้นกว่าเดิมเพื่อทำความเข้าใจวิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อดังนี้กิจวัตรประจำวัน ได้แก่ ชีวิตการทำงาน กิจกรรมภายในครอบครัว กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การจับจ่ายใช้สอย การออมเงิน ซึ่งครอบคลุมวิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

4.4.1 กิจวัตรประจำวัน

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่าวิถีชีวิตของแต่ละคนมีลักษณะใกล้เคียงกัน เนื่องจากลักษณะงานที่เหมือนกันคือการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีสองรายที่ทำงานรับจ้างทั่วไป มีอาชีพค้าขายและว่างงานอย่างละหนึ่งราย มีครอบครัวเหมือนกัน และนับถือศาสนาเดียวกัน แต่บางส่วนมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น เวลาที่ใช้ในการทำงานในแต่ละวันและวันหยุดของแต่ละโรงงาน รายรับ รายจ่ายในครอบครัว และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ทั้งนี้การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้การใช้ชีวิตเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน

4.4.1.1 ชีวิตการทำงาน

การทำงานเริ่มตั้งแต่ 8.00 น จนถึง 17.00 น เป็นหลัก ขึ้นอยู่กับโรงงานว่าจะมีงานพิเศษเพิ่มเข้ามาหรือไม่ การเดินทางมักเดินทางโดยรถโดยสารสาธารณะที่ทางผู้ประกอบการจัดจ้างมาเพื่อรับส่งลูกจ้างเป็นรถกระบะสองแถวหรือเป็นรถบัสโดยสาร รถจะรับส่งเป็นรอบตามสถานที่ต่าง ๆ โดยจะมาถึงพื้นที่เก็บข้อมูลเวลาประมาณ 7.30 น จำนวนรอบขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการเป็นหลัก และจะโดยสารกันอย่างแออัด รถกระบะสองแถวหนึ่งคันบรรทุกผู้โดยสารได้ 20 ถึง 30 คนต่อคัน และรถบัสที่บรรทุกได้มากกว่า 50 คนด้วยการยืน การเดินทางไปทำงานในลักษณะอื่นทำได้ยากเนื่องจากระบบขนส่งมวลชนในพื้นที่มีจำกัด ได้แก่ จักรยานยนต์รับจ้าง แท็กซี่ รถไฟ ซึ่งต้องเดินทางต่ออีกทอดหนึ่ง ระบบการขนส่งที่กล่าวมามีราคาแพงแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาใช้ต่อเมื่อไปทำงานไม่ทัน หรือพลาดรถโดยสารประจำทาง แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ทำงานในโรงงานใกล้พื้นที่เลือกที่จะเดินทางไปทำงานซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิภาดา โนตา ที่ศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานข้ามชาติในสมุทรสาครว่า แรงงานข้ามชาติเลือกที่จะเดินทางด้วยรถโดยสารและเดินเท้า (วิภาดา โนตา, 2552, หน้า. 79) เมื่อเลิกงานแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาโดยสารรถประจำทางกลับบ้านห้องเช่าเช่นเดียวกับการเดินทางไปทำงาน แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามีวันหยุด 1 วันคือวันอาทิตย์

มีแค่บางโรงงานที่ได้หยุด 2 วัน คือเพิ่มวันเสาร์มาด้วยอีกหนึ่งวัน ในช่วงก่อนการระบาดทางผู้ประกอบการไม่ได้มีการตรวจเข้มในเรื่องของการเชื้อโรคมักนัก เพียงแค่ตรวจสอบความสะอาดของร่างกาย เล็บมือ ผม เสื้อผ้า และต้องสวมหน้ากากที่ทางโรงงานจัดให้

สำหรับผู้ประกอบการอาชีพค้าขาย ไม่ได้มีการเดินทางไกลจากที่พักมากนักทำให้สามารถเดินเท้าไปขายของได้ มีการนำสินค้าจากประเทศเมียนมาเข้ามาขายในพื้นที่ โดยเริ่มตั้งร้านตั้งแต่ 7.00 น. เพื่อให้กลุ่มแรงงานข้ามชาติได้ซื้อสินค้าก่อนเดินทางไปทำงาน เปิดถึง 17.00 และเปิดร้านไปถึง 19.00 น. ในบางวัน เพื่อรอขายสินค้าให้กับแรงงานข้ามชาติที่เพิ่งเดินทางกลับมาจากการทำงาน โดยมีวันหยุดที่ไม่แน่นอนขึ้นกับตนเองว่าอยากหยุดค้าขายในวันไหนหรือมีความจำเป็นอย่างไร แต่ช่วงวันหยุดจะไม่ค่อยหยุดนักเนื่องจากมีลูกค้าเป็นจำนวนมาก

ผู้ประกอบการที่รับจ้างทั่วไปมีลักษณะการเดินทางใกล้เคียงกับผู้ประกอบการอาชีพค้าขายคือสามารถเดินเท้าไปทำงานได้โดยไม่ต้องใช้รถโดยสารสาธารณะหรือรถส่วนตัว เข้าทำงานตั้งแต่ 8.30 น. ถึงเวลา 17.00 น. และมีวันหยุดเสาร์อาทิตย์เช่นเดียวกัน

เมื่อเกิดการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 มีปรับตัวของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาหลายอย่าง เริ่มจากการเดินทางไปทำงานของผู้ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีการนำเอาการเว้นระยะห่างทางสังคมเข้ามาใช้กับรถโดยสารประจำทาง ทำให้ไม่มีการโดยสารแบบแออัดเหมือนแต่ก่อนจำนวนที่यरรถเพิ่มขึ้นแต่ไม่เพียงพอต่อการเดินทาง ทำให้แรงงานข้ามชาติต้องตื่นเช้ากว่าเดิมเพื่อมารอรถ ไปทำงานให้ทันเวลา บางรายเลือกที่จะซื้อจักรยานยนต์เพื่อตัดปัญหาในการเดินทางออกไป

“พอใช้มือถือ (จักรยานยนต์) ก็สะดวกจะไปไหนมาไหนก็ได้ ไปตลาด (มหาชัย) ก็ได้เลย ผมเพิ่งซื้อมาไม่นานยังไม่ได้ป้าย (ทะเบียน) เก็บตั้งซื้อสดเพราะเราผ่อนไม่ได้ไง ไม่เหมือนคนไทย” (สามรถ, สัมภาษณ์เมื่อ 27 มีนาคม 2564)

บางรายไม่มีเงินจำนวนมากในการซื้อรถจักรยานยนต์ จักรยานจึงเป็นตัวเลือกรองลงมาสำหรับการเดินเท้า นั้นไม่เป็นที่ยอมรับเนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ที่ไม่มีบาทวิถีในการเดิน ตอนกลางคืนเป็นพื้นที่เปลี่ยวและมีแสงไฟตามทางน้อย การเดินจึงเหมาะกับผู้ที่ทำงานใกล้ ๆ มากกว่า หรือบางรายเลือกที่จะรอรถโดยสารจากโรงงานเช่นเดิมเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย จากการเดินทางมาทำงานนั้นเมื่อมาถึงโรงงานจะไม่ได้เข้าทำงานในทันทีเหมือนก่อนการระบาดต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อมีลักษณะเป็นอุโมงค์ให้เดินผ่านเข้าไป หากอาศัยอยู่ในบริเวณที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อสูง ทางผู้ประกอบการจะให้แรงงานเพื่อไปตรวจหาเชื้อหากผลเป็นลบคือไม่พบเชื้อก่อนเข้าทำงาน ก็สามารถที่จะเข้าทำงานได้

ในขณะที่กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าและผู้รับจ้างทั่วไปรวมไปถึงผู้ที่ไม่มียานพาหนะ ได้รับผลกระทบจากการเดินทางเพียงเล็กน้อยเพราะสามารถเดินทางไปยังสถานที่ค้าขาย สถานที่ทำงานได้โดยไม่ต้องต่อคิวในการขึ้นรถ แม้พวกเขาไม่ได้ถูกตรวจสอบอย่างเข้มงวดเช่นเดียวกับการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม กล่าวคือ ดำเนินการแค่วัดอุณหภูมิก่อนทำงาน แต่การทำงานนั้นยังต้องใส่หน้ากากอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากต้องพบปะผู้คน และต้องล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์อยู่เสมอ

ไม่เพียงแต่การเดินทางไปทำงานที่ถูกการเว้นระยะห่างทางสังคมเข้ามาทำให้การเดินทางยากลำบากขึ้นเท่านั้น การติดเชื้อหรือการเป็นกลุ่มเสี่ยงทำให้ไม่สามารถที่จะไปทำงานได้และต้องเสียเวลาในการเดินทางไปตรวจหาเชื้อไวรัส Covid-19 ที่โรงพยาบาลแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา จึงพยายามหลีกเลี่ยงการพบปะสังสรรค์กันภายในสถานประกอบการและการเดินทางไปที่มีคนหมู่มาก เพื่อเป็นการป้องกันตนเองไม่ให้ติดเชื้อจากผู้อื่น และพยายามที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำในการป้องกันเชื้อไวรัส Covid-19 ที่ทางผู้ประกอบการแนะนำอย่างเคร่งครัด

4.4.1.2 กิจกรรมภายในครอบครัว

หลังจากการทำงานและช่วงวันหยุดงาน เป็นช่วงเวลาของครอบครัวชาวเมียนมาที่จะมาปฏิสังสรรค์และใช้เวลาด้วยกัน จากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีครอบครัวที่อยู่ด้วยกันและไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกัน เกือบทั้งหมดอาศัยอยู่กันเป็นคู่สามีภรรยาและลูก บางส่วนอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องที่ไม่มีผู้ให้ข้อมูลที่อาศัยอยู่คนเดียว โดยทางผู้วิจัยได้จำแนกกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างครอบครัวออกเป็น 2 รูปแบบคือ ปฏิสัมพันธ์กับสามี ภรรยา ลูก หลาน และปฏิสัมพันธ์กับเครือญาติและบุคคลใกล้เคียง

ปฏิสัมพันธ์กับสามี ภรรยา ลูก หลาน

ในช่วงเย็นหลังจากเลิกงานแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามักออกไปซื้อข้าวของเครื่องใช้ด้วยกันที่ตลาดนัดกลับมาทำอาหารในห้อง ใช้เวลาร่วมกัน เช่นดูหนัง ฟังเพลง ดูแลความสะอาดภายในบ้าน ซักผ้า ล้างจาน และเตรียมอาหารสำหรับวันต่อไป ครอบครัวที่มีลูกจะไม่ได้ไปรับส่งเองเนื่องจากทางโรงเรียนสำหรับแรงงานข้ามชาติจะมีรถมารับส่งทุกวันๆ ที่ไปทำงาน ช่วงวันหยุดแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามักออกมานั่งเล่นพูดคุยกันกับสมาชิกในครอบครัว หรือกับเพื่อนข้างห้องบริเวณพื้นที่ส่วนกลางของที่พักและทำกิจกรรมร่วมกัน เด็ก ๆ ชาวเมียนมาจับกลุ่มเล่นกันกับเด็กชาวไทยในบริเวณห้องพักมีการเดินทางไปห้างสรรพสินค้าเพื่อพาลูกหลานไปเที่ยว แต่หลังจากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้หลาย ๆ อย่างต้องถูกยกเลิกไป การเดินทางรับส่งบุตรหลานเดินทางด้วยรถโดยสารสาธารณะและรถรับจ้างที่ทางโรงเรียนได้จัดหาไว้ให้ต้องเว้นระยะห่างทางสังคมโดยการนั่งเว้นที่หรือเว้นระยะห่างอย่างน้อยหนึ่งช่วงแขนของเด็ก พยายามหลีกเลี่ยงบุตรหลานไม่ให้พบปะกับบุคคลอื่น เพราะเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปีมีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อสูงกว่าผู้ใหญ่ จากวันหยุดที่จะมานั่งคุยสังสรรค์กันภายนอกห้อง ไม่มีการนั่งพูดคุยกันหน้าห้องหรือทำกิจกรรมต่าง

ๆ ร่วมกัน หลังจากที่เดินทางกลับจากที่ทำงาน จะรีบไปซื้อของและเดินทางกลับไปที่พักในทันที เนื่องจากกลัวการติดเชื้อไวรัส Covid-19 สำหรับลูกของแรงงานข้ามชาตินั้นยังคงเดินทางไปเรียนอยู่บ้าง เนื่องจากพ่อและแม่ต้องทำงานในวันธรรมดา หากโรงเรียนต้องปิดการเรียนการสอนจะนำลูกไปฝากเลี้ยงไว้กับญาติพี่น้องที่อยู่ใกล้ ๆ จากกลุ่มตัวอย่างนั้นมีลูกอยู่ในช่วงระดับประถมทำให้ไม่ต้องลางานเพราะใช้เวลาในตอนเช้าและเย็นเท่านั้นในการดูแลลูก เพราะในช่วงการทำงานลูกของผู้ให้ข้อมูลจะเดินทางไปเรียนหนังสือ

ปฏิสัมพันธ์กับเครือญาติและคนใกล้ตัว

ในวันหยุดยาวช่วงเทศกาลสงกรานต์หรือช่วงเทศกาลปีใหม่ แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจะเดินทางไปเยี่ยมญาติที่ทำงานอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ภายในประเทศไทย และใช้โอกาสนี้ในการเดินทางท่องเที่ยวทำบุญตามวัดต่าง ๆ ที่ผ่านระหว่างทาง รวมทั้งเดินทางท่องเที่ยวไปในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่เดินทางผ่านด้วยซึ่งการเดินทางนี้มักไปเป็นหมู่คณะ โดยการรวมกลุ่มกันกับคนที่รู้จักหรือสนิทกันในละแวกที่อยู่อาศัยใกล้เคียงเพื่อทำการช่วยเหลือค่าเดินทางกัน หากเก็บเงินได้จำนวนหนึ่งจะเดินทางกลับไปเยี่ยม พ่อ แม่ ญาติพี่น้องที่บ้านเกิดของตน อย่างไรก็ตามกิจกรรมดังกล่าวต้องหยุดชะงักลง ด้วยประกาศที่ห้ามแรงงานข้ามชาติเดินทางออกนอกจังหวัดสมุทรสาคร⁷ การประกาศปิดด่านพรมแดนชั่วคราว และสถานการณ์ทางการเมืองที่ประเทศเมียนมาทำให้อุปสรรคการเดินทางต้องถูกเลื่อนออกไปและใช้การส่งเงินกลับประเทศเป็นการช่วยเหลือแทน

“ตอน (ระบอบ) รอบแรกผมก็ไปนะ ไปเยี่ยมญาติที่อยู่กาญจนบุรี แต่ไม่ได้กลับบ้าน (เมียนมา) หรอก พอรอบนี้ก็ไม่ได้ไปไหน อยู่บ้าน ไปใกล้ ๆ เนี่ยตลาดนัด” (สามชน, สัมภาษณ์เมื่อ 26 มีนาคม 2564)

ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีเข้ามาทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปได้ง่ายยิ่งขึ้น พวกเขาติดต่อสื่อสารกับทางประเทศเมียนมาผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่าง เฟซบุ๊ก (Facebook) หรือไลน์ (Line) ซึ่งช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ดีขึ้นโดยติดต่อกันครั้งละ 3-4 ชั่วโมง ผ่านวิดีโอคอล (Video Call) แต่ไม่บ่อยครั้งนัก เนื่องจากระบบการสื่อสารของทางเมียนมาไม่สะดวกสายนักเมื่อเทียบกับประเทศไทย และมีราคาแพง รวมทั้งเครื่องมือสื่อสารแบบที่ใช้ด้วย บางรายต้องซื้อโทรศัพท์มือถือจากประเทศไทยส่งกลับไปที่บ้านเกิดเพื่อให้ใช้งาน

จากการปฏิสัมพันธ์ทั้งสองที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนั้นปฏิสัมพันธ์กับสามี ภรรยา ลูก หลาน เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐได้ยากลำบาก ตัวอย่างเช่นการเว้นระยะห่างทางสังคมคู่สามีภรรยาอาศัยอยู่ด้วยกันภายในห้องเช่าขนาดเล็กจึงไม่สามารถเว้นระยะห่างทางสังคมได้ หรือ

⁷ คำสั่งจังหวัดสมุทรสาครที่ 896/2563 เรื่องห้ามเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าว เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ฉบับที่ 53

การป้องกันอย่างการใส่หน้ากากอนามัยก็เช่นเดียวกัน ซึ่งมีการหลีกเลี่ยงด้วยความเชื่อใจว่าแต่ละฝ่ายจะไม่เดินทางไปพื้นที่เสี่ยงและป้องกันตัวเองอยู่ตลอด และมีการปรับตัวด้วยการใส่หน้ากากเฉพาะเวลาที่อยู่ภายนอกห้อง พยายามทำที่พักให้สะอาด และตรวจสอบอาการของตนเองก่อนเข้าที่พัก ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายและคนใกล้ตัวนั้นหันมาใช้การติดต่อสื่อสารผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์แทน มีการสร้างกลุ่มพูดคุยกันระหว่างแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พวกเขามีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเชื้อไวรัส Covid-19 นอกจากนี้ป้ายประกาศที่หน่วยงานภาครัฐเอามาติดบริเวณห้องพัก และยังช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเยี่ยมญาติที่อยู่ต่างจังหวัดหรือเดินทางข้ามประเทศได้

4.4.1.3 กิจกรรมทางศาสนา

แม้กิจกรรมทางศาสนาจะถูกกล่าวถึงในกิจกรรมครอบครัวแล้ว แต่เป็นเพียงภาพรวมการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัวเท่านั้นไม่ได้กล่าวถึงกิจกรรมย่อยต่าง ๆ แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลนั้นนับถือศาสนาพุทธซึ่งพวกเขาเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอยู่บ่อยครั้ง ไม่ว่าจะเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนา งานทำบุญวันพระ งานประจำปี โดยเฉพาะงานประจำปีที่จัดขึ้นแต่ละวัด งานประจำปีเป็นงานที่จัดขึ้นเพื่อรำลึกถึงเกจิอาจารย์ที่สำคัญของวัด มีมหรสพ ดนตรี การแสดง ร้านค้า การละเล่นต่าง ๆ และมีแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเข้ามาตั้งซุ้มเพื่อหาเงินทำบุญให้กับวัด รวบรวมเงินกันเพื่อจัดแสดงดนตรีโดยนำศิลปินนักร้องจากประเทศเมียนมาเดินทางมาทำการแสดง รายได้ทั้งหมดนำไปทำบุญให้กับวัดที่จัดงานเช่นเดียวกัน เนื่องจากพื้นที่ศึกษาอยู่ไม่ห่างไกลจากวัดมากนัก ทำให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาสะดวกที่จะเดินทางไปทำบุญ และในทุกวันอาทิตย์จะมีการทำความสะอาดวัดได้แก่ การกวาดลานวัด การล้างห้องน้ำ เพราะมีความเชื่อว่าจะหากุศลแล้ววัดให้สะอาดก็ทำให้ตัวเราบริสุทธิ์และได้บุญด้วย

เมื่อเกิดการระบาดทำให้กิจกรรมหลาย ๆ อย่างถูกลดทอนลงไปโดยเลือกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่มีคนเข้าร่วมไม่มาก อย่างทำบุญตักบาตร การระบอดระลอกแรกยังอนุญาตให้มีการเวียนเทียนโดยเว้นระยะห่างทางสังคมและต้องสวมหน้ากากตลอดเวลาเวียนเทียน แต่การระบอดระลอกที่สองทำให้กิจกรรมเวียนเทียนและการจัดงานประจำปีไม่ได้จัดขึ้น จึงไม่มีการตั้งซุ้มเพื่อจัดกิจกรรมรวบรวมเงิน การกวาดลานลานวัดหรือทำความสะอาดวัดถูกลดจำนวนผู้ที่มาทำความสะอาดลง และเว้นระยะห่างกันเมื่อกวาดลานวัด จากกลุ่มตัวอย่างพบว่าพวกเขาสวดมนต์ไหว้พระที่ห้องที่จัดไว้เป็นโต๊ะหมู่บูชาเพื่อขอให้ตนเอง ครอบครัว และผู้ที่อยู่โดยรอบไม่ติดเชื้อไวรัส Covid-19 หากมีกิจกรรมอย่างการกวาดทำความสะอาดวัดหรือการทำบุญตักบาตร จะไม่เดินทางไปเป็นกลุ่มเหมือนเมื่อก่อน แต่เลือกที่จะแยกไปทำเพียงคนเดียวหรือเดินทางไปกับครอบครัวที่รู้จักกัน เพราะต้องการลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ

4.4.2 กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

รายได้ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาขึ้นอยู่กับการทำงานเป็นหลักโดยไม่มีการทำงานเสริม แต่อาศัยการทำงานล่วงเวลามากกว่าโดยมีรายได้ตั้งแต่ 300 ถึง 500 บาทต่อคน มีโบนัสและเงินพิเศษบ้างในช่วงเทศกาล มีการหักค่าประกันสังคมและประกันสุขภาพเช่นเดียวกับกลุ่มแรงงานชาวไทย แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามีการแบ่งสัดส่วนเงินออกตามค่าใช้จ่าย เช่น ค่าใช้จ่ายประจำวัน ค่าเดินทาง เงินที่ต้องส่งกลับประเทศและค่าดูแลบุตร เงินที่เหลือจะถูกใช้กับการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย แต่ไม่ได้กระทำบ่อยนักเพราะเน้นการส่งเงินกลับไปบ้านเกิดเสียมากกว่า ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ที่มีครอบครัวอยู่ในประเทศไทยจะแบ่งกันออกค่าใช้จ่าย เช่น สามีดูแลค่าใช้จ่ายเรื่องการเช่าบ้าน ค่าน้ำค่าไฟ ส่วนภรรยาดูแลเรื่องของค่าอาหาร ค่าเลี้ยงดูลูก เป็นต้น เพื่อให้เห็นถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้แบ่งหัวข้อออกเป็น 3 หัวข้อ ในเรื่องของการใช้จ่ายใช้สอย เรื่องของการเก็บออมเงิน และเรื่องของการส่งเงินกลับประเทศ

4.4.2.1 การใช้จ่ายใช้สอย

การใช้จ่ายถูกเน้นไปที่การซื้อของอุปโภคบริโภคเป็นหลักเริ่มจากค่าห้องพักที่มีราคาตั้งแต่ 1,500 บาท จนถึง 2,000 บาท ต่อห้อง ค่าน้ำและค่าไฟอยู่ที่ประมาณ 7 บาทต่อหน่วย ขึ้นอยู่กับข้อตกลงของเจ้าของห้องเช่า พวกเขาอาศัยกันอยู่ห้องละ 2-4 คน เป็นครอบครัว สามี ภรรยา ลูก และอยู่ร่วมกับญาติพี่น้อง ในแต่ละวันจะมีค่าใช้จ่ายในเรื่องของอาหารการกินอยู่ที่ 100 ถึง 200 บาทต่อครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุวัช แสค์คำ เรื่อง พฤติกรรมการซื้อและบริโภคอาหารของแรงงานพม่าในจังหวัดสมุทรสาครที่ว่าแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามักเลือกรับประทานสินค้าที่มีราคาไม่สูงจนเกินไป มีการใช้จ่ายใช้สอยอยู่ระหว่าง 100 ถึง 200 บาทต่อวัน เน้นการประกอบอาหารด้วยตนเองเป็นหลักมากกว่าที่จะซื้อมารับประทาน (อนุวัช แสค์คำ, 2556, หน้า. 110-112) ขึ้นกับจำนวนสมาชิกในครอบครัวหากครอบครัวไหนมีบุตรค่าใช้จ่ายจะมากขึ้นจากเงินที่ต้องให้ไปโรงเรียนและเงินค่าขนม ค่าใช้จ่ายในเรื่องของค่าโทรศัพท์จะอยู่ที่ 300 บาทต่อเดือนโดยเติมเป็นครั้ง และค่าใช้จ่ายในการเดินทางสำหรับผู้เดินทางด้วยรถจักรยานยนต์อยู่ที่ 300 ถึง 500 บาทต่อเดือน ไม่มีค่าผ่อนรถจักรยานยนต์เนื่องจากซื้อด้วยเงินสดไม่มีค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับของมีเงินมาซึ่งจะมีในช่วงเทศกาลเท่านั้น แต่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยาสูบซึ่งไม่มากนัก มีการซื้ออุปกรณ์อำนวยความสะดวกบ้างเช่น โทรศัพท์ เต้าไฟฟ้า โทรศัพท์มือถือ พัดลม เป็นต้น นอกจากนี้เงินไปทำบุญบ้าง การซื้อสินค้ามักเดินทางไปไม่ไกลนัก เช่น ตลาดนัดบริเวณห้องพัก เนื่องจากมีราคาถูกและไม่ต้องเสียค่าเดินทาง สินค้าอื่น ๆ ที่ไม่มีในตลาดนัดจะเดินทางไปซื้อในตัวเมืองมหาชัย และมีบางรายที่สั่งซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์ให้มาส่งที่ห้องพักของตน

ช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้สถานประกอบการหลายแห่งต้องปรับลดเวลาการทำงาน จึงทำให้งานที่มีจำนวนไม่มากนักและต้องเดินทางกลับที่พักก่อนเวลา เพราะการขนส่งสินค้าเข้ามาในจังหวัดสมุทรสาครทำได้ยากลำบาก และการทำประมงที่ถูกจำกัด ระบบการทำงานของโรงงานในพื้นที่จะเป็น 2 รูปแบบคือ แบบเหมา จ่ายเงินเดือนเป็นรายวันตามที่ตกลงกัน และแบบตามชิ้นงานซึ่งจะจ่ายค่าแรงตามงานที่ทำได้ เช่น ในหนึ่งวันตัดปลาได้จำนวน 100 กิโลกรัม นายจ้างจะจ่ายเงินตามจำนวนกิโลกรัมที่ทำได้ ผลกระทบของการระบาดทำให้วัตถุดิบขาดแคลน โรงงานจึงไม่มีงานให้ทำ ทำให้พนักงานต้องกลับก่อนและได้รับค่าแรงเท่าที่ทำได้ บางครั้งต้องหยุดงานเป็นระยะเวลานานเนื่องจากในโรงงานพบผู้ติดเชื้อไวรัส Covid-19 ซึ่งทางโรงงานไม่ได้จ่ายค่าชดเชยใด ๆ แต่ส่งต่อเรื่องนี้ไปให้ทางประกันสังคมเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องของค่าชดเชย แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมารายหนึ่งได้ถูกปล่อยให้ใบอนุญาตทำงานหมดอายุเนื่องจากนายจ้างอ้างว่าไม่มีเวลาในการไปต่อบัตรให้ ด้วยสถานการณ์ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้ใบอนุญาตทำงานหมดอายุและไม่สามารถทำงานได้ น้องชายจึงได้มารับดูแลแทนในเรื่องของการจับจ่ายใช้สอย โดยให้เงินวันละ 100 บาท และให้ห้องเช่าในการอยู่อาศัย

การระบาดยังทำให้การใช้จ่ายในหลาย ๆ เรื่องต้องถูกลดทอนลงไป เช่น ค่ากินอยู่ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ยังใช้การได้จะไม่ซื้อใหม่ งดการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยเมื่อรายได้จากการทำงานลดลงจากการปิดสถานประกอบการชั่วคราว ทำให้ค่าแรงลดลงไปประมาณ 1,000 ถึง 3,000 บาทต่อเดือน แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาคาดหวังที่จะได้รับเงินช่วยเหลือจากประกันสังคมที่ส่งไปทุกเดือน แต่ยังคงไม่มีการช่วยเหลือเกิดขึ้นหากไม่ได้นายจ้างหรือผู้ประกอบการไปดำเนินการติดต่อให้ ซึ่งหลายคนไม่รู้ว่าระบบประกันสังคมนั้นสามารถขอชดเชยรายได้จากการปิดกิจการชั่วคราวของผู้ประกอบการ

“ได้เงินเลี้ยงลูก (ดูแลบุตร) คนแรกมา 2 เดือน พอไปติดต่อกับประกันสังคมเขาก็บอกว่าจะทำให้ ๆ แล้วก็ไม่ได้ไปครั้งนึงเราก็เสียเวลา เสียค่ารถแล้วต้องหยุดงาน พอลูกอีกคนคลอดก็ไม่ไปขอเลย เสียเวลา เสียเงินเราด้วย” (ดาเอ, สัมภาษณ์เมื่อ 7 เมษายน 2564)

สิทธิประโยชน์ของระบบประกันสังคมนั้นครอบคลุมผู้ที่จ่ายเงินให้กับประกันสังคมไม่ว่าจะเป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติ ซึ่งในกรณีของดาเอนั้นจะได้เงินสงเคราะห์บุตรเดือนละ 400 บาท จนถึงอายุ 6 ปี และค่าคลอดบุตร 13,000 บาทต่อการคลอด 1 คน (ศูนย์สารนิเทศ, 2562) ไม่เพียงแค่นั้น หลังจากผู้ประกอบการปิดกิจการชั่วคราว แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจากกลุ่มตัวอย่างคนหนึ่งใกล้ที่ใบอนุญาตทำงานจะหมดอายุ แต่นายจ้างไม่ได้ไปดำเนินการต่ออายุให้ โดยอ้างว่าติดช่วง

การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้บัตรหมดอายุและไม่สามารถทำงานได้ จึงต้องมาอาศัยอยู่กับน้องชายและให้น้องชายดูแล

“เมื่อก่อนทำงาน แต่ตอนนี้ไม่ได้ทำแล้ว บัตรขาด ไปทำงานไม่ได้ เจ้าของโรงงานเขาไม่ต่อให้อ่าง โควิด ๆ แล้วก็ขาดตอนนี้อาศัยอยู่กับน้องให้น้องเลี้ยง (ดู) ” (จอ ซา, สัมภาษณ์เมื่อ 7 เมษายน 2564)

เมื่อมีปัญหาในเรื่องการเงินแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามักช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม เช่น การปล่อยกู้ให้กับกลุ่มแรงงานด้วยกัน และช่วยเหลือเลี้ยงดูเช่นเดียวกับตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น หากไม่มีคนช่วยเหลือจริง ๆ จะเดินทางกลับประเทศของตน

หากมองในภาพรวมแล้วนั้นผู้ที่ว่างงานและผู้ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปจะได้รับเงินเป็นค่าจ้างต่อวันเช่นเดียวกับผู้ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม แต่ผู้ให้ข้อมูลที่ว่างานนั้นจะรับประทานอาหารเช้าและเครื่องดื่มร่วมกับน้องชายที่ให้เงินใช้ต่อวัน ทำให้เขามีเงินพอที่จะใช้จ่ายใช้สอยอย่างอื่น หรือช่วยเหลือน้องชายจากเงินที่เขาเหลือใช้ ซึ่งในสถานการณ์ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 นี้ทำให้เขาไม่ได้เดินทางไปไหนมาไหนและไม่ได้ใช้เงินนอกจากค่าบริโภค เพื่อประหยัดเงินไว้ช่วยเหลือน้องชายและไม่อยากสร้างภาระให้กับน้องชายมากนัก นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลที่ประกอบอาชีพค้าขายนั้นมีรายได้ไม่แน่นอนต่อวัน และไม่มีเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานใด จำนวนลูกค้าที่ลดลงจากการที่ต้องประหยัดค่าใช้จ่าย จึงต้องหาสินค้ามาขายเพิ่มเติมเป็นอุปกรณ์ป้องกันเชื้อไวรัส หรือขยับขยายร้านออกไปยังตลาดนัดข้างเคียงเพื่อให้มีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายประจำวัน

4.4.2.2 การส่งเงินกลับประเทศ

การส่งเงินกลับประเทศนั้นแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเลือกจะลดเงินในการส่งลงจากเดิม 3,000 ถึง 5,000 บาทต่อเดือนเป็น 1,000 ถึง 2,000 บาทต่อเดือน เพราะไม่มีงานนอกเวลาและงานในเวลาทีลดน้อยลงมาก บางเดือนเลือกที่ไม่ส่งเลย เพราะต้องนำเงินมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันหากไม่ส่งเงินกลับประเทศของตน กลุ่มตัวอย่างไม่มีความกังวลมากนักเนื่องจากที่บ้านเกิดไม่ได้ใช้จ่ายมากมายสามารถดำเนินชีวิตทั่วไปได้ นอกเสียจากเป็นช่วงฤดูที่ไม่มีการเพาะปลูก

“มีเงินก็ส่งให้ (มีเงินเหลือจากการใช้จ่าย) เดือนละสองพันกว่าบาท 2,400 บ้าง 2,500 บ้าง ถ้าไม่มีก็ไม่ส่งเลย เราก็ต้องกินต้องใช้ทางนี้ แล้วด้วยสถานการณ์แบบนี้ก็ไม่ไหว ส่งทางธนาคาร สะดวก” (ตาเอ, สัมภาษณ์เมื่อ 7 เมษายน 2564)

ลักษณะการส่งเงินเป็นอีกปัจจัยที่ช่วยในการประหยัดค่าใช้จ่าย ด้วยค่าธรรมเนียมในการส่งเงินที่ค่อนข้างสูงซึ่งการส่งเงินนั้นมีหลากหลายรูปแบบได้แก่การส่งเงินผ่านนายหน้า ต้องเป็นนายหน้าที่ไว้ใจได้ซึ่งมีค่าธรรมเนียมที่ต่างกันออกไปในแต่ละนายหน้า ต่อมาคือการโอนเงินผ่านธนาคารที่สะดวกต่อการโอนเงิน สุดท้ายเป็นการโอนเงินผ่านแอปพลิเคชัน ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพบว่านิยมโอนเงินผ่านธนาคารมากที่สุดเนื่องจากสะดวกและปลอดภัย เพียงเดินทางไปธนาคารที่ต้องการโอนเงิน เมื่อดำเนินการเสร็จสามารถแจ้งกับทางเจ้าของบัญชีที่ประเทศเมียนมาให้มารับเงินได้ บางส่วนนิยมโอนเงินผ่านแอปพลิเคชันอย่าง Western Union เพราะไม่ต้องเดินทางไปธนาคาร ต้องเสียค่ารถในการเดินทางสามารถโอนจากโทรศัพท์มือถือได้เลย จากนั้นจึงแจ้งกับทางครอบครัวที่บ้านเกิดให้รอรับเงิน ถึงแม้ค่าธรรมเนียมจะสูงกว่าแต่มีความสะดวกและไม่ต้องเดินทาง

ด้วยสถานการณ์การเมืองในประเทศเมียนมา ทำให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาบางส่วนเป็นห่วงครอบครัวที่บ้านเกิดบางเดือนมีการส่งเงินเพิ่มมากขึ้นโดยหักจากส่วนอื่น แต่ต้องมีความระมัดระวังเนื่องจากทางรัฐบาลทหารเมียนมาได้มีการตัดสัญญาณอินเทอร์เน็ต เนื่องจากมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสาร ได้มีการตัดสายอินเทอร์เน็ตจากประเทศไทยบริเวณอำเภอแม่สาย (JNC Team, 2021) ทำให้การโอนเงินล่าช้าออกไป หรือโอนเงินไม่ได้เลยหรือบางคนเลือกที่จะส่งเป็นกำลังใจไปแทน เพราะไม่สามารถกลับไปยังประเทศบ้านเกิดได้

จากผู้ให้ข้อมูลพบว่าไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลทำงานใดก็มีความจำเป็นที่ต้องส่งเงินกลับประเทศของตน เนื่องจากครอบครัวที่อยู่ทางประเทศเมียนมาจะนำเงินไปใช้จ่ายในช่วงนอกฤดูการทำเกษตรหรือนำไปใช้เลี้ยงดูบุตรหลานที่อยู่เมียนมา ผู้ให้ข้อมูลบางรายเป็นสามีภรรยาจะส่งเงินเพียงแค่มารเดียว หรือบางรายที่อาศัยอยู่กันเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ในประเทศไทยก็เลือกที่จะให้ใครบางคนในครอบครัวส่งเงินกลับไปเท่านั้น ซึ่งผลกระทบจากการระบอบทำให้พวกเขาลดเงินที่จะส่งกลับประเทศลง หรือปรับเปลี่ยนเป็นการส่งเงินแบบเดือนเว้นเดือน 3-4 เดือนครั้ง เพื่อให้ตนนั้นสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้โดยไม่ลำบากมากนัก

4.4.2.3 การเก็บออมเงิน

นอกจากการจับจ่ายใช้สอยและการส่งเงินกลับประเทศแล้ว การเก็บออมเป็นอีกเป้าหมายของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ต้องการเก็บเงินเพื่อส่งกลับประเทศของตนและต้องการความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากเดิมที่เคยเป็นอยู่ แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามักเก็บเงินไว้ใช้จ่ายและเพื่อซื้อสิ่งของอำนวยความสะดวกมักเก็บเป็นเงินสดมากกว่าการเก็บเงินเป็นสิ่งของมีมูลค่าอื่น ๆ เช่นทองหรือเพชร เนื่องจากเสี่ยงต่อการสูญหายและถูกขโมย โดยไม่ได้แบ่งว่าส่วนนี้ใช้ทำอะไร แต่เก็บเงินรวม ๆ กันและส่งเงินกลับประเทศส่วนหนึ่ง มีการส่งสินค้าจากประเทศไทยไปบ้างเนื่องจากสินค้ามีคุณภาพที่ดีกว่า และทางบ้านเกิดมีการส่งสิ่งของพื้นเมืองมาให้คนที่อยู่ในประเทศไทยด้วย

การเก็บเงินถูกจัดสรรและเปลี่ยนไปเมื่อเกิดการระบาดขึ้นโดยแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ต้องแบ่งเงินเก็บมาจำนวนหนึ่งเพื่อมาซื้ออุปกรณ์ในการป้องกันเชื้อโรค เช่น หน้ากากอนามัย เจล แอลกอฮอล์ เนื่องจากไม่มีความช่วยเหลือจากหน่วยงานใด ผู้ให้ข้อมูลได้รับแจกจากโรงงานและเจ้าของห้องเช่าคนละ 1 กล่อง ซึ่งไม่เพียงพอต่อการใช้งานเนื่องจากต้องใช้ทุกวันและต้องเปลี่ยนชิ้นใหม่ทุกวันมีบางคนที่ย้ายไปใช้หน้ากากผ้าแทนเพื่อความประหยัด ในช่วงต้นของการแพร่ระบาด อุปกรณ์ป้องกันโรคขาดตลาดเนื่องจากเกิดการกักตุนสินค้า ทำให้มีราคาสูงมาก ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งตัดสินใจที่จะสั่งซื้อหน้ากากอนามัยจากร้านค้าออนไลน์ในราคากล่องละ 400 บาท ซึ่งมีราคาสูงกว่าที่ควรจะเป็น แต่เนื่องจากกลัวไม่มีใช้และหากไม่ใส่จะถูกจับได้ จึงต้องซื้อไว้ก่อน

การเก็บออมเงินของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมานั้นเป็นการเก็บออมเงินตามปกติคือเงินส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายใช้สอยและเงินที่เก็บไว้เพื่อส่งกลับประเทศ แต่ไม่ได้ครอบคลุมถึงเงินสำรองในกรณีฉุกเฉินที่สามารถนำมาใช้ได้หากต้องหยุดงานชั่วคราวหรือต้องออกจากงาน เนื่องมาจากการที่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามีความเชื่อมั่นในการจัดการดูแลของรัฐบาลไทยที่จะทำให้สถานการณ์กลับมาเป็นปกติโดยเร็ว และการมาอาศัยอยู่ที่ประเทศไทยนั้นยังไม่เคยประสบกับเหตุการณ์ในลักษณะเช่นนี้มาก่อนพวกเขาจึงเลือกที่จะปรับตัวด้วยการประหยัด อดออม อย่างเช่นที่เคยมีประสบการณ์ก่อนเดินทางมาทำงานในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีการพึ่งพากันระหว่างกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในเรื่องของค่าใช้จ่าย เช่นการให้กู้ยืมเงินกันภายในกลุ่ม การแบ่งปันข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ หรือกิจกรรมประจำวันทั่วไปอย่างการให้ติดรถไปทำงานด้วยกัน เป็นต้น

4.5 ตารางสรุปผลข้อมูล

ผู้วิจัยได้สรุปการใช้ชีวิตร่วมกับแรงงานข้ามชาติผ่านมิติต่าง ๆ และการปรับตัวของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา เพื่อแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงไประหว่างก่อนการระบาดและหลังจากเกิดการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ดังต่อไปนี้

4.5.1 ตารางแสดงการใช้ชีวอำนาจกับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19

หัวข้อ	การใช้ชีวอำนาจของรัฐโดยตรง	การใช้ชีวอำนาจผ่านองค์กรเอกชน	การใช้ชีวอำนาจผ่านชุดความรู้ในชีวิตประจำวันและเศรษฐกิจ
กิจวัตรประจำวัน	<ul style="list-style-type: none"> - มาตรการล็อกดาวน์จังหวัด - ห้ามเคลื่อนย้ายแรงงาน - ตรวจสอบเชื้อไวรัส Covid-19 เชิงรุก 	<ul style="list-style-type: none"> - การตรวจวัดอุณหภูมิก่อนเข้าทำงาน - การตรวจเชื้อไวรัส Covid-19 เชิงรุกในสถานประกอบการ 	<ul style="list-style-type: none"> - การเว้นระยะห่างทางสังคม - อุปกรณ์ป้องกันเชื้อโรคในรูปแบบต่าง ๆ - การกักตัว 14 วัน
กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีมาตรการช่วยเหลือที่ชัดเจน - การปิดด่านชายแดน 	<ul style="list-style-type: none"> - กักตัวผู้อยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อหรือให้ไปตรวจเชื้อไวรัส Covid-19 ก่อนเข้ามาทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - เช่นเดียวกันกับกิจวัตรประจำวัน

4.5.2 ตารางแสดงการเปลี่ยนไปของวิถีชีวิตก่อนจนถึงระหว่างการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา

หัวข้อ	วิถีชีวิตก่อนการระบาด	วิถีชีวิตระหว่างระบาด	วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป
กิจวัตรประจำวัน			
ชีวิตการทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> - เดินทางไปทำงานด้วยรถโดยสารประจำทาง - ทำงานตามปกติ มีงานล่วงเวลาเกือบทุกวัน - ขายสินค้าได้ทุกวัน 	<ul style="list-style-type: none"> - รถโดยสารประจำทางลดน้อยลงจากมาตรการระยะห่างทางสังคม จึงทำให้ต้องรอรถนาน หรือต้องตื่นเช้าขึ้น ถึงบ้านดึกขึ้น - งานที่ทำน้อยลง ไม่มีงานล่วงเวลา บางโรงงานต้องปิดทำการชั่วคราวจากกา - ขายสินค้าได้ลดลง และสินค้าที่ส่งมาจากประเทศเมียนมามีน้อยลง 	<ul style="list-style-type: none"> - ซื้อรถจักรยานยนต์เพื่อเดินทางไปทำงานด้วยตัวเองหรือจักรยาน - เวลาว่างมากขึ้น ใช้เวลากับครอบครัว เนื่องจากไม่กล้าเดินทางไปไหนมาไหน - เปลี่ยนไปขายสินค้าภายในประเทศ และขายสินค้าเกี่ยวกับการป้องกันโรค
กิจกรรมกับครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> - พบปะสังสรรค์พูดคุยกันในวันหยุดกับญาติ - เดินทางไปเยี่ยมญาติเดินทางไปทำบุญกับครอบครัว - เดินทางกลับประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ได้เดินทางไปไหนและไม่ได้พบปะใครมากนัก เนื่องจากถูกห้ามไม่ให้เดินทางและการติดเชื้อ 	<ul style="list-style-type: none"> - ติดต่อสื่อสารกับญาติผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โทรติดต่อสื่อสาร แต่ไม่บ่อยนักเนื่องจากปัญหาทางเทคโนโลยี

4.5.2 ตารางแสดงการเปลี่ยนไปของวิถีชีวิตก่อนจนถึงระหว่างกาแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา

กิจกรรมทางศาสนา	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมกิจกรรมทางศาสนาเกือบทุกประเพณี - ดูแลรักษาความสะอาดบริเวณโดยรอบวัดเป็นกลุ่ม เช่นกวาดลานวัด 	<ul style="list-style-type: none"> - หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่มีการรวมตัวของคนหมู่มาก - มีการไหว้พระขอพรให้ตนปลอดภัย ไม่มีการติดเชื้อ 	<ul style="list-style-type: none"> - ยังคงเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา แต่เลือกกิจกรรมที่มีคนน้อย ไม่มีการทำความสะอาดบริเวณลานวัดเป็นกลุ่ม แต่จะเลือกไปทำด้วยตัวเอง
กิจกรรมทางเศรษฐกิจ			
การจับจ่ายใช้สอย	<ul style="list-style-type: none"> - มีการซื้อเครื่องมืออำนวยความสะดวกไม่ได้วางแผนเรื่องการใช้จ่ายเนื่องจากมีงานทำสม่ำเสมอ - เดินทางไปซื้อสินค้าที่อื่นนอกบริเวณที่พัก 	<ul style="list-style-type: none"> - รายได้ลดน้อยลง จึงต้องลดการจับจ่าย มีของอะไรที่ยังใช้ได้ให้ใช้ไปก่อน - ยังไม่ได้วางแผนการใช้จ่าย แต่คิดว่าจะวางแผนหากเกิดการระบาดขึ้นอีกรอบ - เดินทางไปจับจ่ายแค่ตลาดนัด ร้านค้าโดยรอบที่พัก 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการระมัดระวังในการจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น - เริ่มมีการวางแผนทางการเงินเช่น เก็บออมเพิ่มมากขึ้น ส่งเงินกลับบ้าน ประเทศน้อยลง
การเก็บออมเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - เก็บออมเพื่อซื้อสินค้า และจับจ่ายใช้สอยสินค้าอื่นนอกจากสิ่งของเครื่องใช้ - แบ่งเงินส่วนหนึ่งไว้ส่งกลับบ้านประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - แบ่งเงินเก็บออกมาเพื่อซื้ออุปกรณ์ป้องกันโรค - ลดเงินส่งกลับบ้านประเทศลง หากเดือนไหนไม่พอใช้จะไม่ส่งให้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ลดการเก็บออมลงและลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น - เนื่องจากไม่มีหน่วยงานใดมาช่วยเหลือและชดเชยรายได้ - ยังคงส่งเงินกลับบ้านประเทศพอสมควร

จากตารางจะเห็นได้ว่าภายใต้การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 นั้นสะท้อนให้เห็นถึงการใช้อำนาจจากหลายฝ่าย เข้ามามากำกับดูแล ควบคุมการใช้ชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการใช้ชีวอำนาจรัฐทางตรง การใช้ชีวอำนาจผ่านองค์กรเอกชน ผ่านชุดความรู้ในชีวิตประจำวันและเศรษฐกิจ แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาหลายเป็นกลุ่มเสี่ยงที่รัฐมองเป็นสิ่งผิดปกติที่ต้องเข้าไปจัดการดูแลปกป้องประชาชนที่ยังเป็นปกติอยู่ ด้วยการควบคุม การเดินทาง ควบคุมเนื้อตัวร่างกายให้รู้สึกว่าจะไม่สามารถแพร่กระจายเชื้อโรคได้ และกักกันพวกเขาให้อยู่แต่ในบริเวณที่จำกัดด้วยเหตุนี้ทำให้พวกเขาไม่ได้วางแผนการใช้ชีวิตเนื่องจากคาดหวังที่จะพึ่งพาสวัสดิการจากรัฐบาลที่เข้ามาชดเชย แต่ก็มีเพียงแค่ความช่วยเหลือจากผู้ประกอบการที่เข้ามาช่วยเหลือและกลุ่มองค์กรนอกภาครัฐที่เข้ามาช่วยเหลือบางส่วนทำให้พวกเขานั้นเลือกที่จะพึ่งพาตัวเองด้วยการลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ลง และขอรับความช่วยเหลือจากกลุ่มญาติพี่น้องที่ยังพอช่วยเหลือกันได้อยู่บ้าง อย่างไรก็ตามการส่งเงินกลับประเทศของตนก็ยังเป็นอีกหนึ่งอย่างที่ขาดไม่ได้ แม้รายได้จะลดลงแต่ก็ยังมีคามจำเป็นที่จะต้องส่งเงินกลับประเทศเนื่องจากมีครอบครัวที่บ้านเกิดให้ดูแล

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง ฮาบีทิสและชีวอำนาจกับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในจังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในระลอกที่สอง การใช้ชีวอำนาจที่เกิดขึ้นในพื้นที่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร และวิเคราะห์การปรับตัวของฮาบีทิสที่ส่งผลมาจากชีวอำนาจของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพผ่านปรากฏการณ์วิทยา การศึกษาผ่านเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากกลุ่มตัวอย่างแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจำนวน 15 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงตีความโดยผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นออกเป็น 3 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 อภิปรายผล

ส่วนที่ 2 สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

5.1 อภิปรายผล

ประเด็นที่น่าสนใจจากการศึกษาเรื่อง วิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในจังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่เรื่องของการที่รัฐเข้ามามีบทบาทในการควบคุมดูแลการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในจังหวัดสมุทรสาครในระลอกแรกนั้นการควบคุมไม่เข้มงวดนักด้วยจำนวนผู้ติดเชื้อที่น้อย ต่อมาการระบาดระลอกสองที่มีต้นตอจากแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาและจำนวนผู้ติดเชื้อที่สูงทำให้ต้องสั่งปิดจังหวัดและดูแลอย่างเคร่งครัด โดยที่รัฐไม่ได้ใช้อำนาจตรงในการเข้ามาจัดการเรื่องการระบาดแต่ ส่งอำนาจผ่านทางภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาคเอกชน ให้ดูแลแรงงานข้ามชาติของตนให้ปลอดภัยหากฝ่าฝืนจะมีโทษ หน่วยงานนอกภาครัฐที่สนับสนุนเรื่องการตรวจหาเชื้อและติดต่อประสานงานกับแรงงานข้ามชาติหรือประชาชนด้วยตนเอง ที่คอยสอดส่องความปกติและความไม่ปกติของผู้คนรอบข้าง ระบบการขนส่งที่เกิดปัญหาขึ้นเมื่อมีนโยบายในการควบคุมและการเว้นระยะห่างทางสังคม อีกประเด็นหนึ่งคือในเรื่องของสวัสดิการที่ได้รับไม่เท่ากัน จากกรณีเงินช่วยเหลือ 33 เรารักกัน หรือโครงการช่วยเหลือต่าง ๆ ของรัฐ ที่ได้รับเฉพาะผู้มีบัตรประชาชนไทย แต่กับแรงงานข้ามชาติที่จ่ายเงินให้กับระบบประกันสังคมไม่ได้รับในส่วนนี้ หรือแม้แต่การติดต่อขอเงินช่วยเหลือก็ทำได้อย่างยากลำบาก

ทำให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาต้องการปรับตัวจากการบังคับใช้มาตรการต่าง ๆ ที่กล่าวมาในข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นการนำเอาประสบการณ์ที่เคยพบเจอในอดีตจากการใช้ชีวิตยากลำบาก

นำมาปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 และการพึ่งพากันระหว่างกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาดังต่อไปนี้

5.1.1 ชีวิตอำนาจกับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา

การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในระลอกที่สองในจังหวัดสมุทรสาครซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก การออกนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อจัดการกับเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าร่างกายของเขานั้นมีค่า การมีสุขภาพกายที่ดีจะทำให้ชีวิตดีขึ้น การป้องกันโรคเพื่อไม่ให้ร่างกายผิดปกติและทำให้ร่างกายพร้อมใช้งานได้อยู่ตลอดเวลา (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2564, หน้า. 12) ร่างกายเหล่านั้นพร้อมเป็นกำลังขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่เป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมบริการ และการประมงที่เป็นระบบเศรษฐกิจหลักภายในจังหวัดสมุทรสาคร เมื่อเกิดการระบาดในกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ทำให้พวกเขาถูกมองว่าไม่ดูแลสุขภาพของตน ลักษณะการรับประทานอาหาร ความเป็นอยู่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ที่กล่าวมานี้จึงมีคำสั่งควบคุมต่าง ๆ ที่พยายามจำกัดพวกเขาไม่ให้เดินทางไปไหน ห้ามทำอะไร และต้องถูกตรวจสอบเพื่อให้สถานะกลายเป็นปกติโดยเร็วที่สุดเมื่อคนในสังคมรับรู้ถึงความผิดปกติที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงาน ความเป็นอยู่ของพวกเขาจึงเกิดการสอดส่องหาแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่เดินทางออกมาจากจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อไม่ให้พวกเขาเหล่านั้นได้รับความผิดปกตินี้ไปด้วย จากข่าวการไม่ต้อนรับไม่ขายสินค้าให้กับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ข่าวที่นำแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาไปปล่อยทิ้งไว้ที่ริมถนน (ทีมข่าวอาชญากรรม, 2563) ซึ่งเกิดจากการที่ประชาชนหวาดกลัวกับเชื้อไวรัส Covid-19 กลายเป็นภาพจำที่ไม่ดีต่อแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา (WHO, 2563) กลายเป็นกระแสในสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับการออกมาปกป้องและขอร้องไม่ให้กีดกันแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา การถูกสอดส่องและการออกกฎหมายเพื่อควบคุมทำให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ไม่สามารถเดินทางไปเยี่ยมญาติที่อยู่ในจังหวัดอื่นในประเทศไทยได้ รวมถึงการปิดด่านชายแดนทำให้พวกเขาไม่สามารถเดินทางกลับไปยังประเทศบ้านเกิดได้ด้วยเช่นกัน พวกเขาจึงต้องอาศัยอยู่แต่ในห้องพัก เมื่อทำงานเสร็จต้องเดินทางกลับมายังที่พักออกไปซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้แค่ในบริเวณจำกัดคือโดยรอบที่พักเท่านั้น แต่ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้พวกเขาใช้การติดต่อสื่อสารผ่านวิดีโอคอล การเล่นเกมโซเชียลมีเดีย ในการติดต่อสื่อสารกับญาติที่อยู่ห่างออกไปซึ่งไม่สามารถใช้งานได้เป็นเวลานานด้วยข้อจำกัดทางเทคโนโลยี

การสร้างความปลอดภัยใหม่ ชีวิตวิถีใหม่ หรือวิถีชีวิตใหม่ เป็นหนึ่งในการใช้ชีวิตอำนาจเข้ามาควบคุมเนื้อตัวร่างกายในรูปแบบของการสร้างวินัย ซึ่งมีเซล ฟุโกต์ ได้กล่าวถึงการสร้างวินัยว่าเป็น

การทำให้ร่างกายมนุษย์กลายเป็นวัตถุเพื่อให้สามารถควบคุมได้ วินัยจึงเป็นชุดความคิดหนึ่งที่น่ามาครอบงำและบงการตัวเราเอง (Foucault, 1977) การเว้นระยะห่างทางสังคมอย่างน้อย 1 เมตร การที่ต้องล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์เป็นประจำและหลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่ที่เป็นศูนย์รวมของคนหมู่มาก ความปกติที่เกิดขึ้นนี้ไม่ได้คำนึงถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้น การเดินทางไปทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่อาศัยการเดินทางด้วยรถรับจ้างซึ่งมีจำนวนที่อย่างน้อยและเดินทางกันอย่างแออัด ต้องทำการเว้นระยะห่างทางสังคมออกไปเหลือที่นั่งเพียงแค่ 10-20 คนต่อคันทำให้พวกเขาต้องแย่งกันเพื่อให้ทันรถในแต่ละเที่ยว ระบบขนส่งมวลชนในพื้นที่ที่ไม่ได้รองรับการทำงานและยังมีราคาแพงไม่เหมาะกับการใช้เดินทางเป็นประจำ ทำให้พวกเขาต้องซื้อรถจักรยานยนต์หรือจักรยานเพื่อเดินทางไปทำงาน การเว้นระยะห่างทางสังคมยังส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในบริเวณโดยรอบที่พัก เนื่องจากการพบปะสังสรรค์กันนั้นเป็นกิจกรรมที่มีการรวมตัวของคนหมู่มาก ทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดการติดเชื้อไวรัส Covid-19 ได้ แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจึงเลือกที่จะอาศัยอยู่ในห้องของตนมากกว่าการออกมาทำกิจกรรมภายนอก และยังมี การตรวจสอบความผิดปกติของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาว่าเป็นปกติสามารถทำงานได้ จากการให้โรงพยาบาลเข้ามาตรวจหาเชื้อเชิงรุก และหากเป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงจะถูกกักตัวไม่ให้มาทำงาน

แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาได้รับความยากลำบากในการใช้ชีวิต และมีความคาดหวังว่า หากตนได้รับความเดือดร้อนจะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยเมื่อแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย มีการคาดหวังว่าจะได้รับสวัสดิการจากประเทศไทยที่ดีกว่าจากประเทศของตนด้วยความคาดหวังที่มีนั้น ทำให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาไม่ได้วางแผนหรือเตรียมรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินเมื่อเดินทางไปเรียกร้องเกี่ยวกับเงินช่วยเหลือกับหน่วยงานต้นสังกัดกลับไม่ได้รับความคืบหน้าอย่างที่ควรจะเป็น แต่ยังมีผู้ประกอบการบางรายที่ดำเนินเรื่องติดต่อเพื่อให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาได้รับเงินช่วยเหลือจากสำนักงานประกันสังคม นอกจากนี้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นไม่ถูกส่งมาในบริเวณพื้นที่นี้ นอกจากการเข้ามาตรวจหาเชื้อไวรัส Covid-19 จากกลุ่มองค์กรนอกภาครัฐ (Non-Government Organization) ซึ่งสิ่งของสนับสนุนนั้นถูกนำไปช่วยเหลือกับโรงพยาบาลสนามมากกว่านำมาให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในพื้นที่

5.1.2 ฮาบิทัสและการปรับตัวของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา

จากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 พบว่ามีการใช้ชีวิตอำนาจผ่านทางรูปแบบต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาในข้างต้นส่งผลต่อการปรับตัวของฮาบิทัสของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่เกิดจากการซึมซับลักษณะทางสังคมที่ปรากฏอยู่โดยรอบเข้าไปกลายเป็นทุนในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งทุนที่เคยมีมาจากแหล่งที่อยู่อาศัยเดิมนั้นยังคงอยู่ (Bourdieu, 1982) โดยในแต่ละบุคคลนั้นมีทุนที่

ติดตัวมาแตกต่างกันออกไปทำให้การปรับตัวแตกต่างกันด้วย แต่นั่นไม่ใช่ปัจจัยเพียงอย่างเดียวที่ก่อให้เกิดการปรับตัวเท่านี้ การซึมซับและเปลี่ยนแปลงลักษณะอุปนิสัยให้ใกล้เคียงกับสังคมที่เป็น เพื่อปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตของชาวไทยไม่ว่าจะเป็นเรื่องการอดทนต่อการทำงานหนัก ไม่เกียจคร้าน เสี่ยงต่อการโดนละเมิดสิทธิมนุษยชนอยู่บ่อยครั้งเพื่อยกระดับความเป็นอยู่และชีวิตของตนให้ดียิ่งขึ้น (ปริดา รอดนวล, 2551) เป็นอีกหนึ่งการปรับตัวของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา การปรับตัวของอาบิทัสนั้นถูกแบ่งได้เป็น 3 ระดับตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ระดับสังคม และระดับชุมชน จากการศึกษพบว่ามีการปรับตัวในระดับปัจเจกและระดับสังคมมากที่สุด จากการที่พวกเขาใส่หน้ากากเวลาออกนอกสถานที่ หรือเว้นระยะห่างทางสังคม ยอมให้ตรวจวัดอุณหภูมิก่อนเข้าพื้นที่ แต่การกระทำเหล่านี้มีข้อยกเว้นเมื่อพวกเขาอาศัยอยู่ในพื้นที่ส่วนตัว ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ความเป็นอยู่ทำให้พวกเขาเลือกที่จะหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนดมา อย่างไรก็ตามการปรับตัวของอาบิทัสในระดับสังคมพบเห็นได้จากการที่พวกเขาพึ่งพาอาศัยกันในช่วงของการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเงิน การสร้างกลุ่มสังคมออนไลน์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับเชื้อไวรัส Covid-19 ที่ข้อมูลจากหน่วยงานรัฐไม่ได้ช่วยเหลือพวกเขามากนัก นอกจากนี้ การปรับตัวในระดับชุมชนเป็นสิ่งที่เห็นได้ยากที่สุด เนื่องจากเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับบรรณนิย ซึ่งการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในครั้งนี้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อจนถึงขั้นเปลี่ยนแปลงบรรณนิยของกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา

จะเห็นได้ว่าการปรับตัวของอาบิทัสของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจากชีวิตอานาจนั้น ยังมีการดึงเอาประสบการณ์ที่เคยพบเจอความยากลำบากแต่เดิมที่พบเจอจากการเดินทางมายังประเทศไทย นำมาปรับตัวให้สามารถอยู่รอดได้ ด้วยการจัดการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ให้เหมาะสม ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น มีการแบ่งรายจ่ายไปใช้สำหรับอุปกรณ์ป้องกันเชื้อไวรัส Covid-19 ซึ่งส่วนของการส่งเงินกลับประเทศยังคงกระทำเช่นเดิมแต่มีการปรับตัว ด้วยการส่งเงินลดลงหรือการส่งเงินแบบเดือนเว้นเดือน นอกจากนี้ยังเลือกที่จะไม่เดินทางไปไหนมาไหนมากนัก และเดินทางกลับที่พักทันทีเมื่อเลิกงานหรือจับจ่ายใช้สอยเสร็จ เพื่อเป็นการป้องกันตัวเองจากการติดเชื้อและไม่ทำให้กลุ่มแรงงานชาวเมียนมาที่ตนอาศัยอยู่นั้นได้รับผลกระทบจนไม่สามารถไปทำงานได้

การศึกษาชั้นนี้มีผลการศึกษาที่คล้ายคลึงกับงานศึกษาของ ดุษฎี อายุวัฒน์, สุกัญญา เอม อัมธรรม และอภิศักดิ์ ธีระวิสิษฐ์ (2553) เรื่องวิถีชีวิตแรงงานไทยในไต้หวัน : การศึกษาในถิ่นปลายทาง ซึ่งเป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกันกับแรงงานไทยที่ย้ายไปทำงานที่ประเทศไต้หวันโดยแรงงานส่วนมากจะมีอายุตั้งแต่ 20-34 ปี การศึกษานอกโรงเรียน รวมไปถึงระดับปริญญาตรี การเดินทางเข้าประเทศมาผ่านนายหน้าซึ่งการทำงานไม่ได้ราบรื่นนักเนื่องจากมีปัญหาหลายอย่าง ปัญหาสุขภาพติด การหนีเช่าทำงาน หรือการไม่เข้าใจวัฒนธรรมความเป็นอยู่ซึ่งแรงงานข้ามชาติชาว

เมียนมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบปัญหาการใช้ชีวิตเช่นเดียวกันแต่ปัญหาของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมานั้นผนวกรวมไปกับเรื่องของการระบาดเข้าไปด้วย จึงทำให้พบปัญหาสูงกว่าแรงงานไทยในไต้หวัน เมื่อก้าวถึงเรื่องของสุขภาพของแรงงานข้ามชาตินั้น การศึกษาของ ปิยะธิดา นาคะเกษียร และฤดี ปุงบางกระตี (2556) เรื่องการศึกษาวิถีชีวิต ปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของแรงงานข้ามชาติกลุ่มชาติพันธุ์มอญในบริบททางสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร โดยศึกษาผ่านแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมากลุ่มชาติพันธุ์มอญด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบทั้งมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมพบว่า การเจ็บป่วยมักไม่ได้รับการดูแลจากระบบบริการสุขภาพ มีความรู้สึกที่ไม่เป็นธรรมต่อการรักษาและการบริการ เมื่อเกิดการเจ็บป่วยก็ไม่สามารถรักษาต่อได้ เนื่องจากขาดความรู้ในการดำเนินการ และสื่อที่ผลิตออกมาไม่สามารถตอบโจทย์พวกเขาได้ เนื่องจากเป็นสื่อภาษาเมียนมาทำให้ไม่เข้าใจสิ่งที่ต้องการจะสื่อสาร เช่นเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ว่าการเข้ารักษาหรือการติดต่อราชการใด ๆ ทำได้ยากและรู้สึกว่าจะไม่เป็นธรรมต่อตนเอง จึงไม่ยอมไปติดต่อกับหน่วยงานรัฐเท่าใดนัก เป็นผลให้นายจ้างต้องดำเนินการเป็นส่วนใหญ่และเกิดเหตุการณ์ต่อใบอนุญาตทำงานไม่ทัน และการศึกษาของ กัญยปริญ ทองสามสี ณิชรรช หลักชัยกุล และอิสระ ทองสามสี (2563) เรื่อง การคุ้มครองแรงงานต่างด้าวตามสิทธิกองทุนประกันสังคมและกองทุนเงินทดแทนในสถานประกอบการจังหวัดปัตตานี โดยศึกษาเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามพบว่า แรงงานข้ามชาติมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ์และข้อกำหนดของระบบประกันสังคม รวมไปถึงมีการรักษาสวัสดิการชดเชยหรือการรักษาในระดับที่มาก แต่การรับสิทธิ์ในเรื่องของการคลอดบุตรยังมีจำนวนที่น้อยอยู่ ด้วยความเข้าใจที่มากนี้เป็นผลมาจากการนโยบายและมาตรการระดับชาติที่ต้องการลดความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรม และการเลือกปฏิบัติต่อแรงงานข้ามชาติ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของผู้วิจัยที่พบว่าแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประกันสังคมเท่าใดนักและการใช้สิทธิ์ที่เป็นไปได้ยาก งานศึกษาของทัศนวรรณ ภูมิไชยโชติ (2560) เรื่อง การตัดสินใจทำประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาจังหวัดสมุทรสาครตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2557 พบว่าแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามีการทำประกันสุขภาพเป็นจำนวนสูงถึงร้อยละ 56.8 จากจำนวน 236 คน ซึ่งเป็นผู้หญิงมากที่สุด และเป็นกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 18-28 ปี มีความสนใจทำประกันชีวิตมากที่สุด แม้ในงานศึกษาของผู้วิจัยไม่ได้มีการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำประกันของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา แต่มีส่วนในการอธิบายการเข้าถึงสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาได้ และยังทำให้เห็นการใช้อำนาจของรัฐผ่านหน่วยงานต่าง ๆ การศึกษาชิ้นนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงระบบโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 เช่น ระบบการคมนาคมที่ไม่สะดวก ระบบสวัสดิการและความช่วยเหลือที่ไม่ครอบคลุมต่อคนทุกกลุ่ม และการวางแผนในการดูแลเชื้อไวรัสที่หละหลวมเมื่อมีการเกิดการระบาดของเชื้อไวรัส หรือโรค

ระบาดขึ้นต้องมีการเปลี่ยนแปลง และเกิดการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตขึ้นใหม่เพื่อให้การใช้ชีวิตดำเนินต่อไปได้ รัฐจะต้องเข้ามาดำเนินการควบคุมให้กลับเข้าสู่สภาวะปกติโดยเร็วที่สุดเพื่อให้เศรษฐกิจและสังคมไปต่อ ส่วนสิ่งที่ไม่สอดคล้องนั้นคือการใช้เทคโนโลยีของรัฐที่ไม่ได้นำเอาเทคโนโลยีหรือประสบการณ์ที่เคยเกิดการระบาดของโรคมามาก่อนมาปรับใช้ เช่น การใช้แอปพลิเคชันหลากหลายโปรแกรม แต่ระบบการทำงานทับซ้อนกันมีความไม่เสถียรของระบบที่ใช้ ไม่มีการใช้เทคโนโลยีเรื่องการคำนวณความเสี่ยงในการระบาด การสร้างโมเดลจำลองการระบาดหรือการใช้ระบบติดตามตัวที่ไม่ตอบสนองต่อความเป็นอยู่

จากกรอบแนวคิดที่กล่าวถึงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในประเทศไทยทำให้รัฐบาลเข้ามาควบคุมดูแลด้วยการออกมาตรการ ได้แก่ การกำหนดพื้นที่เป็นสีเพื่อแสดงจำนวนผู้ติดเชื้อ มาตรการในการล็อกดาวน์จังหวัด หรือพื้นที่ที่มีจำนวนผู้ติดเชื้อเป็นจำนวนมาก การตรวจหาเชิงรุกและการเร่งฉีดวัคซีนให้แก่ประชาชน เพื่อดูแลประชาชนให้ปลอดภัยจากเชื้อไวรัส Covid-19 แต่เชื้อไวรัส Covid-19 นี้ได้ส่งผลกระทบต่อแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเนื่องจากเกิดการระบาดขึ้นภายในตลาดแพกกลางกุ้ง ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาอาศัยและทำงานอยู่เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงมุ่งเป้าไปที่กลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเป็นหลักเพื่อมาควบคุมให้เป็นไปตามแบบแผนที่สามารถดูแลไม่ให้พวกเขากลายเป็นกลุ่มเสี่ยงในการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสต่อไปได้ เช่น การควบคุมพื้นที่ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาไม่ให้เดินทางออกนอกพื้นที่ การค้นหาเชิงรุกกับกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ตรวจสอบว่าแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมานั้นปกติหรือไม่ และการสร้างวินัยด้วยนโยบายชีวิตวิถีใหม่ การเว้นระยะห่างทางสังคม

ซึ่งนโยบายเหล่านี้ทำให้วิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเปลี่ยนไปไม่ว่าจะเป็นการที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับชาวไทยที่มีความระมัดระวังเชื้อไวรัส Covid-19 ไม่เดินทางไปไหนมาไหนที่ออกจากจังหวัด ด้วยค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นและความเป็นอยู่ที่ยากลำบากจึงเกิดการปรับตัวโดยสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบของฮาบทัสที่มีติดตัวมาแต่เดิม อย่างไรก็ตามรัฐบาลได้มีมาตรการในการผ่อนปรนบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการขยายเวลาในการต่ออายุใบอนุญาตทำงานให้กับกลุ่มแรงงานข้ามชาติ ลดเงินที่ต้องส่งสมทบประกันสังคมลงซึ่งเป็นเพียงนโยบายที่ช่วยเหลือได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น

อย่างไรก็ตามงานศึกษาชิ้นนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ความเสี่ยงต่อการติดเชื้อของผู้วิจัย และเรื่องของความลำบากในการเดินทางลงพื้นที่เก็บข้อมูลในช่วงการล็อกดาวน์จังหวัดสมุทรสาคร ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลจากผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มากนัก เช่น แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่อาศัยอยู่ในตลาดแพกกลางกุ้ง หรือผู้ติดเชื้อไวรัส Covid-19 จะมองเห็นภาพผลกระทบที่ชัดเจนมากกว่า

5.2 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 นั้นส่งผลกระทบต่อผู้คนทั่วโลก รวมไปถึงในประเทศไทยด้วย โดยรัฐบาลไทยได้เข้ามามีบทบาทในการควบคุมดูแลประชาชนให้ปลอดภัยจากการระบาดในครั้งนี้ ในการระบาดระลอกที่หนึ่งนั้นการระบาดเริ่มจากกรุงเทพมหานครและแพร่กระจายไปทั่วทั้งประเทศ ปฏิบัติการของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นการใช้ชีวิตวิถีใหม่ การเว้นระยะห่างทางสังคม การตรวจค้นหาเชิงรุก ทำให้สถานการณ์คลี่คลายลง หลังจากนั้นปลายปีเดียวกัน เกิดการระบาดระลอกที่สองที่ตลาดแพกลางกิ่งจังหวัดสมุทรสาคร เป็นสถานที่ที่มีแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเป็นจำนวนมากอาศัยและทำงานอยู่ที่นี่ ในวันแรกของการระบาดพบผู้ติดเชื้อกว่า 500 คนและเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ จนต้องล็อกดาวน์จังหวัดและห้ามเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติออกนอกพื้นที่ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาถึงวิถีชีวิตของชาวเมียนมาในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 และการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตระหว่างการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้พบว่ามีปัจจัยหลายอย่าง que เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ไม่ว่าจะเป็นจากการใช้ชีวิตอำนาจในการควบคุมเนื้อตัวร่างกาย และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาด้วยสิ่งอื่น

5.2.1 ชีวิตอำนาจและการควบคุมวิถีชีวิตแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา

ในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ในช่วงการระบาดระลอกแรกนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตน้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงในระลอกที่สอง เช่น การปรับใช้ ชีวิตวิถีใหม่ การใส่หน้ากาก การล้างมือ การเว้นระยะห่างทางสังคม การเดินทางไปทำงานที่ต้องเว้นระยะห่างทางสังคมทำให้เที่ยวรถไม่พอ และต้องซื้อรถจักรยานยนต์เพื่อเดินทางไปทำงาน เมื่อเกิดการระบาดระลอกที่สองซึ่งมีจุดเริ่มต้นที่ตลาดแพกลางกิ่งจังหวัดสมุทรสาคร เป็นสถานที่ทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจำนวนมาก ทำให้เกิดการควบคุมเหล่าแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในจังหวัดสมุทรสาครไม่ให้เดินทางไปไหนมาไหน และมีการกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนเดินทาง เมื่อมองผ่านชีวิตอำนาจของ พูโกต์นั้น ทำให้เห็นลักษณะการใช้อำนาจที่เข้ามาควบคุมเนื้อตัวร่างกายผ่าน องค์กร สถาบัน ชุดความรู้ต่าง ๆ ได้แก่

5.2.1.1 ชีวิตอำนาจผ่านหน่วยงานของรัฐ

การควบคุมผ่านหน่วยงานของรัฐเป็นการใช้อำนาจ ในลักษณะที่สามารถมองเห็นได้ง่าย เนื่องจากมีการออกเป็นกฎหมาย พระราชบัญญัติ ประกาศจังหวัดต่าง ๆ เป็นลักษณะของอำนาจที่สั่งการเป็นลำดับ เช่น การประกาศห้ามเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ 896/2563 หรือ

การที่ต้องตรวจสอบผู้เดินทางเข้าออกจังหวัดสมุทรสาครอย่างเข้มข้นอำนาจผ่านทางกฎหมาย จะใช้ความแข็งแกร่งเข้ามาจัดการเนื้อตัวร่างกาย เช่น การออกประกาศให้สวมหน้ากากตลอดเวลาที่เดินทางในพื้นที่สาธารณะหากไม่ปฏิบัติตามจะมีโทษปรับหรือจำคุก นอกจากนี้รัฐยังใช้มาตรการในการควบคุมดูแลเนื้อตัวร่างกายประชาชน ได้แก่ การใช้ชีวิตวิถีใหม่ การกักตัว และการเว้นระยะห่างทางสังคมเพื่อลดความแข็งแกร่งของอำนาจลง

การใช้ชีวิตวิถีใหม่ ที่หมายถึงการใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ที่ต่างไปจากอดีตเพราะมีสิ่งมากระทบจนทำให้แบบแผนที่เคยปฏิบัติกันอยู่นั้นเปลี่ยนไปได้แก่ การล้างทำความสะอาดสถานที่ด้วยเครื่องมือทำความสะอาด การล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ และการสวมหน้ากากอนามัยอยู่ตลอดเวลา การสร้างชีวิตวิถีใหม่ที่ไม่ได้มีการสนับสนุนในเรื่องอุปกรณ์ ข้าวของเครื่องใช้ในการสร้างชีวิตวิถีใหม่ ทำให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในเรื่องของหน้ากากผ้า หน้ากากอนามัย เจลล้างมือต่าง ๆ ในระยะหลังการแพร่ระบาดระลอกที่สอง มีการช่วยเหลือจากทางภาคเอกชนด้วยการแจกจ่ายหน้ากากอนามัยให้กับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา แต่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการใช้งานนอกจากนี้การใช้ชีวิตวิถีใหม่นั้นหมายถึงการที่มาปฏิสัมพันธ์กันน้อยลง หรือการทำงานที่บ้านเพิ่มมากขึ้น สำหรับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาการทำงานที่บ้านเป็นไปได้ยากด้วยลักษณะของการทำงานและลักษณะของการอยู่อาศัย การสร้างชีวิตวิถีใหม่จึงทำให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาไม่ได้เปลี่ยนแปลงชีวิตไปในรูปแบบใหม่มากนัก และต้องพบกับความเสี่ยงที่จะติดเชื้อในระหว่างการทำงานด้วย

การระบาระลอกที่สองได้เปลี่ยนจังหวัดสมุทรสาครให้กลายเป็นพื้นที่กักกันโรค หรือพื้นที่กักตัวชั่วคราวในการควบคุมเชื้อไวรัส Covid-19 ไม่ให้แพร่ระบาดออกไปกระทบต่อพื้นที่จังหวัดอื่นในช่วงแรกนั้นการกักตัวมักใช้กับผู้ที่เดินทางมาจากต่างประเทศเพื่อทำการสังเกตอาการเพราะเชื้อไวรัส Covid-19 นั้นมีระยะฟักตัวที่ 10-14 วันมากกว่าหรือน้อยกว่าขึ้นกับสายพันธุ์ที่พบ แต่ต่อมาได้ถูกปรับเปลี่ยนให้ใช้การกักตัวเป็นการสังเกตอาการจากผู้ที่เป็นกลุ่มเสี่ยง ผู้ที่มีความใกล้ชิดกับผู้ติดเชื้อ ผู้ที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยงตามที่ ศบค. ได้กำหนดออกมาเป็นพื้นที่สีต่าง ๆ ตั้งแต่สีแดงเข้มคือพื้นที่ที่มีผู้ติดเชื้อสะสมเป็นจำนวนมาก ลดลงตามลำดับสี คือ สีแดง สีส้ม สีเหลือง และสีเขียวที่ไม่มีการติดเชื้อมาในระยะเวลาหนึ่งแล้วโดยนิยามการกักตัว โดยที่ต้องอยู่ในสถานที่กักกันที่รัฐจัดหาไว้ให้จากที่กล่าวมาการล็อกดาวน์จังหวัดสมุทรสาครมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับการสร้างสถานที่กักกัน หรือสถานที่กักตัวขนาดใหญ่ทำให้กระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในจังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากถูกตรวจสอบเชื้อโรคอย่างสม่ำเสมอจึงมีผู้ประกอบการบางรายนำแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาออกไปทิ้งไว้ข้างถนนเพื่อหลบเลี่ยงปัญหาหากแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเหล่านั้นตรวจพบเชื้อไวรัส Covid-19 ประชาชนในจังหวัดเกิดความหวาดระแวงต่อผู้อื่นว่าจะเป็นผู้อยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อหรือไม่ แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาหลายมาเป็นจุดสนใจมากยิ่งขึ้นเมื่อพวกเขาเป็นกลุ่ม

คนที่มีการติดเชื้อมากที่สุดในจังหวัด ทำให้พวกเขาไม่กล้าที่จะเดินทางไปไหนมาไหนในระยะทางที่ไกลจากที่พัก มีบางกลุ่มที่พยายามหลบหนีออกจากจังหวัดแต่ถูกนำตัวส่งกลับมาในจังหวัดได้ การควบคุมและกักกันนี้ส่งผลให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาปฏิบัติตามแนวทางชีวิตวิถีใหม่โดยไม่ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายเนื่องจากความกลัวที่จะติดเชื้อและตกเป็นจำเลยในการแพร่ระบาดในครั้งนี

ยังคงมีอีกมาตรการที่สำคัญคือการเว้นระยะห่างทางสังคมโดยการเว้นระยะห่างทางสังคมเกิดขึ้นจากการที่เชื้อไวรัสสามารถแพร่กระจายจากคนหนึ่งสู่อีกคนหนึ่งผ่านการ ไอ จาม ละอองฝอย น้ำลาย ในระยะห่าง 1–2 เมตรได้ การเว้นระยะห่างตั้งแต่ 2 เมตรขึ้นไปจึงช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อไวรัสได้มากขึ้นกว่าการที่ไม่ได้เว้นระยะห่างทางสังคมเลย ในความเป็นจริงแล้วนั้นการปฏิบัตินี้ใช้พื้นที่จำนวนมากและสิ้นเปลืองทรัพยากรในการจัดการ แต่นโยบายนี้ถูกนำมาใช้และปฏิบัติโดยเริ่มจากรถโดยสารสาธารณะที่หนึ่งในรูปแบบที่เว้นที่ ในความเป็นจริงนั้นการนั่งที่เว้นที่ไม่ช่วยให้การติดเชื้อลดลงเพราะระยะห่างที่น้อยเกินไป นโยบายนี้ยังปฏิบัติไปยังพื้นที่ต่าง ๆ เช่น ห้างสรรพสินค้า หน่วยงานราชการ ส่วนกลางที่พัก เข้าไปถึงที่พักเมื่อกล่าวถึงการเดินทางและการใช้ชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาแล้ว พวกเขาต้องอาศัยการโดยสารรถรับจ้างที่แออัดในบางสายการเดินทางนั้นแออัดมากถึงกับต้องห้อยโหนออกมานอกรถเพื่อเดินทางไปทำงานหรือการอาศัยอยู่ในห้องพักที่มีผู้อาศัยอยู่มากกว่า 4 คนต่อห้องในบางห้องมากถึง 8 คนต่อห้องเมื่อมีการเว้นระยะห่างทางสังคมขึ้นมากการเดินทางที่เคยแออัดนั้นหายไป แต่จำนวนเที่ยวรถยังเท่าเดิมส่งผลให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาแก้ไขปัญหาด้วยการซื้อรถจักรยานและรถจักรยานยนต์มาใช้งาน เนื่องจากระบบขนส่งมวลชนอื่น ๆ มีราคาแพงเมื่อเทียบกับรายได้ต่อวันที่ได้รับ การเดินทางทำไปทำงานที่ทำได้อย่างลำบากเนื่องจากสถานประกอบการมีระยะไกลและเปลี่ยว เสี่ยงต่อการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้ความต้องการเว้นระยะห่างทางสังคมในพื้นที่ห้องพักเองก็เป็นไปได้ยาก เนื่องจากพวกเขาไม่มีรายได้มากพอที่จะเช่าห้องแยกออกมาเพื่อดำเนินตามนโยบายเว้นระยะห่างทางสังคมหรืออาศัยเป็นบ้านเช่าได้

อย่างไรก็ตามชีวิตอำนาจจากรัฐยังคงถูกส่งต่อไปยังกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรเอกชน องค์กรภายนอกภาครัฐ การสร้างชุดความรู้และเทคโนโลยีเพื่อส่งผ่านอำนาจมาควบคุมร่างกายมนุษย์ให้อยู่ภายใต้การควบคุมในภาคส่วนอื่น ๆ ด้วย

5.2.1.2 ชีวิตอำนาจผ่านทางหน่วยงานเอกชน

ภาคเอกชนเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลเชื้อไวรัส Covid-19 เช่นเดียวกันเพราะการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้ระบบเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนต้องหยุดชะงักลงไปจึงต้องช่วยเหลือภาครัฐในการรักษาและกำจัดเชื้อไวรัส Covid-19 ให้หมดไปและดำเนินการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ มาตรการ แนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ของผู้ประกอบการจึงมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับ

มาตรการของภาครัฐ โดยเริ่มจากการตรวจสอบความผิดปกติของผู้มาใช้บริการ ลูกจ้าง ด้วยการติดตั้งเครื่องวัดอุณหภูมิเพื่อตรวจเช็กว่าไม่มีคนที่ผิดปกติคือมีอาการไข้สูงกว่า 37.5 องศาเซลเซียส มีอาการ ไอ จาม ไม่สวมผ้าปิดปากจะถูกห้ามไม่ให้เข้าไปในพื้นที่บางสถานประกอบการมีการใช้เครื่องมือในการพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคไปบนตัวลูกจ้างหรือผู้เข้ามาใช้บริการด้วย ไม่เพียงเท่านั้นยังมีการร่วมมือกันระหว่างภาคเอกชนและองค์กรนอกภาครัฐในการตรวจเชิงรุกเพื่อค้นหาเชื้อไวรัส Covid-19 และปรับปรุงที่พักของโรงงานหรือสถานประกอบการบางส่วนให้กลายเป็นโรงพยาบาลสนาม เช่น การเปลี่ยนโรงงานพัฒนาแพคตอรีให้เป็นโรงพยาบาลสนามขนาด 1,000 เตียง (ประชาชาติ, 2564) เพื่อรองรับผู้ป่วยจากสถานประกอบการของตน ซึ่งการทำงานของชีวอำนาจที่ผ่านหน่วยงานเอกชนนั้นเป็นการคัดแยกว่า แรงงานกลุ่มนี้มีความผิดปกติหรือไม่โดยมีการกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อคัดกรอง ไม่ว่าจะเป็นอุณหภูมิ การสวมหรือไม่สวมหน้ากาก ซึ่งความเป็นจริงแล้ว ลักษณะอาการของเชื้อไวรัส Covid-19 ไม่ได้แสดงผ่านอุณหภูมิเสมอไปหรือการไม่สวมหน้ากากไม่ได้หมายความว่าคนนั้นจะเป็นผู้ที่แพร่กระจายเชื้อโรค นอกจากนี้หน่วยงานเอกชนยังเข้ามาควบคุมร่างกายด้วยการทำความสะอาดจากการพ่นน้ำยาทำความสะอาดใส่ที่ตัวลูกจ้าง หรือผู้มาใช้บริการ โดยอ้างว่าเป็นการป้องกันโรค

และมีการสั่งให้พนักงานที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยง หรือมีการพบว่าในบริเวณที่พักของลูกจ้างนั้นมีผู้ติดเชื้อไวรัส Covid-19 ให้ไปทำการตรวจหาเชื้อหรือกักตัวชั่วคราวอยู่ในห้องเพื่อให้แน่ใจว่าพวกเขาเหล่านั้นจะไม่ใช่คนนำเอาเชื้อไวรัสเข้าไปในสถานประกอบการซึ่งจะกระทบต่อการทำงานในภาพรวม จากการศึกษาพบว่ามีการเข้ามาขำชาติชาวเมียนมาที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงและไม่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต้องไปทำการตรวจหาเชื้อไวรัส Covid-19 ด้วยประเด็นที่ว่ากลุ่มแรงงานขำชาติชาวเมียนมาอาจมีการพบปะพูดคุยกันหรือพบเจอกับผู้ที่ทำงานในตลาดแพกกลางกุง แรงงานขำชาติชาวเมียนมาทุกคนจึงถูกมองว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ต้องทำการตรวจสอบว่าปกติหรือผิดปกติ จึงจะสามารถกลับมาทำงานต่อได้

5.2.1.3 ชีวอำนาจผ่านทางชุดความรู้และเทคโนโลยี

ชีวอำนาจที่เข้ามาครอบงำการใช้ชีวิตที่เรายอมรับความรู้ชุดหนึ่งเข้ามา ชุดความรู้นี้จะเข้ามาใช้อำนาจกับตัวเองโดยไม่มีใครบังคับกลายเป็นตัวเราที่บังคับตัวเอง (จารุณี วงศ์ละคร, 2561, หน้า. 144-145) จากการรับรู้ที่ว่าเชื้อไวรัส Covid-19 เป็นเชื้อที่อันตรายต้องป้องกันเพื่อไม่ให้กระทบต่อสังคมโดยรวม และกระทบต่อตนเอง การที่ต้องรักษาร่างกายให้เป็นปกติเพื่อไปทำงาน ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ปากท้อง ส่งเงินกลับประเทศของตนทำให้แรงงานขำชาติชาวเมียนมาต้องดูแลตนเองและปรับตัวให้สามารถไปทำงานได้เป็นปกติ การสร้างวินัยด้วยการให้สวมใส่หน้ากากอนามัย

ต้องล้างมือ ต้องเว้นระยะห่างทางสังคม เพราะกลัวการติดเชื้อ กลายเป็นคนที่ไม่ปกติกลายเป็นภาระของสังคมเมื่อตนเองติดเชื้อและเป็นแหล่งแพร่กระจายเชื้อไปสู่ผู้อื่น

อย่างไรก็ตามชุดความรู้นี้ ได้มีการช้อนทับกันระหว่างภาพลักษณ์ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่อาศัยอยู่กันอย่างไม่ถูกสุขลักษณะซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิภาดา โนตา และ ของธีรยุทธ รัตนวงศ์ (ธีรยุทธ รัตนวงศ์, 2553; วิภาดา โนตา, 2552) กล่าวถึงลักษณะของการอยู่อาศัยของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในจังหวัดสมุทรสาคร ว่ามีความเป็นอยู่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะ มีความแออัด และเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคได้ง่าย จึงทำให้ชุดความรู้เรื่องการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ใช้ได้ผลกับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา แต่ในความเป็นจริงแล้วนั้นการที่พวกเขาอยู่อาศัยแบบไม่ถูกสุขลักษณะเกิดจากรูปแบบการสร้างที่พักที่ไม่ได้มาตรฐาน สุขอนามัยที่ไม่เหมาะสม รวมไปถึงระบบสาธารณสุขภาครัฐที่ไม่ทั่วถึงมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เกิดจากวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ ชุดความรู้นี้ส่งต่อมาถึงหน่วยงานทางการแพทย์ที่ต้องเร่งตรวจหาเชิงรุกกับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเป็นหลักก่อนชาวไทยที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร

การใช้เทคโนโลยีอย่างแอปพลิเคชัน เราชนะ ที่ใช้ตรวจสอบการเดินทางเข้าออกสถานที่ต่าง ๆ แอปพลิเคชันนี้ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ ยังมีแอปพลิเคชันอื่น ๆ เช่น หมอชนะ เป้าดัง ที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบการเดินทางของประชาชนที่ทั้งมีความเสี่ยงและไม่มีความเสี่ยง การใช้เทคโนโลยีในลักษณะนี้ไม่ได้เป็นการใช้ชุดความรู้ที่สร้างขึ้นเกี่ยวกับเชื้อไวรัส Covid-19 เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการนำเอาชีวอำนาจเข้ามาจัดการเนื้อตัวร่างกายผ่านแอปพลิเคชันเหล่านี้เมื่อต้องเดินทางเข้าไปยังพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง จำเป็นที่ต้องยกมือถือขึ้นมาสแกน QR Code จนกลายเป็นนิสัยติดตัวไปเป็นการสร้างวินัยทางอ้อมทำให้ประชาชนปฏิบัติตาม เพราะกลัวความไม่ปกติเกิดขึ้นกับตนเอง เทคโนโลยีที่ใช้นี้ยังคงมีจุดอ่อนในเรื่องของภาษาที่เน้นการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นหลัก ทำให้กลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาไม่ได้รับสิทธิ์ที่ควรได้รับผ่านการทำงานของแอปพลิเคชันนี้ด้วย หรือมีบางกลุ่มที่สามารถอ่านภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้นที่จะใช้งาน แม้จะมีการให้ลงชื่อเข้าออกสถานที่ก็ตาม แต่นั่นก็ยังประสบปัญหาเช่นเดียวกันคือในเรื่องของภาษา ทางรัฐบาลได้มีการนำแอปพลิเคชันเหล่านี้มาใช้ในการจ่ายเงินเยียวยาให้กับประชาชน โดยต้องยืนยันตัวตนผ่านบัตรประชาชน ทำให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่เข้าร่วมระบบประกันสังคม ไม่ได้รับสิทธิ์เยียวยาจากส่วนนี้ เพราะไม่มีบัตรประชาชนเช่นเดียวกับชาวไทยและทางแอปพลิเคชันไม่รองรับการใช้งานพาสปอร์ต ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเสียประโยชน์จากตรงนี้ไป

ในส่วนนี้มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับงานศึกษาของ Lee และคณะ (Lee et al., 2020) ประเทศเกาหลีได้นำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 เช่นเดียวกับที่กล่าวมาในข้างต้นของประเทศไทย โดยใช้การติดตามตัวผ่านระบบดาวเทียม และการ

ใช้กล้องวงจรปิดในการติดตาม ควบคุมดูแลประชาชนกลุ่มเสี่ยง และใช้เป็นจุดตรวจสอบว่าบุคคลไหนเดินทางไปไหนบ้าง โดยไม่ต้องใช้แอปพลิเคชันผ่านทางโทรศัพท์มือถือที่มีความยุ่งยากมากกว่า การดำเนินการจากระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านความปลอดภัยของประเทศทำให้ไม่ต้องลงทุนอะไรเพิ่มเติมจากเดิมมากนัก และสามารถทำให้ครอบคลุมถึงผู้ที่ไม่โทรศัพท์มือถือได้ด้วย

การควบคุมเข้าใกล้เนื้อตัวร่างกายมากขึ้นเมื่อเวลาเดินทางไปไหนมาไหน หรือเมื่อออกไปยังที่สาธารณะจำเป็นต้องใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา หากไม่ปฏิบัติตามจะมีโทษปรับ เป็นการใช้อำนาจโดยตรงของรัฐเข้ามาจัดการ แต่ไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุนในเรื่องของหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยรวมไปถึงเจลแอลกอฮอล์สำหรับการล้างมือ แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจะได้รับหน้ากากอนามัยคนละ 1-2 ก่อ่งจากผู้ประกอบการ และจากเจ้าของห้องเช่าเท่านั้น ผู้ประกอบการบางรายก็ไม่ได้ให้ในส่วนนี้ทำให้พวกเขาต้องเก็บเงินแยกออกมาเพื่อซื้ออุปกรณ์ป้องกันเชื้อไวรัสด้วยตัวเอง ทำให้การใช้ชีวิตอยู่ในลักษณะที่วิตกกังวลจากสถานการณ์การระบาด ต้องงดกิจกรรมเข้าวัดทำบุญที่เป็นความเชื่อของชาวเมียนมา โดยเลือกกิจกรรมที่มีคนจำนวนน้อย อย่างเช่นการตักบาตร การทำความสะอาดวัดที่ไม่รวมกลุ่มไป แต่เลือกที่จะไปคนเดียว และการหันไปพึ่งพาสังคักดีลิสธีให้คุ้มครองตนจากการติดเชื้อเมื่อเดินทางออกไปไหนมาไหน

5.2.2 วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจากชีวอำนาจในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19

ชีวอำนาจที่เข้ามาควบคุมการใช้ชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาทำให้การใช้ชีวิตนั้นเปลี่ยนไป ได้แก่ไม่สามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้อย่างสะดวกเหมือนแต่ก่อนจะถูกจับจ้องอยู่เสมอ ต้องถูกตรวจตราตรวจสอบเชื้อโรคเมื่อเข้าทำงาน ตรวจสอบความปกติหรือไม่ปกติที่เกิดขึ้น และการควบคุมผ่านเทคโนโลยี สิ่งของต่าง ๆ เช่น หน้ากากอนามัย เจลล้างมือ เครื่องวัดอุณหภูมิ เป็นต้นซึ่งยังมีวิถีชีวิตอื่น ๆ เปลี่ยนไปด้วยเช่นเดียวกันโดยความหมายของวิถีชีวิตในภาพรวมหมายถึงแบบแผนหรือกิจวัตรประจำวันที่บุคคลนั้น ๆ ได้เลือกแล้ว เป็นไปตามระเบียบแบบแผนทางสังคมซึ่งในแต่ละสังคมจะมีรูปแบบการดำเนินวิถีชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ดังที่บูดีเยอร์ได้อธิบายในเรื่องของฮาบีทัสที่หมายถึงการเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมซึ่งเกิดการซึมซับและปรับเปลี่ยนให้ใกล้เคียงกับสังคมที่เป็นอยู่ โดยที่ยังไม่ละทิ้งรูปแบบการใช้ชีวิตจากสังคมเดิม เพื่อทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต ต้องทราบถึงวิถีชีวิตในเบื้องต้นของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเสียก่อน

5.2.2.1 ภาพรวมวิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา

แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจะปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างเป็นรูปแบบกล่าวคือ การทำงานเป็นช่วงเวลาตั้งแต่เวลา 8.00 น. ไปจนถึง 17.00 น. หรือมากกว่านั้นหากมีการทำงานล่วงเวลา ซึ่งแตกต่างกันไปตามลักษณะของงานที่ทำ ค่าแรงที่ได้นั้นเกินกว่าค่าแรงขั้นต่ำของจังหวัด โดยไม่รวมค่าใช้จ่ายเรื่องของประกันสังคม มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีค่าแรงน้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมในการจ้างงานและตัวเลือกการทำงานที่น้อยของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา นอกจากนี้ยังมีเรื่องของการเดินทางที่ต้องโดยสารรถประจำทางอย่างแออัดเพื่อเดินทางไปทำงาน

หลังจากเลิกงานแล้วเป็นเวลาของครอบครัวที่แบ่งออกเป็นกรปฏิบัติสังสรรค์ในครอบครัว และการปฏิบัติสังสรรค์กับสามี ภรรยา ลูกหลาน ที่เข้ามาพบปะ ทำกับข้าว ดูแลบ้าน และใช้เวลาร่วมกัน เมื่อถึงวันหยุดยาวหรือเทศกาลจะออกท่องเที่ยวพบญาติพี่น้องที่ทำงานอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ หรือเดินทางกลับประเทศบ้านเกิดของตน และมีการแวะไหว้พระตามวัดต่าง ๆ การทำบุญเป็นสิ่งหนึ่งที่ถูกลงทอดมาจากโครงสร้างทางสังคมที่เคยเป็นอยู่ของชาวเมียนมาที่นับถือพระพุทธศาสนา เป็นหลัก ซึ่งมีสุขภาพจิตที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธและการใช้ชีวิต เช่น “ทำบุญกรวดน้ำย่อมส่งผลต่อเนื่องถึงจนถึงชาติหน้า” “(การทำบุญ) ได้ทั้งกุศล ได้ทั้งอิมท้อง” หรือ “ให้ทานเท่าเมล็ดโพธิ์ ได้บุญเท่าต้นโพธิ์” (ศิริพัชร ฌานเขาวรรณ และ มิ่ง ต้นตา เตง, มปป) ทำให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเน้นการทำบุญ บริจาคทรัพย์ กวาดลาน ทำความสะอาดวัด เพื่อส่งต่อผลบุญไปถึงชาติหน้า และสร้างกุศลต่อให้กับผู้อื่น การจับจ่ายใช้สอยอยู่ที่สินค้าอุปโภคและบริโภคเป็นหลัก รองลงมาคือ ค่าเช่าห้อง ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าเดินทาง ค่าขนมลูก เงินทำบุญ มีค่าใช้จ่ายในเรื่องของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ้างในช่วงเทศกาล มีเรื่องของเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เช่น โทรทัศน์ เครื่องเสียง โทรศัพท์ เครื่องครัว เครื่องนอน มีการซื้อบ้างเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้กับตนเองและครอบครัว

อีกหนึ่งเป้าหมายของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาคือการส่งเงินกลับประเทศ ซึ่งมีการส่งเงินกลับตั้งแต่ 3,000–5,000 บาทต่อเดือน เพื่อส่งให้ลูกหรือครอบครัวที่อยู่ประเทศบ้านเกิดใช้สอย นิยมโอนผ่านธนาคารเป็นหลัก ซึ่งมีความสะดวกและมั่นใจว่าการส่งเงินในรูปแบบอื่น ๆ นอกจากนี้ แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมายังเก็บออมเงินไว้เพื่อซื้อสินค้าอำนวยความสะดวก จับจ่ายใช้สอยอื่น ๆ และเพื่อสำรองไว้ใช้ในกรณีฉุกเฉิน โดยมักจะเก็บไว้เป็นเงินสดฝากธนาคารไว้มากกว่าที่จะเก็บเป็นสินค้าที่มีราคาแพงหรือสินค้าฟุ่มเฟือยเนื่องจากเสี่ยงต่อการถูกลักทรัพย์หรือถูกจี้ชิงทรัพย์ไปได้

5.2.2.2 วิธีชีวิตที่เปลี่ยนไปหลังการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19

หลังจากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 กิจกรรมหลายอย่างได้ถูกจำกัดและปรับเปลี่ยนไป เริ่มจากการทำงานที่มีการปิดกิจการชั่วคราวหรือลดการทำงานนอกเวลาไป ทำให้รายได้ลดลง จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการใช้จ่ายเงินใหม่ ซึ่งเกิดจากการใช้ชีวิตอำนาจของรัฐเข้ามาควบคุมความเป็นอยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ที่ส่งผลต่อการปรับตัวของฮาปีทิสดังต่อไปนี้

ด้านวิถีชีวิตประจำวัน

แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาได้ถูกชีวิตอำนาจของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาเปลี่ยนแปลงฮาปีทิสจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในเรื่องของการเดินทางของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่ถูกการเว้นระยะห่างทางสังคมเข้ามาใช้ในรถโดยสารประจำทาง ทำให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาต้องปรับตัวกับการเดินทางใหม่ได้แก่ การตื่นเช้าขึ้นเพื่อไปให้ทันรถโดยสารที่มีจำนวนเที่ยววันน้อยลง หันไปซื้อรถจักรยานหรือรถจักรยานยนต์ในการเดินทางแทนเพื่อหลีกเลี่ยงการไปทำงานไม่ทัน ต่อมาคือเรื่องของการเข้าทำงานที่ต้องเตรียมความพร้อมเช่นหน้ากากอนามัยหรือการตรวจเชื้อไวรัส Covid-19 ก่อนเข้าทำงานหากเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยงหรืออยู่ในกลุ่มเสี่ยง แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจึงเลือกไม่เดินทางออกไปไหนมาไหนมากนัก หลีกเลี่ยงการพบปะผู้คนเพื่อป้องกันการเป็นกลุ่มเสี่ยงและการติดเชื้อไวรัส Covid-19 ซึ่งกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขาย และผู้ว่างงานจะไม่เห็นการปรับตัวในส่วนนี้มากเท่าใดนัก เพราะความเข้มงวดในการตรวจสอบที่น้อยกว่า

ในเรื่องของปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวและคนใกล้ตัวนั้นพบปะผู้คุยกันสามมีภรรยา ลูก หลาน และคนรอบตัวที่มั่นใจว่าไม่ได้เป็นกลุ่มเสี่ยงหรือเดินทางไปยังพื้นที่เสี่ยงมาก่อน เปลี่ยนไปใช้การติดต่อสื่อสารกันผ่านทางโซเชียลมีเดีย อย่างเฟซบุ๊ก ไลน์ วิดีโอคอล กับญาติพี่น้องที่อยู่ในประเทศไทยและประเทศบ้านเกิดที่ไม่สามารถเดินทางกลับไปยังประเทศของตนหรือเดินทางไปเยี่ยมญาติที่อยู่ต่างจังหวัดในประเทศไทยได้ แต่การสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์มีข้อเสียคืออุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่อ กับระบบอินเทอร์เน็ตทางฝั่งเมียนมามีราคาแพงและเข้าถึงได้ลำบากจึงทำให้ติดต่อได้ไม่นานนัก จากการเดินทางที่ต้องหยุดไปทำให้กิจกรรมอย่างการเดินทางสายประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไม่สามารถทำได้ การสังสรรค์กันภายในพื้นที่ส่วนกลางของที่พักนั้นลดน้อยลง หรือจำนวนผู้เข้าร่วมที่มีน้อยลงเนื่องจากกลัวการติดเชื้อและเสี่ยงต่อการถูกจับกุม เมื่อกิจกรรมต่าง ๆ ถูกจำกัดด้วยจำนวนคน การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างการรวบรวมเงินทำบุญ งานประจำปี หรือกิจกรรมกวาดลานวัดจึงถูกยกเลิกไป หันมาทำกิจกรรมที่สามารถปฏิบัติได้เพียงคนเดียว เช่น การล้างห้องน้ำหรือทำความสะอาดเจดีย์ นอกจากนี้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมายังมีความเชื่อในเรื่อง

บุญกุศลดังที่กล่าวไปข้างต้น ทำให้พวกเขาไหว้พระขอพรกับหิ้งพระภายในบ้านเพื่อให้ตนนั้นปลอดภัยจากเชื้อไวรัส Covid-19

แต่ชีวอำนาจนั้นไม่ได้ทำให้เกิดการปรับตัวของฮาบีทัสไปทั้งหมด ยังมีจุดที่ชีวอำนาจเข้าไปปฏิบัติการณ์ไม่ถึงหรือมีการต่อรองเกิดขึ้น เช่น การไม่สวมหน้ากากในพื้นที่ที่เป็นส่วนกลางของห้องพักในช่วงเวลาที่มีคนใช้งานไม่มาก การเว้นระยะห่างทางสังคมบนรถโดยสารที่บางเที่ยวในช่วงเวลาเร่งด่วนก็มีการนั่งโดยสารแบบเบียดเสียดกัน

ด้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

เรื่องของกรจับจ่ายใช้สอยจะพบว่าแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมานั้นมีการประหยัดและเก็บออมเงินมากขึ้นกว่าเดิมเมื่อมีการระบาดระลอกที่สองเกิดขึ้นมา เช่น เดินทางไปซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคใกล้ ๆ ในตลาดนัดแถวที่พัก จากเดิมที่เดินทางไปยังตัวเมืองเพื่อซื้อสินค้า หรือการเลือกซื้อของในห้างสรรพสินค้าก็ลดน้อยลง นอกจากนี้มีการลดค่าใช้จ่ายอย่างสินค้าไม่จำเป็นหรือยังใช้ได้อยู่ก็ยังคงใช้งานต่อไปไม่ได้ซื้อใหม่หรือลดการซื้อของมีค่าในช่วงนี้ การเก็บออมเงินนั้นจะแบ่งจากเงินที่เหลือใช้ในแต่ละวันมาเป็นเงินเก็บออมเพื่อส่งกลับประเทศบ้านเกิดหรือซื้อของใช้ที่จำเป็นแต่เมื่อมีการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจึงต้องทำการแบ่งเงินเก็บออกมาเพื่อนำไปซื้ออุปกรณ์ป้องกันโรคอย่างหน้ากากอนามัย หน้ากากผ้า และเจลล้างมือ เรื่องของการส่งเงินกลับประเทศเป็นเป้าหมายหลักของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย เพื่อส่งเงินกลับประเทศทำให้ครอบครัวที่ประเทศของตนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม เมื่อเกิดการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทำให้การพิจารณาการส่งเงินเป็นเรื่องสำคัญ บางรายเลือกส่งเงินน้อยลงจากเดิมแต่ยังคงส่งเงินกลับไปอยู่เพื่อให้ทางบ้านเกิดมีเงินใช้ หรือบางรายเลือกส่งในลักษณะเดือนเว้นเดือนเพื่อไม่ให้ตนและทางบ้านลำบากจนเกินไป โดยดำเนินการส่งเงินผ่านธนาคารเป็นหลัก มีแค่บางส่วนที่ใช้งานผ่านแอปพลิเคชันในการโอนเงิน ซึ่งในจุดนี้พบว่าแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามีความสามารถในการใช้งานแอปพลิเคชัน แต่เนื่องจากแอปพลิเคชันของรัฐบาลที่ใช้จ่ายเงินชดเชยและเงินเยียวยานั้นไม่ได้รองรับภาษาเมียนมาและภาษาอื่นซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำจากการจัดการด้านการช่วยเหลือของรัฐบาล

ทำให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเลือกที่จะดึงเอาประสบการณ์ที่เคยผ่านมาในอดีต จากความยากลำบากในการใช้ชีวิตที่ประเทศบ้านเกิดของตนและจากการเดินทางมายังประเทศไทยมาใช้เพื่อปรับตัวต่อชีวอำนาจที่เข้ามากระทำ เห็นได้จากการลดค่าใช้จ่ายไม่จำเป็นลงและการเก็บออมเงินมากขึ้นมีการเลือกช่องทางในการฝากเงิน โอนเงินข้ามประเทศผ่านแอปพลิเคชันเพื่อเลี่ยงการพบปะผู้คนหมู่มาก มีการร่วมมือกันในกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาด้วยกันในเรื่องของการเงิน เรื่องของข้อมูลข่าวสารของเชื้อไวรัส Covid-19 และเรื่องความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่สะท้อนให้เห็นถึงฮาบีทัสระดับกลุ่มที่คนถูกรวมมาคล้าย ๆ กันให้ทำสิ่งต่าง ๆ พร้อมเพรียงกันโดยคำนึงถึง

กลุ่มของตนเป็นหลัก (สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต, หน้า 67) ในที่นี้หมายถึงกลุ่มของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ช่วยเหลือพี่พากัน

สรุปแล้วการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเมียนมา เกิดขึ้นจากการใช้ชีวิตอำนาจของรัฐที่นำไปสู่การปรับตัวของฮาบทัสของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาทำให้ต้องดำเนินชีวิตในรูปแบบที่รัฐบาลไทยได้กำหนดมาให้ แต่ชีวิตอำนาจนั้นไม่ได้เข้ามาควบคุมแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาอย่างเบ็ดเสร็จในทุกเรื่อง ยังมีการแสดงให้เห็นการต่อรองและการใช้ชีวิตอำนาจที่ไม่ครอบคลุม เช่นในพื้นที่ส่วนตัวของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาหรือในพื้นที่ที่ไม่มีการตรวจตรา เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานระดับจังหวัดได้แก่ สำนักงานประกันสังคมในส่วนเงินช่วยเหลือจากผลกระทบเชื้อไวรัส Covid-19 เช่นเดียวกับชาวไทย สำนักงานสาธารณสุขในเรื่องของสุขภาพและสุขภาพจิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ควรให้ความช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในเรื่องของการมีมาตรการช่วยเหลือเยียวยาด้านความเป็นอยู่และรายได้ที่ขาดหายไป รวมไปถึงผู้ประกอบการและเจ้าของกิจการควรเข้ามาอำนวยความสะดวกให้แก่กลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการต่อใบอนุญาตทำงานและดำเนินการด้านเอกสารประกันสังคมเพื่อช่วยเหลือเยียวยาต่อไป
2. การควบคุมดูแลและการใช้มาตรการต่าง ๆ ในการจัดการควบคุมไวรัส Covid-19 ไม่ควรมุ่งใช้เฉพาะกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ถูกมองว่าเป็นต้นเหตุของการระบาดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น กลุ่มคนอื่น ๆ ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ด้วย เช่น ผู้ลักลอบนำเข้าแรงงานโดยผิดกฎหมาย หรือผู้ลักลอบเข้าเมือง เป็นต้น
3. เชื้อไวรัส Covid-19 ยังคงมีการระบาดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังจากจบการระบาดระลอกที่สองในจังหวัดสมุทรสาคร หากมีการศึกษาวิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อื่นที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 จะทำให้เห็นผลกระทบของเชื้อไวรัส Covid-19 ต่อแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในระดับมหภาค
4. กลุ่มคนชายขอบ กลุ่มคนไร้บ้าน กลุ่มแรงงานพลัดถิ่น กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่แผงลอย เป็นกลุ่มคนชายขอบอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 เช่นกัน หากมีการศึกษาโดยอ้างอิงจากงานวิจัยชิ้นนี้จะช่วยเปิดมุมมองในเรื่องของผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนอื่น ๆ ด้วย

บรรณานุกรม

- กรมการแพทย์. (2564). แนวทางการจัดเตรียมโรงพยาบาลสนาม (กรณีมีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในวงกว้าง). นนทบุรี:
- กรมควบคุมโรค. (2563). มาตรการและแนวทางการดำเนินงานเพื่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19. กระทรวงสาธารณสุข:
- กระทรวงแรงงาน. (2561). ข้อมูลสถานการณ์ด้านแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร เดือน เม.ย. 2561. กรุงเทพมหานคร:
- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). แนวปฏิบัติสำหรับการแยกเพื่อสังเกตอาการ ณ ที่พักอาศัย (Self-Quarantine at Home) กรณีนักเรียน นักศึกษา ที่เดินทางกลับจากพื้นที่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). นนทบุรี:
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2564). แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี สมุทรสาคร
- กองการต่างประเทศ. (2562). ข้อมูลช่องทางผ่านแดนและความตกลงเรื่องการสัญจรข้ามแดน (รายงาน). สืบค้นจาก http://www.fad.moi.go.th/images/Document/PointofEntry/%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%88%E0%B8%94%E0%B8%9C%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%81%E0%B8%94%E0%B8%99%E0%B8%94%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B8%A1%E0%B8%B2_7_%E0%B8%9E.%E0%B8%A2.2562.pdf. สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2564 สำนักงานปลัด กระทรวงมหาดไทย
- กัญยปริญ ทองสามสี, ณรรช หลีกชัยกุล, และ อิศระ ทองสามสี. (2563). การคุ้มครองแรงงานต่างด้าวตามสิทธิกองทุนประกันสังคมและกองทุนเงินทดแทนในสถานประกอบการจังหวัดปัตตานี. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 1.
- กาญจนา เค้าปัญญา, บัวพันธ์ พรหมพักพิง, และ ฟ้ารุ่ง มีอุดร. (2554). แรงงานอพยพพม่าในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน. วารสารวิจัย มข, 4(11).
- กำธร มาลาธรรม. (2557). รู้จักโรค MERS - CoV โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง. สืบค้นจาก <https://med.mahidol.ac.th/qsmc/th/news/announcement/07222015-1203-th>
- กุลกัญญา โชคไพบูลย์กิจ. (2553, 4 ตุลาคม 2553). หวัดมรณะ(โรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง)

Severe acute respiratory syndrome: SARS. สืบค้นจาก

<https://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/articledetail.asp?id=6>

ขวัญชนก พันธุ์พิภ. (2557). การสื่อสารและการปรับตัวของแรงงานพม่าในสังคมไทย. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต Thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สืบค้นจาก

<https://cuir.car.chula.ac.th/bitstream/123456789/46289/1/5684656528.pdf>

ข่าวไทยพีบีเอส. (2563), (16 พฤษภาคม 2563). รู้จัก www.ไทยชนะ.com พร้อมรับ New Normal.

สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/292539>

ข่าวช่อง 8. (2563). "อนุชา" กิ่งกุ่มโซว์ เรียกความมั่นใจไม่ติดโควิด-19. สถานการณ์โควิด-19 สืบค้นจาก

https://www.thaich8.com/news_detail/93653

ข่าวสด. (2563). ต่วน! สั่งล็อกดาวนั้ สมุทรสาคร ผู้ว่าฯแถลงติด โควิด 548 ราย. ข่าวต่วน. สืบค้นจาก

https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_5563441

จารุณี วงศละคร. (2561). มโนทัศน์อำนาจในทัศนะของมิเชล ฟูโกต์. (วิจัย). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

จารุตา เต็มโชค. (2557). วิถีชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติลาว ในพื้นที่เทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ปัญหาพิเศษ). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

(54930545)

จิราภรณ์ ศรีแจ่ม. (2563), (28 มีนาคม 2563). วันที่ไทยรู้จัก COVID-19. สืบค้นจาก

<https://news.thaipbs.or.th/content/290347>

จุไร วงศ์สวัสดิ์. (2563). ระบาดวิทยา: เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (โควิด-19).

กรุงเทพมหานคร:

ฉกาจ ชลายุทธ์. (2563). ผลของ COVID 19 ที่เปลี่ยน 6 เรื่องหลักพฤติกรรมสังคมโลก. สืบค้นจาก

<https://creativetalklive.com/after-covid19/>

ชนาธิป ไชยเหล็ก. (2563), (12 มีนาคม 2563). Pandemic คืออะไร. สืบค้นจาก

<https://thestandard.co/what-is-pandemic/>

ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ. (2563), (18 สิงหาคม 2563). เปิดไทม์ไลน์โควิด-19 ก่อนจะมีผู้ติดเชื้อสะสมเกิน 30 ล้านรายทั่วโลก. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/timeline-of-the-covid-19-pandemic/>

दनัยกฤต อินทุฤทธิ์. (2561). การส่งเงินกลับประเทศของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาร์. สงขลานครินทร์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 3.

ดุขฎี อายุวัฒน์, สุกัญญา เอมอิมธรรม, และ อภิศักดิ์ ธีระวิสิษฐ์. (2553). วิถีชีวิตแรงงานไทยในไต้หวัน : การศึกษาในถิ่นปลายทาง. มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, 1.

- ทองกร โภคธรรม. (2558). ร่างกายใต้บังการ (Vol. 3). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเพื่อการศึกษา
 ประชาธิปไตยและการพัฒนาโครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563), (26 พฤษภาคม 2563). Social Distancing คืออะไร เว้นระยะห่างทางสังคม
 แคนไหนจึงปลอดภัย. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/1852709>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564), (5 มกราคม 2564). คลายข้อสงสัยช่วงโควิด ระหว่าง "ไทยชนะ" กับ "หมอ
 ชนะ" ใช้อะไรดีที่สุด. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/society/2006824>
- ทัศน์วรรณ ภูมิไชยโชติ. (2560). การตัดสินใจทำประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมา
 จังหวัดสมุทรสาครตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2557. วารสารกฎหมายสุขภาพและ
 สาธารณสุข, 3.
- ทีมข่าวอาชญากรรม. (2563). สมุทรสาครแตก! แก๊งแก๊ง 24 เมียนมาไม่ตรวจโควิด ผวา ตร. จับ จำรง
 ฆนไประยอง คนขับเอามาทิ้งบางพลี, ข่าวอาชญากรรม. ผู้จัดการ. สืบค้นจาก
<https://mgronline.com/crime/detail/9630000130705>
- ณิษฐ์ นิลโยธิน. (2564, 12 มกราคม). ตกลง ‘ แรงงานข้ามชาติ ‘ ต้องควักกระเป๋าจ่ายค่าตรวจโควิด
 3,000 บาท หรือไม่?, สกู๊ปออนไลน์. มติชนสุดสัปดาห์. สืบค้นจาก
https://www.matichonweekly.com/scoop/article_390367
- ธีรยุทธ บุญมี. (2557). มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) (Vol. 2). กรุงเทพมหานคร: วิชาษา.
- ธีรยุทธ รัตนวงศ์. (2553). ผลกระทบในการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวในชุมชนคลองครุ ตำบลท่า
 ทวาย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
 , นครปฐม.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2563). แรงงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid-19) :
 มาตรการของรัฐบาลและผลกระทบ. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 3(3).
- นุชรัตน์ ต้นตระกูล. (2553). สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว : กรณีศึกษาชุมชนมหาชัยนิเวศน์
 ตำบลโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร. (เคหพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยานิพนธ์). จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. (5274118225)
- ประชาชาติ. (2564, 29 มกราคม 2564). สมุทรสาครเปิด รพ.สนาม วัฒนาแพคตอรี จุคนใช้ 1,000
 เตียง. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/local-economy/news-603675>
- ประชาธิปไตย กษา. (2557). ชีวการเมืองและเรือนร่างพิการ : ประวัติศาสตร์การสร้างพลเมืองที่กำกั่ง.
 นนทบุรี: บริษัท ตรีเพ็การพิมพ์และตรายางจำกัด.
- ปรีดา รอดนวล. (2551). ชีวิตแรงงานข้ามชาติจากพม่าในชุมชนโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัด
 สมุทรสาคร. วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร(2).

- ปิยะธิดา นาคะเกษียร, และ ฤดี ปุงบางกะดี. (2556). การศึกษาวิถีชีวิต ปัญหา และความต้องการด้านสุขภาพของแรงงานข้ามชาติกลุ่มชาติพันธุ์มอญภายใต้บริบททางสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารพยาบาลทหารบก, 14(3), 110-112.
- ภัทร พิระพันธุ์ หินเมืองเก่า. (2563). บทบาทของนายหน้าต่อวิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติ:กรณีศึกษาชุมชนแรงงานเมียนมาในพื้นที่อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา(1).
- มนสิชา รุ่งชวลนนท์. (2563), ทางออกอยู่ตรงไหนและโรคระบาดสิ้นสุดอย่างไรในอดีต : ว่าด้วยโรคระบาดในประวัติศาสตร์โลก. สืบค้นจาก <https://adaymagazine.com/history-of-pandemics/>
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์. (2564), (15 มกราคม 2564). โควิด-19 ระลอกใหม่ ผลกระทบในตลาดแรงงาน. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2021/01/covid-19-impact-on-migrant-workers-2/>
- โรงพยาบาลเพชรเวช. (2564). เตรียมความพร้อมโควิดสายพันธุ์อังกฤษ. สืบค้นจาก https://www.petcharavejhospital.com/th/Article/article_detail/British-strain-of-Covid
- เราเที่ยวด้วยกัน. (2563). โรงแรมในจังหวัดสมุทรสาคร. สืบค้นจาก <https://search-merchant.xn--12c1bik6bbd8ab6hd1b5jc6jta.com/result?searchQuery=&provinceCode=74&categoryid=50004>
- วันทปรียา พงษ์สามารถ. (2563). โรคติดเชื้อในเด็ก. *siriraj E Public library*. สืบค้นจาก <https://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/articledetail.asp?id=1420>
- วรางคณา วันธนาวิชัย. (2548). คุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วิภาดา โนตา. (2552). สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร : กรณีศึกษาชุมชนวัดตึก. (เคหพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (157)
- ศิริพิมพ์ ศรีบังลังก์, และ สุรชาติ บำรุงสุข. (2555). ที่มาของแรงงานพม่าในประเทศไทย. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 1(33), 19-37.
- ศิริพัทธ์ ภูานเชาว์วรรณ, และ มิ่ง ต้นตา เสง. (มปป). ศาสนาและความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติในภาคใต้พม่า. วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน.
- ศูนย์สารนิเทศ. (2562). สิทธิของผู้ประกันตนมาตรา 33 และ 39 /ลูกจ้าง. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงแรงงาน
- สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). ดัชนีความเชื่อมั่นผู้ประกอบการท่องเที่ยวในประเทศไทย ไตรมาสที่ 4/2562. สืบค้นจาก กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร. (2563). รายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดสมุทรสาคร ไตรมาส 2 ปี 2563 (เมษายน-มิถุนายน 2563). สืบค้นจาก สมุทรสาคร:

สำนักข่าวซินหัว. (2563, 8 พฤษภาคม 2020). การศึกษาชี้ “ไวรัสโควิด-19” ติดเชื้อทางเดินหายใจ- ดวงตามนุษย์ เก่งกาจกว่า “ไวรัสซาร์ส”. สืบค้นจาก

https://www.xinhuanet.com/high/103833_20200508

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). คู่มือชีวิตวิถีใหม่.

สำนักงานประกันสังคม. (2564). ข่าว : ยื่นขอรับสิทธิกรณีว่างงานอันเนื่องมาจากเหตุสุดวิสัย (โควิด-19) ไม่ยากอย่างที่คิด... สืบค้นจาก



[B8%AD%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%99%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%88%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B9%80%E0%B8%AB%E0%B8%95%E0%B8%B8%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%94%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%A2%20\(%E0%B9%82%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%94-19\)%20%E0%B9%84%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%AD%E0%B8%A2%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%84%E0%B8%B4%E0%B8%94...%20_794](#)
Z

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). การสำรวจผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้านสังคม. นนทบุรี:

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร. (2564). สื่อประชาสัมพันธ์ Covid-19. สืบค้นจาก สมุทรสาคร: <http://skno.moph.go.th/sk/>

สำนักงานองค์การอนามัยโลกประจำประเทศไทย. (2563). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) สืบค้นจาก นนทบุรี:

สำนักบริหารการทะเบียน. (2563). สถิติจำนวนประชากรทางทะเบียนราษฎร. สืบค้นจาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/displayData>. สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2564, จาก กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

<https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/displayData>
เสาวนีย์ จันทะพงษ์, และ ทศพล ต้องหุ้ย. (2563). ผลกระทบวิกฤติโควิด 19 กับเศรษฐกิจโลก. *Bank of Thailand Magazine*(2).

สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์, และ นรินทร์ สังข์รักษา. (2560). รูปแบบวิถีชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ในพื้นที่เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. *Veridian E-journal*, 10(3).

สุทธิวรรณ ปัญญาดี. (2557). วิถีชีวิตแรงงานอพยพสัญชาติพม่าในชุมชนดงมณี เทศบาลเมืองศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. (รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี. (55930337)

สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต. (2553). แนวความคิดฮาปิตัสของปีแอร์ บูร์ดิเยอ กับทฤษฎีทางมนุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

สุมาลี มหณรงค์ชัย. (2564). ชีวอำนาจ ชีวการเมือง และโรคระบาดวงกว้าง กรณีศึกษาสถานการณ์โรคโควิด-19 ในประเทศไทย. *วารสารมานุษยวิทยา*, 3(2).

อนวัช แสคำ. (2556). พฤติกรรมการซื้อและบริโภคอาหารของแรงงานพม่าในจังหวัดสมุทรสาคร.

(บริหารธุรกิจบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

อนรรักษ์ สิงห์ชัย, วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์, และ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2558). พื้นที่ทางสังคมของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดสมุทรสาคร. ศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 1.

อัคนัย ขวัญอยู่. (2560). ทูตทางสังคม: ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการกักขังนอกระบบที่เป็นธรรมกรณีศึกษา คริวเรือนเกษตรกรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำกระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี. (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยทางสังคม วิทยานิพนธ์). ธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

อุษามาศ เสียมภักดี. (2560). การย้ายถิ่นระหว่างประเทศ พัฒนาการและแนวคิด. ความคิดทางการเมืองและสังคม (หน้า. 70). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

An, B. Y., & Tang, S. Y. (2020). Lessons From COVID-19 Responses in East Asia: Institutional Infrastructure and Enduring Policy Instruments. *American Review of Public Administration*, 50(6-7), 790-800. doi:Artn 0275074020943707
10.1177/0275074020943707

Anttiroiko, A.-V. (2020). Successful Government Responses to the Pandemic: Contextualizing National and Urban Responses to the COVID-19 Outbreak in East and West. *International Journal of E-Planning Research*, 10(2).

BBC NEWS Thai. (2563a, 10 ตุลาคม 2020). โควิด-19 : ภาวะลำเค็ญของแรงงานเมียนมา อยู่ไทยก็ไร้งาน กลับบ้านก็เสี่ยงติดโรค ไร้เงิน. สืบค้นจาก https://www.bbc.com/thai/thailand-54477189?fbclid=IwAR2L6gk0JdjXD1bam5oN4iSO4WsPrxYyEPkVu4OaX-rHVn-_AnGozdo2hHE

BBC NEWS Thai. (2563b, 4 เมษายน 2020). โควิด-19 : วิเคราะห์ตัวเลขคนตายและนโยบายปิดเมืองของสหราชอาณาจักร. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/international-52137149>

BBC NEWS Thai. (2563c, 29 กรกฎาคม 2563). โควิด-19: ครม. เห็นชอบต่ออายุ พ.ร.ก.ฉุกเฉินถึง 31 ส.ค. นายกฯ ย้ำ "ไม่ได้ห้ามชุมนุม". สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-53495748>

BBC NEWS Thai. (2563d, 20 ธันวาคม 2563). โควิด-19: สธ. ประกาศการระบอบระลอกใหม่ในไทย ผู้ติดเชื้อมากกว่า 700 รายใน 3 วัน. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-55383363>

- Cook, M. J., Dri, G. G., Logan, P., Tan, J. B., & Flahault, A. (2020). COVID-19 Down Under: Australia's Initial Pandemic Experience. *Int J Environ Res Public Health*, 17(23). doi:10.3390/ijerph17238939
- Crossley, N. (2005). Key Concepts in Critical Social Theory. In. doi:10.4135/9781446220702
- Dillon, M. (2014). *Introduction to Sociological theory* (Blackwell Publishing Ltd (1e Ed. Vol. 2). United Kingdom: John Wiley & Sons, Ltd.
- Foucault, M. (1977). *Discipline and punish : the birth of the prison*: First American edition. New York : Pantheon Books, [1977] ©1977.
- Hannah, M. G., Hutta, J. S., & Schemann, C. (2020). Thinking Through Covid-19 Responses With Foucault – An Initial Overview. *Radical Journal of Geography*. immunology. (2021, january 2021). Type of vaccines for COVID-19. Retrieved from <https://www.immunology.org/coronavirus/connect-coronavirus-public-engagement-resources/types-vaccines-for-covid-19>
- International Crisis Group. (2020). *COVID-19 and a Possible Political Reckoning in Thailand*. Retrieved from Brussels:
- Jiratchaya Chaichumkhun. (2563). ชาร์ส เมอร์ส โคโรนาสายพันธุ์ใหม่ แต่ละโรคต่างกันอย่างไร? เปรียบเทียบข้อมูล 3 โรคระบาด. สืบค้นจาก <https://thematter.co/quick-bite/sars-mers-coronavirus2019/99208>
- JNC Team. (2021). “เมียนมา” สงสัยญาติปิดประเทศ สั่งตัดเน็ตมือถือ ไว-ไฟ จำกัดการเข้าถึงเน็ตบ้าน พวการสั่งฆ่าและจับกุมผู้ประท้วงมากขึ้น. สืบค้นจาก <https://thejournalistclub.com/%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B8%A1%E0%B8%B2-%E0%B8%AA%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%8D%E0%B8%B2%E0%B8%93%E0%B8%9B%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B8%9B/>
- Karoonporn Chetpayark. (2563). ‘เราไม่ทิ้งกัน’ จริงไหม? หากมาตรการเยียวยาไม่ทั่วถึง และมีคนบางกลุ่มที่ถูกทิ้งกลางทาง. *social*. สืบค้นจาก <https://thematter.co/social/rao-mai-ting-kann/107569>
- Kristensen, K. S. (2013). *Michel Foucault on Bio-power and Biopolitics*. (Master Degree). University of Helsinki, Helsinki.

- Lee, D., & Choi, B. (2020). Policies and innovations to battle Covid-19 - A case study of South Korea. *Health Policy Technol*, 9(4), 587-597.
doi:10.1016/j.hlpt.2020.08.010
- Lee, D., Heo, K., & Seo, Y. (2020). COVID-19 in South Korea: Lessons for developing countries. *World Dev*, 135, 105057. doi:10.1016/j.worlddev.2020.105057
- Milojevic, D. (2020). *Social Sustainability in Covid-19 Crisis: the Case of the Hotel Industry*. (Master). Uppsala Universitet Sweden. Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/2420850868?accountid=15637>
- Pearce, N. (2020). After the lockdown: The biopolitics of COVID-19. *IPR Blog University of Bath*. Retrieved from <http://blogs.bath.ac.uk/iprblog/2020/04/01/after-the-lockdown-the-biopolitics-of-covid-19/>
- Shimizu, K., & Negita, M. (2020). "Lessons Learned from Japan's Response to the First Wave of COVID-19: A Content Analysis" *Healthcare*, 8. doi:10.3390
- Tran, T. P. T., Le, T. H., Nguyen, T. N. P., & Hoang, V. M. (2020). Rapid response to the COVID-19 pandemic: Vietnam government's experience and preliminary success. *J Glob Health*, 10(2), 020502. doi:10.7189/jogh.10.020502
- Walton, G. (2020). COVID-19. The new normal for midwives, women and families. *Midwifery*, 87, 102736. doi:10.1016/j.midw.2020.102736
- Wang, X. (2020). Capital, habitus, and education in contemporary China: Understanding motivations of middle-class families in pursuing studying abroad in the United States. *Educational Philosophy and Theory*, 52(12), 1314-1328.
doi:10.1080/00131857.2020.1767074
- Ward, N. (2019). *Technology in the Fight Against COVID-19: Implications on Human Rights and Recommendations*. (MASTER OF SCIENCE). FORDHAM UNIVERSITY, New York.
- World Health Organization. (2019). Coronavirus. Retrieved from https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1
- World Health Organization. (2020, 15 December 2020). Listings of WHO's response to COVID-19. Retrieved from <https://www.who.int/news/item/29-06-2020-covidtimeline>
- World Health Organization. (2563). การตีตราทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับ Covid-19.



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ปิยชัย นาคอ่อน
วัน เดือน ปี เกิด	21 กรกฎาคม พ.ศ. 2537
สถานที่เกิด	สมุทรสาคร
วุฒิการศึกษา	สังคมวิทยามานุษยวิทยาบัณฑิต (การวิจัยทางสังคม) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ที่อยู่ปัจจุบัน	28/8 หมู่ที่ 5 โคกขาม เมือง สมุทรสาคร 74000



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY